

Türkiye’de Moğol Tarihi Çalışmalarının Gelişimi (Cengiz Han ve Ardılları Zamanında Büyük Hanlık ile Altın Orda Hanlığı)

The Development of the Mongol History Studies in Türkiye (Genghis Khan and his Successors in the Time of the Mongol Great Khanate and the Golden Horde Khanate)

Altay Tayfun Özcan*

*Prof. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi,
Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Kütahya,
Türkiye

ORCID: A.T.Ö. 0000-0002-6409-9711

Sorumlu yazar/Corresponding author:
Altay Tayfun Özcan,
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Fen Edebiyat
Fakültesi, Tarih Bölümü, Kütahya, Türkiye
E-posta/E-mail: altayfun@gmail.com

Başvuru/Submitted: 21.09.2023
Revizyon Talebi/Revision Requested:
09.10.2023
Son Revizyon/Last Revision Received:
29.10.2023
Kabul/Accepted: 31.10.2023

Atıf/Citation:
Özcan, Altay Tayfun. "Türkiye’de Moğol Tarihi Çalışmalarının Gelişimi (Cengiz Han ve Ardılları Zamanında Büyük Hanlık ile Altın Orda Hanlığı)." *Tarih Dergisi - Turkish Journal of History*, 81 (2023): 597-666.
<https://doi.org/10.26650/iutd.20238117>

ÖZ

Türkiye’de tarih araştırmalarının önemli sahalarından birisi de Moğolların tarihi üzerine yapılan çalışmalardır. Bilhassa son yıllarda Moğol tarihine ilişkin araştırmaların önemli bir seviyeye yükseldiği bir gerçektir. Bu gelişmenin birkaç tane nedeni var. Moğol tarihiyle alakalı ülkemiz insanının merakı giderek artıyor ve bu da Moğol tarihi araştırmalarına yönelen insanların sayısını artırdığı gibi onların çalışmalarını teşvik de ediyor. Böylece süreç kendi kendini besliyor ve Moğol incelemelerinin Türk tarihçiliğindeki yeri her geçen gün daha da sağlamlaşıyor. Bu araştırmamda, Moğol tarihi incelemelerinin Cumhuriyetin kurulmasından sonraki seyrini ele alacağım. Daha önceki yıllarda, Moğol tarihi ile ilgili olarak Türkiye’de kaleme alınmış yayınların neler olduğuna yönelik bazı çalışmalar neşredilmiştir. Ancak aradan geçen zamanda yayımlanan yeni incelemeler, bu husustaki listenin güncellenmesini gerektirdi. Ayrıca burada konu, tematik bir sınıflandırma ile ele alındı. Ülkemizde tamamlanan yüksek lisans tezleri ve doktora tezlerini bir liste halinde sunmak bu çalışmanın bir konusu değildir. Bu türden araştırmalar, bitirilmelerinden sonraki yıllarda kitap veya makale olarak neşredilmeleriyle bu çalışmaya dahil edildi. Bunun haricinde Türkiye’deki Moğol tarihi araştırmalarına ciddi katkılar sunan bazı tezler de yeri geldikçe değinildi.

Anahtar Kelimeler: Moğol İmparatorluğu, Altın Orda Hanlığı, Türkiye Cumhuriyeti, Türk Tarihçiliği

ABSTRACT

The study of Mongol history is one of the most important fields of historical research in Türkiye. It is a fact that research on Mongol history has risen to an important level, especially in recent years. There are several reasons for this development. The curiosity of Turkish people about Mongol history is growing, which not only increases the number of people who are interested in Mongol historical research, but also encourages their work. In this way, the process is self-perpetuating and the place of Mongol studies in Turkish historiography is becoming more and more consolidated. In this study, I will discuss the course of historical research on Mongol history after the establishment of the Republic of Türkiye. In recent years, several studies have

been published on Mongol studies in Türkiye, however, it has become necessary to update this list of studies due to new work published in the meantime. Additionally, the subject was discussed here with a thematic classification. It is not the purpose of this study to provide a list of master's theses and doctoral dissertations completed in Türkiye. Such research was included in this study because it was published as books or articles in the years following its completion. In addition, some dissertations that have made serious contributions to the study of Mongol history research in Türkiye have been mentioned as well.

Keywords: Mongol Empire, Golden Horde Khanate, Republic of Türkiye, Turkish Historiography

Extended Abstract

As we approach into the 100th anniversary of the Republic of Türkiye in 2023, we also celebrate the 100th anniversary of the new generation of historians of the new republic. Although the roots of this new period of historiography go back to the historical works written during the Ottoman Empire, the historiography of the republican period shows that it was a period in which history was viewed from a different perspective. One of the areas of research where we can clearly see the difference in perspective is the study of Mongol history. Mongol history in the late Ottoman Empire was an area of political polarization among intellectuals. However, today Turkish historians who is specializing in Mongol history approach the Mongol past only as a field of scientific research. For this reason, the number of qualified researches on Mongol history is increasing day by day in Türkiye.

Mongol history research in Türkiye developed in several periods. The first of these was the period from the establishment of the republic until the 1970s. In this period, names such as Zeki Velidi Togan, Akdes Nimet Kurat, Ahmet Temir, Bahaeddin Ögel, Abdülkadir İnan and Osman Turan came to the fore. The period from 1970 to the 2000s was a period of transition. In these years, the publications of Akdes Nimet Kurat, Bahaeddin Ögel and Ahmet Temir, who had worked in the previous period up to 1970, contributed to a new generation of researchers. Mustafa Kafalı, Özalp Gökbilgin, Tuncer Gülensoy, Özkan İzgi, Faruk Sümer, Abdülkadir Yuvalı, İlhan Erdem and others contributed to Mongol studies in this period. From 2000, the study of Mongol history in Türkiye entered a very different phase. The main reason for this was that Mongol history was researched by a generation of historians who worked directly on Mongol history and had prepared their doctoral theses on Mongolian history in Türkiye. Because of this, there has been a significant increase in the quality and quantity of studies. At the same time, their diversity also increased. Within the scope of this study, namely the study of the Great Khanate of the Mongols and the Golden Horde, Turkish scholars researching Mongol history have been examining the political history of the Mongols not only from their early history to Genghis Khan and his successors, but also from their history in the Balkans to their campaigns in Japan, and from their relations with the Mamluks to the politics they pursued over various states in the Far East. Studies are also written on issues such as state organization, culture, art and how they are reflected in the

present day. Today, historians who are working on Mongol history in Türkiye have become into a crowded community to the extent of organizing a symposium to be attended only by scholars who have written doctoral dissertations in this field.

The present study examines thematically the studies written in Türkiye on the Great Khanate of the Mongols and the Golden Horde Khanate from the foundation of the Republic of Türkiye until today. The research of foreign scholars who conducted their graduate studies in Türkiye or wrote while they were at Turkish universities was also included in this review. There has been a significant increase in the number of graduate studies on Mongol history in Türkiye in recent years. It was not possible to evaluate all of them in this review, and perhaps this can be determined as the subject of another study. In this review, among the master's and doctoral theses, only those that were published as books or articles or that attracted attention in their subjects were included.

Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. yılına adım attığımız bugünlerde Türk tarihçiliğinin aşama kaydettiği alanlardan birisi de Moğol tarihi incelemeleridir. Araştırmacıların bu konuya yakın alaka göstermeleri, en temelde Moğol tarihi ile Türk tarihinin birbirinden ayrılmaz bir bütün içerisinde olmasından ileri geliyor. Gerçekten de aynı bozkır üzerinde yaşamalarından ötürü dinden hukuka, geleneklerden devlet ananelerine varıncaya kadar etkileşime dayalı olarak benzer kültür dokusuna dayanan Türk ve Moğol geçmişini birbirinden ayırmak mümkün değildir. İşte bu tarihi miras, Türkiye'de, ihtisaslarını İslam Öncesi Türk Tarihi üzerine yapmış pek çok tarihçiyi Moğol tarihini araştırmaya sevk etti. Zeki Velidi Togan'dan (1890-1970), Akdes Nimet Kurat'a (1903-1971), Bahaeddin Ögel'e (1923-1989) ve Özkan İzgi'ye (1940-2011) varıncaya kadar pek çok araştırmacı incelemelerini Moğol tarihine yöneltti. Bu araştırma sahası, Moğolların 1230'lu yıllardan itibaren Anadolu siyasetinin gündeminde olmasından ve 1243'te ülkenin, Köseadağ Muharebesi ile Moğol egemenliği altına girmesinden ötürü Selçuklu tarihçilerinin de katkı verdiği bir bilimsel alan oldu. Osman Turan (1914-1978) ve Faruk Sümer (1924-1995) gibi isimler Moğol tarihini detaylı şekilde ele alan kimseler oldular. Tarih araştırmalarının bazen sınırları olmuyor. Türk ve Moğol tarihinin birbirinin içine geçmiş, bütünleşmiş hâli de böyle bir araştırma kültürünü beraberinde getiriyor. Bu değerli bilim insanları arkalarında çok değerli bir araştırma geçmişi bıraktılar ve birikimleri, sonraki dönemde, araştırmalarını doğrudan Moğol tarihine yöneltmiş araştırmacılara bir bilimsel zemin sağladı. Geldiğimiz noktada Moğol tarihi araştırmaları Türkiye'de belirli bir konum elde etmiş bulunuyor. Bu konuda çalışmalar yapan araştırmacıların incelemeleri ülkemizde beğeni ve takdir toplamakla kalmıyor, ülkemizin önemli kurumlarınca ödüllere de layık görülüyor. Tarih bölümlerinde tahsillerini sürdüren gençler arasında Moğol tarihi üzerine çalışma yapmayı düşünenlerin sayısı her geçen gün artıyor. Tüm bunlar Moğol araştırmalarının geleceği ile ilgili ümit vaat eden gelişmelerdir.

Moğolların Büyük Hanlığı ve Altın Orda Hanlığı tarihi üzerine Türkiye'de kaleme alınan araştırmalara yönelik genel bazı değerlendirmeler yapılmıştır. Bilhassa Osman Gazi Özgüdenli'nin Moğol tarihine yönelik incelemeleri bir bütün hâlinde değerlendirdiği yetkin araştırması¹ yanında Serkan Şavk², Nadir Devlet (1944-2021)³ ve İlyas Kemaloğlu⁴ da Moğol tarihi ve Altın Orda tarihine yönelik araştırmaları mütalaa ettiler. Önemli bir kısmı okumakta olduğunuz araştırmanın kapsamı dışında kalsa da Kemal Göde de Anadolu'daki Moğol

1 “Türkiye’de Moğol Tarihi ve Kültürü Araştırmalarının Doğuşu ve Gelişimi (1923-2017)”, *Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, IV/2 (2017), s. 463-512.

2 “Bibliography of Mongolian Researches in Turkey”, *The Mongols History and Culture*, ed. Bülent Arı-Selim Aslantaş, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2006, s. 261-307.

3 “Türkiye’de Altın Orda Tarihi Araştırmaları Ne Durumdadır?”, *Türk Kültürü Araştırmaları Dergisi*, XIII/1-2 (1995), s. 47-58.

4 “İssledovaniya o Zolotoy Orde v Turtsii”, *Zolotoordinskoe Nasledie: Materialı Mejdunarodnoy Nauçnoy Konferentsii*, Kazan 2009, s. 295-304; “Türkiye’de Altın Orda Araştırmalarının Tarihi”, *Türkistan’dan Anadolu’ya Tarihin İzinde: Prof.Dr. Mehmet Alpargu’ya Armağan*, I, ed. Z. İskefiyeli-M.B. Çelik, Nobel Kitap, Ankara 2020, s. 685-703.

egemenliğine ilişkin incelemeleri ele aldığı bir bibliyografya hazırlamıştır⁵. Bu çalışma ise, Cumhuriyetin kuruluşundan bugüne değin Moğolların Büyük Hanlığı ve onun bir şube devleti olan Altın Orda Hanlığı üzerine ülkemizde yapılmış çalışmaları tematik olarak ele almaktadır. Lisansüstü tezlerini Türkiye’de yapan veya Türk Üniversitelerinde buldukları sırada eser veren yabancı ülke vatandaşlarının neşriyatı da bu incelemeye dahil edildi. Türkiye’de Moğol tarihine ilişkin son yıllarda sayısı müthiş bir artış kaydetmiş lisansüstü çalışma vardır. Bunların hepsini bu araştırma kapsamında değerlendirmek, listeleyebilmek metnin kelime sınırları veya incelemenin süresi ile ilgili hususlardan ötürü mümkün olmadı. Bunlardan ancak kitap olarak neşredilenler ile Moğol tarihi incelemelerine ciddi düzeyde katkı sağlayanlara burada yer verildi. Belki ileride bu konudaki gayretleri ayrıca değerlendirmek mümkün olabilir.

Moğol Tarihinin Erken Dönemleri ve Türklerle İlişkilerine Dair Araştırmalar

Türkiye’de Moğol tarihi araştırmalarının köklü bir geçmişi bulunuyor. Cumhuriyetin kuruluşu sırasında bile çeşitli yazarlar Moğol tarihi ile alakadar olmuşlardı. Mesela Mehmed Hilmi⁶, Hilmi Ziya⁷, Mehmed Şerefeddin⁸ bu hususta bazı yazılar yazmış ve bu, sonrasında Sadri Maksudi (1878-1957)⁹ gibi isimlerce devam ettirilmiştir. Bu konuda ciddi bir teşebbüs Türk Ocağı Türk Tarihi Heyeti’nden gelmiş ve *Türk Tarihinin Ana Hatları* başlıklı kitapta XI. bölüm başlığı Cengiz Devri, *Büyük Türk-Moğol İmparatorluğu* şeklinde tespit edilmiştir. Ancak bu geçmişin kronolojik takibini bırakıp Moğol tarihi incelemelerini tematik olarak sınıflandırarak ele almak istiyorum.

Moğol tarihine yönelik Türkiye’de yapılan incelemelerin temelinde Moğolların kökenleri ile erken dönem tarihlerinin araştırılması ve Türk boylarıyla ilişkileri gelmektedir. Bir dönem Ankara Üniversitesi’nde çalışmalarını sürdüren Wolfram Eberhard (1909-1989), 1940 ve 1950’lerde “Kaylar Kabilesi Hakkında Sinolojik Mülahazalar”¹⁰, “Tobalar Etnik Bakımdan Hangi Zümreye Girer? İlk Araştırmalar”¹¹, *Çin Tarihi*¹², *En Eski Devirlerden Zamanımıza Kadar Uzak Doğu Tarihi*¹³ ve *Çin’in Şimal Komşuları*¹⁴ başlıklı makale ve kitaplarında

5 “Çingizli/Cengizliler ve İlhanlıların Anadolu’da Hâkimiyeti (1239-1318) Bibliyografyası”, *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sayı 1 (1983), s. 351-372.

6 “Türkler ve Moğollar I-II”, *Dergah*, II/21 (1922), s. 138-139; II/ 22 (1922), s. 154-155.

7 “Türkler ve Moğollar”, *Anadolu Mecmuası*, I/5 (1924), s. 169-175.

8 “Cengiz Han İb, Arab Şah’dan Mütercim”, *Darülfünun Edebiyat Fakültesi Mecmuası*, IV/1 (1925), s. 12-44.

9 “Çinliler ve Moğolların Huvey-Hu ve Uygurlarıyla Orhun Türk Kitabelerindeki Oğuzların Ayniyeti”, *Türk Yurdu*, sayı 1 (1925), s. 42-47; “Moğollarla Oğuzlar”, *Türk Yurdu*, sayı 2 (1927), s. 37-38.

10 *Belleten*, VIII/32 (1944), s. 567-588.

11 Çev. İkbâl Berk, *Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, I/2 (1943), s. 19-30.

12 Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1947.

13 Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1957.

14 Çev. N. Uluğtuğ, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1942.

Moğol boylarının erken tarihlerine ilişkin bazı hususları ortaya koymuştur. Abdülkadir İnan da bu konu üzerine eğilmiş ve “Ongutların Menşei Meselesi”¹⁵ ile “Nayman Boyunun Menşei Meselesi”¹⁶ gibi incelemelerde bulunmuştur. 1960’larda Moğol boylarına ilişkin araştırmalar Cevdet Gökalp’in (1922-1994) incelemeleriyle derinleştirilmiştir. 1964’te hazırladığı doktora tezi *Göktürk Devletinin Kuruluşundan Cengiz’in Zuhuruna Kadar Altaylardaki ve İç Moğolistan’daki Kabileler*’de¹⁷ Moğol boylarının erken dönemi ile ilgili genel bir çerçeve çizen araştırmacı, takip eden dönemde incelemelerini “Çin Kaynaklarına Göre Moğolların Anayurdu” makalesi¹⁸ ile *Çin Kaynaklarına Göre Shi-wei Kabileleri (Proto Moğollar Üzerine bir Etüd İncelemesi)* başlıklı kitabı¹⁹ ile sürdürmüştür. Bahaeddin Ögel (1923-1989) de çalışmalarında Moğol boyları üzerinde yetkinlikle durmuş ve bu konudaki bilimsel çabalara önemli katkı sağlamıştır²⁰.

Moğol tarihinin erken dönemi ve Türk boyları ile Moğol boyları arasındaki ilişkilere dair araştırmalar 2000’li yıllara gelindiğinde daha da derinleşti. Bu konuda Ahmet Taşağul’un katkıları önemlidir. Araştırmacı, “6-9. Yüzyıllar Arasında Moğolistan’da Türk ve Moğol Kabilelerin Coğrafi Dağılımı ve Kültürel İlişkileri”²¹ ve “Çengiz Öncesi Türkler ve Moğollar”²² başlıklı kitap bölümlerinin yanı sıra Moğol boylarının erken dönemlerde Türk boyları ile ilişkilerini de konu ettiği “Göktürk Dönemi Türk-Moğol Boy İlişkileri (542-745)”²³, “Turkish-Mongolian Relations in the Early Period”²⁴ ile “Ethno-Cultural Distribution of Turkic and Mongolian Tribes between the 6th and 9th Century AD”²⁵, “Göktürk Dönemi Türk-Moğol Boy İlişkileri (542-745)”²⁶ başlıklı araştırmaları ile Moğol tarihinin erken dönemlerine ilişkin bilgilere yenilerini ekledi ve yorumları zenginleştirdi. Bu konuda değerli bir katkı da Kubilay Atik’e aittir. Araştırmacı “Erken Dönem Moğol Tarihi’nin Çince Kaynakları” başlıklı makalesinde Moğol tarihinin erken dönemlerine inerek bu hususta bilgi veren Çince kaynakları ele almıştır²⁷. “Türklerin ve Moğolların

15 *Bellekten*, VIII/31 (1944), s. 453-456.

16 *Bellekten*, XXIV/96 (1960), s. 539-565.

17 Ankara Üniversitesi, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 1964.

18 *Töre*, IV/17 (1972), s. 36-42.

19 Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Ankara 1973.

20 Bk. *Büyük Hun İmparatorluğu Tarihi I-II*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1981. Bahaeddin Ögel ayrıca 1987’de Ulan Batır’da toplanan V. Mongolistler Kongresi’nde de “Türk Moğol İlişkileri Üzerine Araştırmalar” başlıklı bir tebliğ sunmuştur. Ancak bu tebliğin neşredilip neşredilmediği bilgisine ulaşamadım.

21 *Central Asian Studies: Past, Present and Future*, ed. H. Komatsu-Ş. Karasar-T. Dadabaev-G. Kurmangaliyeva Ercilasun, Maltepe Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2011, s. 293-308.

22 *Avrasya’nın Sekiz Asrı Çengizoğulları*, haz. Hayrunnisa Alan-İlyas Kemaloğlu, Ötügen Neşriyat, İstanbul 2016, s. 11-28.

23 *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Bellekten*, LIX/1 (2011), s. 81-104.

24 *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, VII/13 (2005), s. 67-73.

25 *Ulken Altay Elemi*, I/2 (2015), s. 177-190.

26 *Türk-Moğol Tarihi*, ed. K. Yıldırım, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2021, s. 23-48 (Bu çalışmanın 23. dipnotunda zikredilen çalışma ile aynı başlığı taşımakla birlikte aynı çalışma olup olmadığını kontrol edemedim).

27 *Şarkiyat Mecmuası*, sayı 40 (2022), s. 101-115.

Tarihi İki Boyu” başlıklı makalesi²⁸ ile Moğol tarihinin erken dönemlerine eğilen bir diğer araştırmacı ise Saadetin Yağmur Gömeç’tir. Enkhbat Avirmed’in Ankara Üniversitesi’nde yaptığı doktora tez çalışması *Kök Türk ve Uygur Çağındaki Moğol Asıllı Halkların Siyasi ve Kültürel Durumları: 6 ve 9. Yüzyıllarda*²⁹, Moğol halklarının erken dönemi ile ilgili kuşatıcı bir incelemedir. Aynı araştırmacının Moğol tarihinin erken dönemlerini alakadar eden daha başka çalışmaları da vardır³⁰. A. İsakov da *Kırgız-Moğol İlişkileri (IX-XV. Yüzyıl)* başlıklı tezinde³¹ iki halk arasındaki ilişkilerin erken dönemlerini ele almış ve sonrasındaki temasları da Moğol tarihi içerisinde Kırgızları odağa alarak sürdürmüştür. Yine Kürşat Yıldırım’ın “Erken Dönem Türk Moğol İlişkileri Üzerine Bir Değerlendirme”³² ile Haşim Özel’in “Kimek-Kıpçak Etnik Oluşumunda Moğol Kökenli Unsurlar” başlıklı makaleleri bu konudaki araştırmalara katkı sağlamıştır³³. Cihat Cihan’ın “Türkler ile Moğolların İrkî Münasebetleri”³⁴ de bu bağlamda değerlendirilebilir. İki toplum arasındaki kültürel etkileşim Hasan Eren³⁵ (1919-2007), Ahmet Temir³⁶ (1912-2003), Ahmet Caferoğlu³⁷ (1899-1975), Osman Nedim Tuna³⁸ (1923-2001), Tuncer Gülensoy³⁹ (1939-2022), Zeynep Korkmaz⁴⁰,

28 *Tarih Araştırmaları Dergisi*, XXVI/42 (2007), s. 1-7.

29 Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2011.

30 “Juan-juanların Çöküşü ve Dağılışı”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi*, XVIII/2 (2011), s. 240-245; “Kök Türk Çağındaki Shih-weiler”, *Türk Moğol Araştırmaları Prof. Dr. Tuncer Gülensoy Armağanı*, ed. B. Gül, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 2012, s. 81-92.

31 Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara 2014. Bu tez daha sonra kitap olarak da yayımlanmıştır: A. İsakov, *Kırgız-Moğol İlişkileri (IX-XV. Yüzyıl)*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2017.

32 *Türk Moğol Dil Tarih Kültür Araştırmaları*, ed. Ş. Doğan, İstanbul 2019, s. 359-363.

33 *Karadeniz Araştırmaları*, XIX/76 (2022), s. 1097-1108.

34 *Türkler*, VIII, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 278-286.

35 “Sibirya Türk Dillerinde Moğol Unsurları”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, sayı 14-15 (1950), s. 35-44.

36 “Türkçe ile Moğolca Arasındaki İlgiler”, *DTCF Dergisi*, XIII/1-2 (1955), s. 1-25; “Moğolca ile Türkçe İlişkileri”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, sayı 37 (1989), s. 259-300.

37 “Azerbaycan ve Anadolu Ağızlarındaki Moğolca Unsurlar”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, sayı 2 (1954), s. 1-10.

38 “Osmanlıcada Moğolca Ödünç Kelimeler”, *Türkiyat Mecmuası*, XVII (1972), s. 209-250; “Osmanlıcada Moğolca Kelimeler”, *Türkiyat Mecmuası*, XVIII (1973-1975), s. 281-314.

39 “Moğolların Gizli Tarihindeki Türkçe Kelimeler Üzerine Bir Deneme”, *Türkoloji Dergisi*, V/1 (1973), s. 93-135; “Eski ve Orta Türkçede Moğolca Kelimeler ve Moğolca-Türkçe Müşterek Kelimeler Üzerine Notlar”, *Türkoloji Dergisi*, VI (1974), s. 235-259; “Divanü Lügati-t Türk ve Kutadgu Bilig’deki Moğolca Kelimeler Üzerine”, *Türk Kültürü Araştırmaları*, sayı 22 (1984), s. 90-103.

40 “Türkçe ile Moğolca Arasında Ortaklaşan Unsurlar ve Moğolcanın Türk Dili Araştırmalarındaki Yeri”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, sayı 34 (1986), s. 43-52.

Özkan İzgi⁴¹, Bülent Gül⁴², Mustafa Uyar⁴³, Mustafa Kalkan⁴⁴, Nilgün Dalkesen⁴⁵ ve Zahide Ay⁴⁶ tarafından kaleme alınan incelemelerle daha da iyi bir şekilde anlaşıldı. Bu incelemelere katkı veren bir diğer isim de *Türk Mitolojisi* başlıklı eseriyle Bahaeddin Ögel’dir⁴⁷. Türkler ve Moğollar arasındaki ilişkilerin edebi boyutuyla ilgili F. Gülay Mirzaoğlu-Sıvacı’nın Dede Korkut Kitabı ve Moğolların Gizli Tarihi’ni karşılaştırdığı incelemesi⁴⁸ ile Ferruh Ağca ve Bülent Gül’ün ortaklaşa kaleme aldıkları makale⁴⁹ ile S. Erdem Çiçek⁵⁰ ve Z. Tuğuz’un⁵¹ çalışmaları dikkat çekicidir.

Cengiz Han ve Ardılları Döneminde Büyük Hanlık Üzerine Çalışmalar

Türkiye’de Moğol tarihinin geneline ilişkin bir başvuru eseri olarak uzun yıllar kullanılan eser Zeki Velidi Togan’ın *Umumî Türk Tarihine Giriş I En Eski Devirlerden XVI. Yüzyıla Kadar* başlıklı kitabı⁵² oldu. Ahmet Temir de 1970’lerde Moğol tarihi ile ilgili oldukça genel kitap bölümleri kaleme aldı⁵³; ancak bunlar o günün şartlarında umumî bilgiler vermekle ilgili pratik amaçlara hizmet eden çalışmalardı. 2000’li yıllardan sonra ise Moğol tarihinin genelini alakadar eden çok daha geniş kapsamlı araştırmalar neşredilmeye başlandı. 2002’de *Yeni Türkiye Yayınları* tarafından yayımlanan *Türkler* içerisinde Moğol tarihi ile ilgili nitelikli makaleler bir anda Moğol tarihi literatüründe büyük bir boşluğu doldurdu⁵⁴. Burada

-
- 41 “Kuruluş Devirlerinde Uygurların Kıtanelere Tesirleri ve Uygur, Gazne, Kıtaneler Arasındaki Münasebetler”, *Tarih Enstitüsü Dergisi*, sayı 7-8 (1977), s. 7-16.
- 42 “Uygurlarda ve Moğollarda Evlatlık Uygulamaları”, *Ayagka Tegimlig Bahşı: Festschrift in Honor of Marcel Erdal*, ed. C. Kafadar-G.A. Tekin, *Journal of Turkish Studies*, Special Edition, vol. 1 (2021), 129-140; “Türkçe ve Moğolca İlişkisi Üzerine”, *Geçmişten Günümüze Türkler ve Moğollar*, yay. haz. K. Yıldırım, Türk Ocakları İstanbul Şubesi Yayını, İstanbul 2020, s. 119-134.
- 43 “Proto-moğol ve Türk İlişkileri”, *Moğollar ve Türkler Tarihsel Bağlar*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2020, s. 17-24.
- 44 “Türk-Moğol Kavimleri Arasında Kırgızların Demografik-etnik Erime Seyirleri”, *Bilgi*, sayı 57 (2011), s. 83-114.
- 45 “İslam Öncesi Devirlerde Orta Asya’da Değişen Kadın Erkek İlişkilerinde Töre”, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, VII/2 (2008), s. 441-449.
- 46 “Orta Asya’da Cengizli Hanedanların Devletleşme Sürecinde Eski İnanç Unsurlarının Rolü”, *Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, sayı 10 (2019), s. 269-286.
- 47 Milli Eğitim Basımevi, Ankara 1971, I-II.
- 48 “Dede Korkut Kitabı ve Manghol-un Niuça Tobça’an (İki Metnin Benzerlikleri Üzerine bir İnceleme)”, *Türkbilgi*, sayı 11 (2006), s. 149-163.
- 49 “Uygur Harfli Oğuz Kağan Destanının Geçen Moğolca Sözcükler”, *Türkbilgi*, sayı 36 (2018), s. 47-62.
- 50 “Kıpçak Sözlüklerindeki Moğolca Unsurlar”, *Türk Dili Araştırmaları-Belleten*, LXIII/1 (2015), s. 49-98.
- 51 “Oğuz Kağan Destanı ve Moğolların Gizli Tarihi’ndeki Ortak Tip ve Motifler”, *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, X/30 (2022), s. 323-336.
- 52 İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1946.
- 53 “Türk Moğol İmparatorluğu Devrinde Sosyal ve Askerî Teşkilat”, *Türk Kültürü*, X/118 (1972), s. 190-207; “Türk Moğol İmparatorluğu ve Devamı”, *Türk Dünyası El Kitabı*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara 1975, s. 910-925.
- 54 Bir tanıklık olarak, dördüncü sınıfta bulunduğum sırada *Türkler* yayımlandığında bu ciltte neşredilen makaleleri gördüğümde büyük bir heyecan duyduğumu hatırlıyorum.

Ahmet Temir⁵⁵, İsenbike Togan⁵⁶, Mustafa Kafalı (1934-2019)⁵⁷, Sebahattin Ağalıdağ⁵⁸, Sabri Hizmetli⁵⁹ gibi isimlerin çalışmaları bulunmaktadır. 2006’da Bülent Arı ve Selim Aslantaş’ın editörlüğünde yayımlanan *The Mongols History and Culture* da önemli bir yayın olarak dikkat çekicidir. Bu konuda kaleme alınan bazı makalelerin İngilizceye tercümesi olarak yayımlanan eserde Moğol İmparatorluğu İsenbike Togan⁶⁰ ve Ahmet Temir⁶¹ tarafından iki ayrı çalışmada ele alınırken Çağatay Hanlığı ise Mustafa Kafalı⁶² tarafından yazılmış, böylelikle Moğol İmparatorluğu bu üç makalede işlenmiştir. Bunu, Hayrunnisa Alan ve İlyas Kemaloğlu’nun editörlüğünde çok yazarlı bir kitap olarak hazırlanan *Avrasya’nın Sekiz Asrı Çengizoğulları* başlıklı çalışma takip etti. Cengiz öncesi Moğol boylarının tarihinden Türkistan’daki son Cengizli devletlerine kadar 750’lerden 1800’lere uzanan tarihin ele alındığı bu eserde Moğol İmparatorluğu ve Altın Orda Hanlığı kısımlarını İlyas Kemaloğlu kaleme almış⁶³, İlhanlılar ve Çağatay Hanlığı kısımları ise Hayrunnisa Alan tarafından hazırlanmıştır⁶⁴. Saadetin Gömeç de *Türk Tarihinde Çingizliler*⁶⁵ başlıklı eseri ile Moğol tarihinin geneli hakkında bir çalışma gerçekleştirdi. Cengiz Han ile ilgili olarak 15 Eylül 2020’de *Türkiye Bilimler Akademisi* tarafından tertip edilen *Cengiz Han ve Mirası* başlıklı çalışmaya da burada değinmek gerekir. Moğol tarihinin geneline ilişkin bilgilere katkı sağlayan bu çalışmada sunulan bilgiler 2021’de Türkiye Bilimler Akademisi tarafından kitap bütünlüğünde neşredilmiştir. Burada yayımlanan tebliğlere yeri geldiğinde değinilecektir.

Türkiye’de Cengiz Han üzerine yapılan incelemelere bakıldığında, ilk çalışmaların Cengiz’in kimliği üzerinden şekillendiği görülmektedir. 1910’lu yıllarda Türkçü aydınlar ile diğer kesimler arasında yaşanan ateşli tartışmaların bir devamı olacak şekilde Cengiz Han, Türk olup olmadığı meselesi üzerinden Zeki Velidi Togan ile İbrahim Kafesoğlu (1914-1984) arasında -ileride değinilecek olan- bir tartışmaya konu olmuştur. Ancak Cengiz Han’ın hayatına dair genel bir çerçeve çizilen ilk çalışma çok geç bir tarihte, Ahmet Temir tarafından *Moğolların Gizli Tarihine Göre Cengiz Han* başlığı altında 1989’da kaleme alındı. 2010’da ise Nadir Devlet, *Avrasya Fatihisi Cengiz Han*⁶⁶ başlıklı eserini neşretti. 2021’de de

55 “Moğol (veya Türk-Moğol) Hanlığı”, *Türkler*, VIII, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 256-264.

56 “Çinggis Han ve Moğollar”, *aynı eser*, s. 235-255.

57 “Altın Orda Hanlığı”, *aynı eser*, s. 397-411.

58 “Moğol Devleti”, *aynı eser*, s. 265-277.

59 “Çağatay Devleti”, *aynı eser*, s. 355-358.

60 “Chinggis Khan and the Mongols”, *The Mongols History and Culture*, ed. Bülent Arı-Selim Aslantaş, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2006, s. 1-58.

61 “Mongolian (or Turco-Mongolian) Khanate”, *aynı eser*, s. 59-84.

62 “The Chagatay Khanate”, *aynı eser*, s. 85-116.

63 “Büyük Moğol İmparatorluğu”, *Avrasya’nın Sekiz Asrı Çengizoğulları*, haz. Hayrunnisa Alan-İlyas Kemaloğlu, Ötügen Neşriyat, İstanbul 2016, s. 29-66; Altın Orda Devleti”, *aynı eser*, s. 98-149.

64 “Çağatay Hanlığı”, *aynı eser*, s. 68-97; “İlhanlılar”, *aynı eser*, s. 150-179.

65 Berikan Yayınları, Ankara 2017.

66 Başlık Yayın Grubu Yayınları, İstanbul 2010.

Abdülkadir Yuvalı *Cengiz Han*⁶⁷ başlığı ile Moğol İmparatorluğu'nun kurucusunun hayatını konu alan bir eser yayımladı. İsenbike Togan'ın “Çinggis Han ve Moğollar”⁶⁸ ile Osman Gazi Özgüdenli'nin “Cengiz Han ve Moğol İmparatorluğu”⁶⁹ bu konuda araştırmacıların istifadesine sunulmuş değerli tetkiklerdir. Saadettin Gömeç'in “Çingiz Han ve Ortaya Çıktığı Çağın Özellikleri” başlıklı makalesi de dikkat çekicidir⁷⁰.

Cengiz'in soyu ile ilgili olarak iki çalışma, Saadettin Yağmur Gömeç'in “Çingiz-Nâmeler Üzerine Bir İnceleme: Çingiz Han'ın Soyu ve Moğol Tarihinin İlk Devirleri”⁷¹ ile Tuncer Gülensoy'un “Moğolların Gizli Tarihi'ne ve Altan Tobçi'ye Göre Çinggis-Han'ın Şeceresi”⁷² başlıklı incelemeler mühimdir. Cengiz'in Moğol, Türk ve diğer halkların tarihlerine etkileri ile dünya çapındaki tesirleri konusu da Türk bilim insanlarının dikkatini çekmiştir. İsenbike Togan'ın “Çinggis Han'ın İç Asya Halklarının Kaderine Getirdiği Değişim”⁷³, Ekrem Kalan'ın “Cengiz Han ve Bütüncül Dünya Tasavvuru”⁷⁴, Abdülkadir Yuvalı'nın “Cengiz Han ve Evlatları Dönemindeki Merkezileştirme Faaliyetleri”⁷⁵ ile daha başka incelemeler bu sınıfta yer almaktadır. Türk araştırmacılar Cengiz Han'ın kaynaklardaki imajına ilişkin de tetkiklerde bulundular. Burcu Karaaslan'ın *Perception of Chinggis Khan: A Comparison of Medieval Mongolian, Persian and Chinese Historical Sources* başlıklı yüksek lisans tezi dikkat çekici bir çalışmadır⁷⁶. Mehmet Kaan Çalen Türkiye'de Cengiz Han ve Moğol tarihine yönelik algının gelişimine ilişkin yetkin incelemeler kaleme almış⁷⁷, Abdullah Gündoğdu “Türkiye ve Türk Dünyası Tarih Bilincinde Cengiz ve Halefleri Algısı” başlıklı makalesinde Cengiz'in günümüzde değerlendirilme tarzları üzerinde durmuş⁷⁸, Mürsel Doğrul ise Cengiz Han'ın Japon siyasetindeki yansımalarını ele almıştır⁷⁹. Murat Tural da “Moğol Toplum Hayatında Ölümünden sonra Cengiz Han”⁸⁰ başlıklı yazısında 1227 sonrasında Cengiz'in

67 Atayurt Yayınları, Ankara 2021.

68 *Türkler*, VIII, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 235-255 (Bu çalışma daha önce İngilizce olarak neşredilmiştir: “Chinggis Khan and the Mongols”, *The Mongols History and Culture*, ed. Bülent Arı-Selim Aslantaş, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2006, s. 1-58).

69 *Orta Asya Türk Tarihi*, ed. A. Ahmetbeyoğlu, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2016, s. 72-93 (Yeni baskısı: *Ortaçağ'da Türkler, Moğollar, İranlılar (Kaynaklar ve Araştırmalar)*, Ötügen Neşriyat, İstanbul 2020, s. 221-244).

70 *Cengiz Han ve Mirası*, ed. C. Korkut-M Doğrul, Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları, Ankara 2021, s. 23-42.

71 *Bellefen*, LXXXII/294 (2018), s. 407-481.

72 *Tarih Araştırmaları Dergisi*, V/8 (1967), s. 189-191.

73 *Cengiz Han ve Mirası*, ed. C. Korkut-M. Doğrul, Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları, Ankara 2021, s. 2-20.

74 *Aynı eser*, s. 44-62.

75 *Aynı eser*, s. 64-76.

76 Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2022.

77 “Yusuf Akçura'nın Cengiz Han'ı yahut II. Meşrutiyet Döneminde İki Farklı Cengiz Han Tasavvuru”, *Modern Türk Düşüncesine Bir Derkenar: Yusuf Akçura ve Ziya Gökalp*, Ötügen Neşriyat, İstanbul 2018, s. 117-150; *II. Meşrutiyet Döneminde Türk Tarih Düşüncesi*, Ötügen Neşriyat, İstanbul 2013, s. 292-297.

78 *Cengiz Han ve Mirası*, ed. C. Korkut-M. Doğrul, Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları, Ankara 2021, s. 78-110.

79 “Japon Siyasi Tarihinde Cengiz Han ve Moğollar”, *aynı eser*, s. 206-232.

80 *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, XII/2 (2018), s. 197-210.

Moğol devletine etkisini ele almıştır. Mehmet Tuğrul ve Cem Korkut ise “Cengiz Han’ın İktisat Düşüncesi ve Mirası”⁸¹ başlığını taşıyan incelemesi ile bu araştırmalara katkı vermişlerdir. Murat Tural’ın “Cengiz Han Tanrı’nın Oğlu mu? Zalim bir Deccal mi?”, başlıklı çalışması⁸² da bu bağlamda zikredilmelidir.

Cengiz Han’ın ardılları Ögedey, Güyük ve Möngke kağanlar bir biyografi çalışmasına konu olmamışlardır. Buna mukabil Gaye Yavuzcan, Kubilay Kağan dönemini genel olarak ele alan bir kitap neşretmiştir⁸³. Huriye Şen ise Kubilay dönemi Moğol-Japonya İlişkileri hakkında bir doktora tezi hazırlamış⁸⁴ ve Kubilay’ın Çin seferi ve Japonlarla mücadelesi hakkında iki ayrı makale kaleme almıştır⁸⁵. Çetin Kaya da Kubilay ve ardılları döneminde Büyük Hanlık ile Çağatay Hanlığı arasındaki ilişkileri konu alan bir doktora tezi hazırlamıştır⁸⁶. Dinçer Koç ise “Cengiz Han Sonrasında Moğollar”⁸⁷ başlıklı kitap bölümünde Cengiz sonrası gelişmeleri değerlendirmiştir.

Moğol hükümdarlarının eşleri veya anneleri ile ilgili olarak ise Neslihan Durak’ın Ögedey’in eşi Töregene Hatun’u⁸⁸, Tuluy’un eşi Sorkaktani Beki’yi⁸⁹, Hülegü’nün eşi Dokuz Hatun’u⁹⁰ incelediği çalışmaları Moğol tarihi araştırmalarına katkı sağlamıştır. Töregene Hatun ayrıca Ayşe Arayıcı Arayancan’ın da bir araştırmasına konu olmuştur⁹¹. Burak Çelik ise Kubilay Kağan’ın eşi Çabi Hatun hakkında bir inceleme gerçekleştirmiştir⁹². Kurban Durmuşoğlu Töregene döneminin etkili kadınlarından Fatıma üzerine bir makale kaleme

-
- 81 *Cengiz Han ve Mirası*, ed. C. Korkut-M. Doğrul, Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları, Ankara 2021, s. 150-168.
- 82 *Cappadocia Journal of History and Social Sciences*, sayı 11 (2018), s. 288-305.
- 83 *Kubilay Han, Nesillerin Atası*, Selenge Yayınları, İstanbul 2021.
- 84 *Kubilay Döneminde Yuan Hanedanı-Japon İlişkileri*, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Manisa 2019.
- 85 “Kubilay Han’ın Güney Song Seferi”, *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, IX/27 (2021), s. 67-79; “Kubilay Han’ın Ordusu Karşısında Shikken (Naip) Hojo Tokimune”, *Tarih ve Gelecek Dergisi*, VIII/4 (2022), s. 983-995. Burak Çınar da Moğolların Japonya seferinin bir kısmını alakadar eden bir çalışma yapmıştır. Bk. “Moğolların İkinci Japonya Seferi: Kyushu 1281”, *Türkiyat Araştırmaları*, sayı 10 (2009), s. 37-55. Benzer husus Ayşe Beyza Ercan’ın şu makalesi için de geçerlidir: “Yuan Hanedanlığı’nda Bilim ve Kültür”, *Alnteri Sosyal Bilimler Dergisi*, V/2 (2021), s. 97-110.
- 86 *Çağatay Hanlığı ile Büyük Moğol Kağanlığı Arasındaki Siyasi İlişkiler (1227-1318)*, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Antalya 2020.
- 87 *Türk Moğol Tarihi*, ed. K. Yıldırım, Yeditepe Yayınevi, İstanbul 2018, s. 151-167.
- 88 “Çingizli Hatunları II: Töregene Hatun”, *Hindistan Türk Tarihi Araştırmaları*, I/2 (2001), s. 117-126. Bu konuda kaleme alınmış bir çalışma daha vardır, ancak katkısı zayıftır: Y. Söyüt, “Moğol İmparatorluğu’nun Kadın Naibesi: Töregene Hatun”, *Journal of Universal History Studies*, IV/2 (2021), s. 212-228.
- 89 “Çingizli Hatunları I: Sorgaktani Beki”, *Turkish Studies*, III/1 (2008), s. 251-258.
- 90 “Çingizli Hatunları III: Dokuz Hatun”, *Hindistan Türk Tarihi Araştırmaları*, II/1 (2002), s. 125-137.
- 91 “Moğol Sarayında İlk Naibe: Töregene Hatun”, *Türklerde Kadın*, ed. A. Demir-T. Tombuloğlu-O. Polatel, Konya 2020, s. 9-19.
- 92 “Yuan Hanedanı’nın Annesi: Çabi Hatun”, *Belleten*, LXXXVI/307 (2022), s. 843-860.

almıştır⁹³. Çetin Kaya Cengiz Han'ın kızlarının evlilikleri üzerinde dururken⁹⁴, Ömer Subaşı Moğollarda kadın konusunu çok yönlü bir şekilde ele almış ve hanedan kadınlarından Moğol toplumundaki kadına uzanan yelpazede titiz bir inceleme ortaya koymuştur⁹⁵.

Türk araştırmacılar Moğol tarihinde öne çıkan bazı şahsiyetler üzerinde de çalışmalar gerçekleştirmişlerdir. B. Ögel'in "Alaaddin Keykubad Çağında Batı İran'da Çormahan Noyan'ın Durumu ve Statüsü"⁹⁶, E. Konukçu'nun (1944-2022) "Moğol Sünit Boyundan Ötegedai'li Çormahan: Cengiz, Ögedey ve Töregene Hatun Döneminin (1206-1246) Büyük Noyanı"⁹⁷, Saadetin Gömeç'in "Çingizli Devletin Büyümesinde Rol Oynayan Türklerden Çelme ve Subutay"⁹⁸, Burak Çelik'in "Esirlikten Aristokrasiye Şigi Kutuku Noyan'ın Hayatı ve Faaliyetleri"⁹⁹, Altay Tayfun Özcan'ın Moğolistan'dan Avrupa'ya bir Moğol Komutanı: Burulday Noyan"¹⁰⁰ makaleleri öne çıkmaktadır. Yine Ergin Ayan'ın¹⁰¹ Carmagun Noyan, Neslihan Durak'ın Cengiz ve Ögedey zamanının önemli devlet adamlarından Ye-liu Çu-Tsay¹⁰², Özkan Dayı'nın Mahmut Yalavaç¹⁰³, yine aynı yazarın Özgür Tokan ile birlikte kaleme aldıkları Körgüz¹⁰⁴, Mustafa Şahin'in Uygur asıllı bir devlet adamı olan Harlıg¹⁰⁵ ve Mecneddin-i Kalyonî ile oğlu Şemseddin Muhammed-i Kalyonî¹⁰⁶, Mustafa Uyar'ın

93 "Moğol Tarihini Etkileyen Önemli bir Kadın: Naibe Töregene'nin Musâhibesi Fatıma Hatun", *Uluslararası Sosyal Bilimlerde Kadın Çalışmaları Sempozyum Bildiri Kitabı*, ed. Ö. Subaşı, Erzurum 2022, s. 106-114.

94 "Cengiz Han'ın Kızları ve Yapmış Oldukları Evlilikler", *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, XI/22 (2021), s. 189-199.

95 *Moğollarda Kadın, Evlilik ve Dış Siyaset*, Selenge Yayınları, İstanbul 2021. Araştırmacının bir diğer incelemesi ise bu kitabının paralelinde kaleme alınmıştır: "Siyasi Evlilikler Bağlamında Moğol Dış Politikası ve Kadın", *Anasay*, sayı 21 (2022), s. 3-49.

96 *Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, sayı 3 (1988), s. 13-17.

97 *İslam Öncesinden Çağdaş Türk Dünyasına Prof.Dr. Gülçin Çandarlıoğlu'na Armağan*, ed. H. Alan-A. Kara-O. Yorulmaz, Doğu Kütüphanesi, İstanbul 2008, s. 275-287.

98 *Turkish Studies*, II/2 (2007), s. 230-238.

99 *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XXXVII/2 (2022), s. 457-471.

100 *Türkistan'dan Anadolu'ya Tarihin İzinde: Prof.Dr. Mehmet Alparğu'ya Armağan*, ed. Z. İskefiyeli-M.B. Çelik, Nobel Kitap, Ankara 2020, s. 133-145.

101 "Moğolların Ortadoğu'daki İlk Noyanı Curmagun", *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, XIII/2 (2018), s. 179-196.

102 "Çingiz Han'ın Başveziri Ye-liu Çu-tsay (1189-1243)", *Prof. Dr. Enver Konukçu Armağanı "Tarih Uğrunda Bir Ömür"*, ed. İ. E. Atnur, Berikan Yayınevi, Ankara 2012, s. 273-290.

103 "Mahmut Yalavaç'ın Moğol İmparatorluğundaki Faaliyetleri", *Current Research in Social Sciences*, I/3 (2015), s. 63-68.

104 "Moğol Dönemi İran'ında Uygur Kökenli bir Vali: Körgöz", *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, XIII/1 (2020), s. 110-121.

105 "Ögedey Kağan'ın Herât Emiri Uygur Türk'ü Harlıg", *Bilgi*, sayı 84 (2018), s. 23-43.

106 "Moğol Döneminin Yöneticilerinden Melik Mecneddin-i Kalyonî ve Oğlu Şemseddin Muhammed-i Kalyonî", *Tarih Okulu Dergisi*, XVII (2014), s. 155-163.

Buga Çingsang¹⁰⁷, Çetin Kaya'nın Çağatay Noyan¹⁰⁸, Dilber Usul'un T'a-Ta Tonga¹⁰⁹ hakkında incelemeleri bulunmaktadır. Burak Çelik ise Tuluy ve ailesini konu edinen, üç ayrı makaleden oluşan bir çalışma yapmıştır¹¹⁰. Ganizhamal Kushenova ise bu inceleme alanına “Cengiz Han'ın İki Valisi, Mahmut Yalavaç ve Yeh-Lu Ch'u-Tsai: Devlet Anlayışları ve Uygulamaları”¹¹¹ başlıklı araştırmaları katkı sağlamıştır.

Türkiye’de Moğol tarihi araştırmalarının bir diğer cephesi ise Moğol anavatanının dışına kalan ülkelerdeki faaliyetleri ve buraları idareleri ile ilgilidir. Bilhassa Harezmi seferi ve bunu takip eden sürecin ülkemiz araştırmacılarınca çok yönlü olarak ele alındığı görülmektedir. Bu konudaki ilk ciddi girişim İbrahim Kafesoğlu tarafından *Harzemşahlar Devleti*¹¹² başlıklı eseriyle gelmiş ve süreç bu değerli eser içerisinde bir kısımda ele alınmıştır. Aydın Taneri (1932-1997) de *Harezmsahlar*¹¹³ başlıklı kitabında bu süreç üzerinde durmuştur. 2019’da ise Moğolların Harezmi seferi iki farklı doktora tezine konu olmuştur. Bunlardan birisi Bilen Yılmaz tarafından kaleme alınan *Moğolların Türkistan fethi ve sonuçlar (13-14. Yüzyıllar)*¹¹⁴ iken diğeri Meryem Doygun’un *Harezmsahlar-Moğol Münasebetleri ve Harezmsahlar Devletinin İnkırazı*¹¹⁵ başlığını taşımaktadır. Bunun yanında konu ile ilgili olarak yazılmış makaleler de vardır. Özkan İzgi'nin üç makalesi “Harezmsah ve Moğolların İlk Karşılaşmaları ve Otrar Hadisesi”, “Moğolların Batı İstilasası ve Türk Tarihi Açısından Önemi” ve “Central Asia after the Mongol Invasion – Islam and Sedentary Life as a Consequence”¹¹⁶ önemli çalışmalar olarak kendisini göstermektedir. M.A. Çakmak ise “Moğol İstilasası ve Harezmsahlar İmparatorluğu'nun Yıkılışı” başlıklı makalesinde¹¹⁷ Harezmsah Sultanlığı'nın

-
- 107 “Buqa Chingsang: Protagonist of Qubilai Khan’s Unsuccessful Coup Attempt against the Hülegüid Dynasty”, *Bulleten*, LXXXI/291 (2017), s. 373-386. (Bu makale daha sonra Erhan Ateş tarafından Türkçeye tercüme edilmiştir: “Kubilay Han'ın Hülegü Hanedanlığı'na Karşı Düzenlediği Başarısız Darbe Girişiminin Ana Karakteri: Buka Çingsang”, *Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, VII/1 (2020), s. 217-227.
- 108 “Sönid Boyu Noyanlarından Çağatay (Sönitey)”, *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, XV/2 (2020), s. 374-379.
- 109 “T'a-Ta Tonga'nın Etnik Kökeni ve Moğol Devlet İdaresindeki Rolü”, *Uluslararası Uygur Araştırmaları Dergisi*, sayı 21 (2023), s. 38-49.
- 110 “Cengiz Han Oğlu Toluy I: Ailesi”, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, sayı 50 (2020), s. 375-393; “Cengiz Han Oğlu Toluy II: Askeri Yaşamı”, *Selçuklu Medeniyeti Araştırmaları Dergisi*, sayı 5 (2020), s. 77-96; “Cengiz Han Oğlu Toluy III: Otçiginlik ve İktidar Hakkı”, *Medeniyet ve Toplum Dergisi*, IV/2 (2020), s. 176-185.
- 111 *Bilig*, sayı 42 (2007), s. 229-242.
- 112 Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2000.
- 113 Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1993.
- 114 Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara 2019. Bu tez daha sonra yayımlanmıştır: B. Yılmaz, *Moğolların Türkistan Fethi*, Astana Yayınları, Ankara 2020.
- 115 Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 2019. Araştırmacı bu çalışmasının bir kısmını daha sonra yeniden ele alıp bir makale olarak neşretmiştir: “Hocend Müdafası ve bir Direniş Örneği: Timur Melik”, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, sayı 40 (2021), s. 170-189.
- 116 *Hacettepe Bulletin of Social Sciences and Humanities*, V/1 (1973), s. 43-56. Bu makale daha sonra ayrıca şurada neşredilmiştir: *The Mongols History and Culture*, ed. Bülent Arı-Selim Aslantaş, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2006, s. 163-184.
- 117 *Türkler*, IV, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 904-916.

sonunu ele almıştır¹¹⁸. Neslihan Durak ise bu sefer sonrasında Moğolların Afganistan üzerine seferi ve buradaki egemenliklerini konu edinen bir makale kaleme almıştır¹¹⁹. Bu kaotik dönem ile ilgili olarak Aydın Taneri'nin de *Celeddin Harezmsah ve Zamanı*¹²⁰ başlıklı bir incelemesi bulunmaktadır. Harezim'in Büyük Hanlık idaresi altındaki dönemi ile ilgili olarak ise Aykut Özbayraktar'ın "Mahmut Tarabi İsyamı (1238)"¹²¹ başlıklı bir incelemesi bulunmaktadır. Horasan ve Harezim'in Moğollar tarafından idaresi ile ilgili olarak Abdülkadir Yuvalı¹²², Ganizhamal Kushenova¹²³, Kadir Şahin¹²⁴, Kurban Durmuşoğlu¹²⁵ da araştırmalar yapmışlardır. Coşkun Erdoğan "Hârezmsah Devleti ve İsmâîliler Arasındaki İlişkiler"¹²⁶ başlıklı çalışmada bu ilişkiler ağında Moğolları da konu eder.

İlhanlıların kurulmasına kadar Moğolların Ortadoğu ve Kafkaslar ile Anadolu'daki faaliyetleri de Türk araştırmacılar tarafından ele alınmıştır. Moğollarla Halifelik arasındaki ilişkiler Ahmet Özdemir tarafından önce doktora tezinde¹²⁷ ve ardından doçentlik tezinde¹²⁸ ele alınmıştır. Araştırmacı 2011'de doktora tezini *Moğol İstilas ve Cengiz ve Hülagu Dönemleri*¹²⁹ başlığı altında neşretmiştir¹³⁰. Abdülkadir Yuvalı'nın "Moğolların Yakındoğu Politikası ve İsmâîlilerin Akıbeti Üzerine Bazı Bilgiler"¹³¹, Muammer Gül'ün *Orta Çağlarda Doğu ve Güneydoğu Anadolu, Tarihi Arka Plan ve XIII-XIV. Yüzyıl Moğol Hâkimiyeti*¹³², gibi çalışmalar da Moğolların Ortadoğu'daki faaliyetlerine hasredilmiş incelemelerdir. Moğolların Türkiye Selçuklu Sultanlığı ile ilişkilerinin İlhanlıların kuruluşuna kadarki evresi ise, öncelikle Selçuklu uzmanları tarafından işlenmiştir. Bilhassa Osman Turan'ın (1914-1978) *Selçuklular ve Türkiye: Siyasi Tarih, Alp Arslan'dan Osman Gazi'ye (1071-1318)*¹³³ ile

-
- 118 Bu konuda kaleme alınmış daha başka çalışmalar da vardır: N. Güler, "Cengiz Han'ın Mâverâünnehir'i Zaptı (1220)", *Anasay*, I/1 (2017), s. 15-36; M. Köksal, "Harezmsahları Yıkıma Götüren Olay: Otrar Faciası (1218)", *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, XI/1 (2021), s. 171-188.
- 119 "Afganistan'da Çingizli Hâkimiyetinin Tesisi", *İslam Öncesinden Çağdaş Türk Dünyasına Prof. Dr. Gülçin Çandarlıoğlu'na Armağan*, ed. H. Alan-A. Kara-O. Yorulmaz, Doğu Kütüphanesi, İstanbul 2008, s. 253-273.
- 120 Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1977.
- 121 *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, sayı 84 (2017), s. 211-227.
- 122 "Cengiz Han ve Halefleri Devrinde Horasan'ın İdarî Statüsü (Ögedey, Göyük, Mengü)", *Fırat Üniversitesi Dergisi*, II/1 (1988), s. 227-236.
- 123 *Ögedey Kaan Devrinde Türkistan ve Maveraünnehir (1229-1241)*, IQ Yayınları, İstanbul 2013; "Ögedey Kaan Devrinde Türkistan'da Teşkilat Yapısı", *Bilgi*, sayı 38 (2006), s. 185-194.
- 124 "Cend Şehri ve Moğol Hâkimiyeti", *Anasay*, sayı 8 (2019), s. 43-72.
- 125 "Moğol Sivil Valileri Döneminde Horasan (1233-1256)", *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, V/10 (2023), s. 475-492.
- 126 *Türkiyat Mecmuası*, XXX/1 (2020), s. 97-128.
- 127 *Moğol İstilas ve Abbasi Devleti'nin Yıkılışı (Cengiz ve Hülegü Dönemleri) (616-656/ 1219-1258)*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1997.
- 128 *Son Abbasi Halifesi Müsta'sım Billâh ve Dönemi (640-656/ 1242-1258)*, Haccagan Akademi Kitaplığı Yayınları, İstanbul 2005.
- 129 İz Yayıncılık, İstanbul 2011.
- 130 Yazarın ayrıca: "Moğol İstilasının Sebepleri", *Türkler*, VIII, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 489-520.
- 131 *Erdem*, IV/11 (1988), s. 525-540 (Ayrıca: *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, X/58 (1989), s. 89-102).
- 132 Yeditepe Yayınları, İstanbul 2005.
- 133 Turan Neşriyat Yurdu, İstanbul 1971.

Emine Uyumaz'ın *Sultan I. Alâeddîn Keykubad Devri Türkiye Selçuklu Devleti Siyasî Tarihi (1220-1237)*¹³⁴ başlıklı eseri başta olmak üzere, tarihçiler Alaaddin Keykubad'ın huzuruna çıkan Moğol elçilerinden Köseadağ Muharebesine ve sonrasındaki sürece uzanan süreci ele aldılar. Ancak Selçuklu tarihçileri için Moğolların Selçuklu siyasi tarihinin merkezine yerleştirildiği ilk hacimli çalışma Faruk Sümer (1924-1995) tarafından “Anadolu’da Moğollar” başlıklı bir makedir¹³⁵. Bu hacimli makale 2022’de kitap olarak neşredilmiştir¹³⁶. Moğolların Anadolu’daki egemenliği Sara Nur Yıldız tarafından yetkinlikle ele alınmıştır¹³⁷. Bu konu Züriye Çelik tarafından *Moğol İstilas ve Türkiye Selçuklu Devleti* başlıklı doktora tezinde¹³⁸ de ele alınmıştır.

Moğol-Türkiye Selçuklu Sultanlığı ilişkilerinin ilk dönemi ile ilgili daha spesifik incelemelere de konu oldu. Salim Koca¹³⁹ (1952-2020), Erkan Göksu¹⁴⁰, Mustafa Uyar¹⁴¹, Süleyman Özbek¹⁴² ve Osman Çetin’in¹⁴³ makaleleri bu bağlamda dikkat çekici incelemelerdir. Mustafa Şahin ve Mert Demir de “Moğolların Meyyâfârikîn Kuşatması” başlıklı bir makale yayımlamışlardır¹⁴⁴. Köseadağ Muharebesi sonrası Türkiye Selçuklularının Moğol egemenliği altına alınmasından İlhanlıların kuruluşuna kadarki dönemde kendisini gösteren iktisadî meseleler de İlhan Erdem’in bir makalesine konu olmuştur¹⁴⁵. Moğol-Bizans İlişkileri ise Mehmet Yağcı ve Hüseyin Şen tarafından III. Ioannes Vatatzes dönemindeki ilişkilere odaklanan bir makale ile ele alınmıştır¹⁴⁶. Tuncer Gülensoy¹⁴⁷, Abdülkadir Yuvalı¹⁴⁸, Mustafa

134 Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2003.

135 *Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, I (1970), s. 1-147.

136 Türk Tarih Kurumu, Ankara 2022.

137 *Mongol Rule in Thirteenth Century Seljuk Anatolia: The Politics of Conquest and History Writing 1243-1282*, Ph. D. Dissertation, The University of Chicago 2006 .

138 Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Konya 2014.

139 “Moğol İstilasına Karşı Sultan I. Alaeddin Keykubad’ın Güvenlik Politikası”, *Gazi Üniversitesi Türkiyat Dergisi*, sayı 5 (2009), s. 187-216; “Türkiye Selçuklu Tarihinin Akışı Değiştiren ve Anadolu’nun Kaderini Belirleyen Savaş: Köseadağ Bozgunu”, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, sayı 37 (2015), s. 35-84.

140 “Erzurum’un Sonbaharı”, *Turkish Studies*, IV/8 (2009), s. 1286-1297; “Köseadağ Savaşı (1243)”, *Tarihin Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, sayı 2 (2019), s. 1-14.

141 “Moğollar Anadolu’da”, *Moğollar ve Türkler Tarihsel Bağlar*, Ötügen Neşriyat, İstanbul 2020, s. 63-89.

142 “Türkiye Selçuklularının Çöküşünde Sebep Sonuç İlişkisi Yassıçemen’den Köseadağ’a”, *Çeşm-i Cihan: Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, V/1 (2018), s. 2-17.

143 “Sultan I. Alâeddin Keykubad ve Selçuklu-Moğol Münasebetleri”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, IV/4 (1992), s. 109-115.

144 *Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, VI/1 (2021), s. 381-406.

145 “İlk Dönem Selçuklu-Moğol İlişkilerinin İktisadî Boyutu (1243-1258)”, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, XXIV/38 (2005), s. 1-10.

146 “Moğol İstilas Karşısında İznik Rum İmparatorluğu: III. Ioannes Vatatzes Dönemi”, *Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, VI/1 (2021), s. 94-121.

147 “Anadolu’da Moğolca Yer Adları ve Rumeli’deki İzleri”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, XI/2 (1981), s. 126-131.

148 “Anadolu’nun Türkleşmesi ve Moğollar”, *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, sayı 38 (1985), s. 90-101; “Anadolu’nun Demografik ve Dini Yapısı Üzerindeki Moğol Tesirleri”, *XIII ve XIV. Yüzyıllarda Kayseri’de Bilim ve Din Sempozyumu*, Ankara 1996, s. 59-64.

Uyar¹⁴⁹, İlyas Kemaloğlu¹⁵⁰, Hayrettin İhsan Erkoç¹⁵¹, Muammer Gül¹⁵², Bülent Gül¹⁵³, Erol Keleş¹⁵⁴ de Anadolu'daki Moğol etkilerini konu alan incelemelerde bulunmuşlardır. Abdülkadir Yuvalı¹⁵⁵, Sadullah Gülten¹⁵⁶ ile Murat Serdar ve Murat Hanar¹⁵⁷ da Moğolların Anadolu'daki bakiyelerini inceleyen çalışmalara imza attılar.

Türk araştırmacılar Moğolların egemenlik alanı içerisinde kalan halklara ilişkin de araştırmalar yaptılar. Osman Yorulmaz Moğol egemenliği altında Kanglıları 2007'de kaleme aldığı "Moğol İstilasası Sonrası Kanglılar/Kanklılar" başlıklı makaleyle¹⁵⁸ ve 2012'de *Geçmişten Günümüze Kanglı Türkleri* başlıklı eseriyle¹⁵⁹ ele almıştır. Altay Tayfun Özcan¹⁶⁰ ve Varis Çakan¹⁶¹ ise Moğol egemenliğinde Uygurları konu edinen makaleler neşretmişlerdir. Abdul Metin Çelikkbilek ise Moğolların Ormanlı boylarla ilişkilerini ele almıştır¹⁶².

Moğolların Kafkasya'daki halklarla ilişkileri de Türk araştırmacıların ilgi alanında olmuştur. Bilhassa Ömer Subaşı'nın Moğolların Gürcülerle ilişkileri ve Gürcistan ile çevresinde kurdukları egemenliği ele aldığı *Gürcü-Moğol İlişkisi (Güney Kafkasya 1220-1346)* başlıklı inceleme değerlidir¹⁶³. Ayşe Beyza Büyükçınar (sonra "Ercan") da Moğol-Gürcü ilişkilerini konu alan incelemelerde bulunmuştur¹⁶⁴. Moğolların Kore'deki egemenlikleri ise Huriye Şen'in "Moğol Hakimiyetinde Koryo (Kore)" başlıklı makalesine konu olmuştur¹⁶⁵. Güneydoğu Asya'ya yönelik Moğol siyaseti konusu da Kubilay Atik tarafından yetkinlikle ele

149 "Osmanlı İmparatorluğu'nun Kurumları Üzerinde Moğol Etkileri", *Moğollar ve Türkler Tarihsel Bağlar*, Ötügen Neşriyat, İstanbul 2020, s. 91-95.

150 "Moğol İstilasası ve Anadolu Kültürüne Tesirleri", *Türk Dünyası Araştırmaları*, sayı 140 (2001), s. 167-180.

151 "Anadolu'da Moğol Etkileri (13-15. Yüzyıllar)", *Çanakkale Araştırmaları Türk Yılığ*, XIII/19 (2015).

152 "Anadolu'da Moğol Nüfusu ve Türkiye Mirası Üzerine Katkılar", *Tarih Okulu Dergisi*, IX/25 (2016), s. 455-473.

153 "Orta Asya'dan Anadolu'ya Moğol Yayılımının Dilsel Sonuçları", *Türkbilgi*, sayı 30 (2015), s. 187-200.

154 "Moğol İşgali Sırasında Van Gölü Havzası'na Gelen Türk-Moğol Boyları", *Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, III/1 (2018), s. 186-211.

155 "Moğol Harekatının Anadolu'nun Demografik Ve Dinî Yapısı Üzerindeki Etkileri", *Erdem*, IX/27 (1997), s. 1287-1294.

156 "XVI. Yüzyıl Anadolu'sunda Moğol Bakiyeleri: Çungarlar", *History Studies*, IX/4 (2017), s. 53-61.

157 "Kösedağ Savaşı'nın Anadolu'nun Demografik Yapısına Etkisi", *Türk'ün Anadolu Tarihinde Bir Dönüm Noktası 1243 Kösedağ Savaşı ve Anadolu'nun Moğollar Tarafından İşgali*, ed. A. Kaya, Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, Sivas 2018, s. 349-363.

158 *Bilgi*, sayı 40 (2007), s. 195-222.

159 Ötügen Neşriyat, İstanbul 2012.

160 "Moğol Tarihine İlişkin Latince Kaynaklarda Uygurlar", *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, sayı 34 (2013), s. 147-163.

161 "Uygur Türklerinin Moğol İmparatorluğundaki Rolü", *Asya Araştırmaları Dergisi*, III/1 (2019), s. 19-28.

162 "Çingiz Kagan'a Karşı İlk İsyan: 1216 Hoyin İrgen (Ormanlı Boylar) İsyanı", *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, V/10 (2023), s. 465-474.

163 Kitabevi Yayınları, İstanbul 2015.

164 "Gürcü-Moğol İlişkilerinin İlk Evresi: 1220-1247", *Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, IV/6 (2018), s. 267-282; "Moğol Tahakkümü Altında Gürcü Krallığı'nda Çıkan İsyan Hareketleri", *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, V/9 (2023), s. 129-144.

165 *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, VII/3 (2020), s. 1519-1541.

alınmıştır¹⁶⁶. Moğolların Rusya üzerinde kurdukları egemenlik de Türkiye’de araştırmalara konu olmuştur ki buna Altın Orda başlığı altında temas edilecektir.

Moğol-Avrupa ilişkileri son yıllarda Türk araştırmacıların giderek artan bir şekilde ilgisini çekmektedir. İlhanlıların kuruluşuna kadar bu konuda yapılan incelemeler arasında Murat Tural’ın daha sonra kitap olarak neşredilen *Seyahatnamelere Göre Moğollar ve Katolik Dünyası: Dini İdealler ve Politik Kaygılar* başlıklı 2015’te tamamladığı doktora tezi¹⁶⁷ yanında Altay Tayfun Özcan’ın da çalışmaları bulunmaktadır¹⁶⁸. Alican Kirişoğlu’nun nitelikli bir yüksek lisans tezi olan *İlhanlı-Avrupa İlişkileri*, her ne kadar İlhanlıların merkezde olduğu bir inceleme olsa da Büyük Hanlığın Avrupalılarla temasına değinen tarafları bulunmaktadır¹⁶⁹. Araştırmacının ayrıca Rabban Sauma’nın elçiliğini konu edindiği bir makalesi de bulunmaktadır (Kansu Ekici ile birlikte)¹⁷⁰. Son olarak Murat Çaylı “XIV. Yüzyıl Sonlarında Fransa Sarayı’nda Moğollara Dair Kısa bir Anlatı” başlıklı bir makale neşretmiştir¹⁷¹. Zeynep İnan Aliyazıcıoğlu’nun “Orta Çağ Avrupası’nda Çizilen Dünya Haritalarında Ye’cüc ve Me’cüc (Gog ve Mogog) Halkının/ Ülkesinin Tasviri” başlıklı makalesi¹⁷² de Avrupa’daki Moğol imgelemesiyle ilgili hususları ihtiva etmektedir. Bunun yanında Moğolların Avrupalılarla ilişkilerine ilişkin daha başka incelemeler de bulunmaktadır¹⁷³.

Moğol devletinin teşkilatı ve yapısının genel hatları Ahmet Temir’in “Türk Moğol İmparatorluğu Devrinde Sosyal ve Askerî Teşkilat”¹⁷⁴, İsenbike Togan’ın “Çinggis Han

166 “Moğolların Güneydoğu Asya Devletleri ile Siyaseti”, *Doğu Asya Araştırmaları Dergisi*, IV/7 (2021), s. 20-34.

167 *Asya’ya Yolculuklar Hıristiyan Dünyası ve Moğollar Dini İdealler ve Politik Kaygılar*, Timaş Yayınları İstanbul 2021.

168 “Chronica Maiora’da Moğol İmajı”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XXVII/2 (2012), s. 427-458; “Hülegü’nün Ortadoğu Seferinde Kudüs ve Kentin Moğol-Haçlı İlişkilerinin Dönüşümündeki Yeri”, *Filistin Araştırmaları Dergisi*, sayı 9 (2021), s. 1-19.

169 Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta 2018.

170 “Avrupa’da bir İlhanlı Elçisi: Rabban Bar Sauma, Marko Polo’nun İzinde Doğu’dan Batı’ya Seyahat”, *Tarih ve Gelecek Dergisi*, VIII/2 (2022), s. 323-381.

171 *Bellekten*, LXXXVII/309 (2023), s. 473-487.

172 *Cihannüma Tarih ve Coğrafya Araştırmaları Dergisi*, VII/1 (2021), s. 1-44.

173 Ö. Türker-S. S. Ükten, “Haçlılar, Moğollar ve Ortadoğu’da Haçlı-Moğol Münasebetleri”, *DTCF Dergisi*, LIV/1 (2014), s. 319-344; Ö. Türker-R. Karaduman, “XIII. Yüzyılda Moğol-Avrupa Diplomatik İlişkilerinde Yaşanan Dönüşümler ve Rabban Sauma’nın Elçilik Misyonu”, *Selçuklu Tarihçiliğinin Zamansız Kaybı Fedâ Şamil Arık’a Armağan, Türk Tarihine Dair Yazılar III*, ed. Alparslan Demir vd., Gece Kitaplığı Yayınları, Ankara 2018, s. 723-743; U. Yolsever, “Moğolların Avrupa Seferi (1241-1242)”, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tarih Dergisi*, I/1 (2018), s. 64-77; E. Keleş, “Avrupa ile Yapılan İttifakın İlhanlı Hükümdarlarının Dinî Tercihî ve Dâhili Siyaseti Üzerindeki Tesiri”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, CXXI/239 (2019), s. 345-364; B. Çelik, “Moğolların Rus Knezlikleri ile Doğu ve Orta Avrupa Topraklarını İstilasî”, *Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, sayı 16 (2022), s. 125-144.

174 *Türk Kültürü*, X/118 (1972), s. 190-207. Ayrıca: “Die Sozial-militärische Organisation der Mongolen um 1200 n. Chr.”, *DTCF Dergisi*, XVIII/3-4 (1960), s. 221-225.

Devleti’nin Kuruluş Safhaları ve Devlet Geleneği”¹⁷⁵ ve “Çinggis Han ve Ahvadı Zamanında Moğol Veraset Düzeni”¹⁷⁶, “Boy Devlet İlişkileri ve Buluo (Bölük) Meselesi”¹⁷⁷ ile *Flexibility and Limitation in Steppe Formations: The Kerait Khanate and Cinggis Khan*¹⁷⁸, Kubilay Atik’in “Court Politics in the Mongol Empire from Ögedei until Möngke”¹⁷⁹ gibi çalışmalarında ele alınmıştır. Çetin Kaya’nın hanedan değişimlerinin Moğol devletine yansımalarını konu edindiği “Büyük Moğol Ulusu’nda Hanedan Değişim Süreci ve Siyasi Etkileri”¹⁸⁰ ile hükümdar unvanlarını ele aldığı “XIII. Yüzyıl Büyük Moğol Ulusunda Kağan ve Han Unvanının Kullanımına Dair bir İnceleme”¹⁸¹ ve yaş büyüklüğünün hükümdarlığa seçimdeki rolünü işlediği “XIII. Yüzyıl Büyük Moğol Ulusu’na Kağan Tayininde Akalığın Yeri”¹⁸² gibi çalışmalar da bu konuya katkı sunmuştur. Murat Tural’ın Moğol devlet teşkilatında gelenekçi yönleri işaret ettiği “Moğol Toplum Hayatında Ölümünden Sonra Cengiz Han”¹⁸³, Oktay Berber’in “XIII. Yüzyılda Moğolların Diploması Anlayışı Üzerine Bazı Notlar”¹⁸⁴, Yavuz Delibalta’nın “Moğollarda İstihbarat Faaliyetleri”¹⁸⁵ gibi çalışmaları da dikkat çekmektedir. Özkan Dayı’nın *Moğolların Teşkilat ve İdari Tarihi, İran Moğolları 1220-1295* başlıklı eserinde de İlhanlılar merkeze konmakla birlikte klasik Moğol devlet yapısıyla ilgili de bilgiler bulunmaktadır¹⁸⁶. Aynı araştırmacının bu hususta “Camiü’t-Tevarih’te Kubilay Han’ın Çin’deki İdari Teşkilatı ve Bayındırlık Faaliyetleri” başlıklı bir makalesi de bulunmaktadır¹⁸⁷.

Türk araştırmacılar Moğol devletinin kökenlerinin Türk devlet teşkilatı ile ilişkisi üzerinde de durdular. Abdülkadir Donuk’un “Türklerde ve Moğollarda Meclis Geleneği”¹⁸⁸ ile Altay Tayfun Özcan’ın “Türk Devlet Teşkilatının Moğol Hanlığı ve Şube Devletleri Üzerindeki Tesirlerine Dair Bazı Tespitler”¹⁸⁹ gibi incelemeleri bu hususta genel bir çerçeve çizmektedir. Bahaeddin Ögel ise *Sino-Turcica: Çingiz Han ve Çin’deki Hanedanın Türk Müşavirleri*¹⁹⁰ başlıklı kitabında Türk halklarından gelen bürokratların Moğol İmparatorluğu’nda üstlendikleri vazifeleri ele alarak bu devlette Türk idare kültürünün izlerini aramıştır. Mustafa

175 *Tarihte Türk Devletleri*, II, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara 1987, s. 529-541 (Yeni baskısı: İsenbike Togan, *Tarih ve Kurgu*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2022, s. 122-135).

176 *Bengü Bitig: Dursun Yıldırım Armağanı*, Ankara 2013, s. 569-579.

177 *Halil İnalçık Armağanı*, ed. T. Takış, I, Doğu Batı Yayınları, Ankara 2009, s. 43-86.

178 Brill Publishing, Leiden 1998.

179 *Social Sciences Studies in Turkey*, Trafford Publishing, Bloomington 2018, s. 14-28.

180 *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, IX/27 (2021), s. 37-54.

181 *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, VIII/21 (2020), s. 290-297.

182 *Ortaçağ Araştırmaları Dergisi*, V/2 (2022), s. 254-261.

183 *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, XII/2 (2018), s. 197-210.

184 *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, XIX/2 (2018), s. 83-102.

185 *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, XIII/25 (2021), s. 788-800.

186 Altınordu Yayınları, Ankara 2020.

187 *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, sayı 55 (2015), s. 239-255.

188 *Tarih Dergisi*, sayı 52 (2010), s. 1-12.

189 *Birinci Ermenek Tarih-Toplum-Devlet Çalıştayı*, Keskin Color Matbaası, İstanbul 2019, s. 139-153.

190 Taipei 1964 (Yeni baskısı: IQ Yayınları, İstanbul 2002).

Uyar'ın “Moğol İmparatorluğu Bürokrasisinde ve Ekonomisinde Türkler”¹⁹¹ ve Mağrifet Kemal Yunusoglu'nun “Moğol Döneminde Çeviri ve Uygur Mütercimler”¹⁹² başlıklı yazıları bu çalışmaya bir katkı sağlamıştır. Coşkun Erdoğan da bu etkileşime “Moğollarda Kullanılan Beki/ Begi Unvanı Üzerine Notlar”¹⁹³ başlıklı makalesiyle bir unvan üzerinden yaklaşmıştır ki bu hususta benzer araştırmalar için ilham verebilir.

Moğol hukuku ile ilgili Türkiye'deki incelemelerin sınırlı olduğu görülmektedir. Her ne kadar bu konudaki çalışmalar 1940'lı yılları takiben kendisini göstermişse de¹⁹⁴ Türk araştırmacılar için bu konuda özel incelemeler ancak yakın zamanlarda yapılmaya başlandı. Son olarak Habibe Temizsu, Cengiz Yasası olarak bilinen Moğol ceza kanununu *Yasak, Cengiz Han Yasası ve Moğol Devletleri Tarihinde Yaşadığı Değişim* başlığı altında incelemiştir¹⁹⁵. Bu hususta tamamlayıcı bir çalışma Saadettin Gömeç'in Cengiz Yasası'nın temellerini Türk tarihinde aradığı “Bazı Çingiz Yasalarının Tarihi ve Sosyal Dayanakları” başlıklı makalesidir¹⁹⁶. Meryem Doygun ise Moğol ceza sisteminin Büyük Hanlık ve İlhanlı tarihindeki örneklerini detaylı bir şekilde değerlendirdiği bir kitap kaleme almıştır¹⁹⁷. Moğol askeri yaşamına ilişkin çalışmaların da pek az incelendiği görülmektedir. Moğol askeri teşkilatı ve yaşamı ile ilgili Yavuz Delibalta'nın *XIII. Yüzyılda Moğol Ordularının Harp Teknikleri* başlıklı doktora tezi¹⁹⁸ dikkati çekmektedir. Anıl Yasin Oğuz'un *Moğol İmparatorluğu'nda Barut: Tedariki, Kullanımı ve Avrasya Halklarına Tesiri* başlıklı yüksek lisans tezi¹⁹⁹ ise orijinal bir konu olduğu kadar nitelikli bir şekilde işlenmiş bir çalışma olarak kendisini göstermektedir. Mustafa Uyar'ın 2007'de tamamladığı doktora tezi *İlhanlı Devleti'nin Askerî Teşkilatı'nda*²⁰⁰ Moğol askeri teşkilatı hakkında genel bir çerçeve çizmiştir. Bu önemli çalışma 2020'de kitap olarak neşredilmiştir²⁰¹. Aynı yazarın “Vahşi Hayvanlar Üzerinde Savaş Pratiği: Ortaçağ Moğol Ordularının Sürek Avları”²⁰² başlıklı bir makalesi de vardır. Bülent Gül ve Uğur Şahin ise “Arap Harfli Çok Dilli Sözlüklerde Moğolca Askerî Terminoloji” başlıklı makale²⁰³ ile bu alana katkı sunmuşlardır.

191 *Moğollar ve Türkler Tarihsel Bağlar*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2020, s. 35-38.

192 *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, sayı 68 (2019), s. 7-21.

193 *Mavi Atlas*, VII/1 (2019), s. 255-273.

194 Mesela: Necmeddin Sadak, “Cengiz Han'ın Yasası”, *Tarihten Sesler*, I/4 (1944), s. 27-37.

195 *Yasak, Cengiz Han Yasası ve Moğol Devletleri Tarihinde Yaşadığı Değişim*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2018.

196 *Türk Kültürü*, XLIV/521-522 (2006), s. 15-26.

197 *Moğollarda Ceza ve İşkence (Büyük Moğol İmparatorluğu ve İlhanlılar)*, Nobel Akademi Yayınları, İstanbul 2022.

198 Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum 2022.

199 Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa 2023.

200 Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2007.

201 *İlhanlı (Iran Moğolları) Devleti'nin Askerî Teşkilatı (Ortaçağ Moğol Ordularında Gelenek ve Dönüşüm)*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2020.

202 *Timurlu Tarihine Adanmış Bir Ömür, 75. Doğum Yılında Prof. Dr. İsmail Aka'ya Armağan*, ed. Musa Şamil Yüksel, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 2017, s. 77-83.

203 *Turkologia*, IV/122 (2022), s. 30-41.

Moğol İmparatorluğu'nun ekonomik tarihi ile ilgili olarak İsenbike Togan'ın "Moğollar Devrinde Çin'de Ticaret ve Ortak Tüccarları"²⁰⁴, Şirinay Aziz'in "Moğol İmparatorluğu'nda Ortak Tüccarlar Uygulaması ve Ortak Tüccar Uygulamasının Ming Hanedanı Döneminde Sona Erişi"²⁰⁵, Mustafa Uyar'ın "Mongol Patronage of Trade between China and the Middle East During the Middle Ages"²⁰⁶, Abdülkadir Yuvalı'nın "XIII. Yüzyılda Karadeniz Ticareti"²⁰⁷, Ekrem Kalan'ın "Moğollar Devrinde İpek Yolu"²⁰⁸ ve "Ortaçağ'ın Büyük İpek Yolu: Doğu Avrupa'yı Asya'ya Bağlayan Ana Ticaret Yolu"²⁰⁹, Derya Coşkun ve Anıl Yasin Oğuz'un birlikte kaleme aldıkları "Moğol İmparatorluğunda Tekstil Üretim Merkezleri"²¹⁰ ve "Moğol İmparatorluğu'nda İpeğin Kullanım Alanları Hakkında"²¹¹, Erol Keleş'in "Moğol Dönemi Ticaretin Gelişmesinde Doğu Anadolu Kervan Yollarının Yeri"²¹² başlıklı çalışmalar dikkati çeken incelemelerdir. Arda Karadavut'un bir makalesi de bu noktada değerlendirilebilir²¹³. Sikkeler üzerinden yapılan araştırmaların ise oldukça az olduğu gözlemlenmektedir. Bunlar arasında Tuncay Aykut ve Şennur Aydın'ın hazırladıkları *Ak Akçe: Moğol ve İlhanlı Sikkeleri*²¹⁴ başlıklı kitap ile M. İ. Targaç'ın "Koleksiyonumdaki Çok Nadir bir Turakine Hatun Sikkesinin Anımsattıkları"²¹⁵ başlıklı makale kendisini göstermektedir.

Moğol tarihinin kültür, edebiyat, şehirleşme gibi konularıyla ilgili olarak ise Özkan İzgi'nin²¹⁶, Ekrem Kalan'ın²¹⁷, Neslihan Durak'ın²¹⁸, Nilgün Dalkesen'in²¹⁹, Abdrasul

204 *Toplum ve Bilim*, sayı 25/26 (1984), s. 71-90 (Yeni baskısı: İ. Togan, *Tarih ve Kurgu*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2022, s. 77-98).

205 *Medeniyet Kültürel Araştırmalar Belleteni*, II/2 (2022), s. 54-73.

206 *The Journal of Middle East and Central Asian Studies*, Vol. 1 (2017), s. 43-54.

207 *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi, II. Tarih Boyunca Karadeniz Kongresi*, Samsun 1990, s. 233-240.

208 *İpek Yolu*, ed. A. Taşağıl, Türk Kültürüne Hizmet Vakfı, İstanbul 2015, s. 93-108.

209 *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, XVIII/1 (2018), s. 143-152.

210 *Orta Çağ Araştırmaları Dergisi*, V/2 (2022), s. 317-326.

211 *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, IV/8 (2022), s. 533-546.

212 *Tarih Araştırmaları Dergisi*, XLI/72 (2022), s. 139-161.

213 "Eski Uygur Hukuk Belgelerinde Geçen Onluk Yüzlük Sözcükleri Üzerine", *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, sayı 47 (2019), s. 115-126.

214 Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1992.

215 *Türk Numizmatik Derneği*, No. 41 (2009), s. 8-12.

216 "Moğollarda Evlenme Adeti", *II. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildiriler*, IV, Ankara 1982, s. 255-262.

217 "Moğollarda Yazılı Geleniğin Kökenleri ve Cengiz Taşı", *Türkbilgi*, sayı 35 (2018), s. 1-16.

218 "Otağdan Saraya Karakurum", *Türkistan'dan Anadolu'ya Tarihin İzinde: Prof. Dr. Mehmet Alparğu'ya Armağan*, I, ed. Z. İskefiyeli-M.B. Çelik, Nobel Kitap, Ankara 2020, s. 125-132.

219 "Alan-Goa Kültü ve Moğol Hanedanlıklarında Kadının Özgün Konumu", *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, V/10 (2017), s. 191-201; "New Interpretation of Alan-gho'a in Akbar-name", *Türk İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi*, XIV/27 (2019), s. 165-180; "Moğol İmparatorluk Mirasının Önemli Bir Unsuru Olarak Alangua Kültü", *Cengiz Han ve Mirası*, ed. C. Korkut-M Doğrul, Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları, Ankara 2021, s. 275-292.

İsakov'un²²⁰, Bilen Yılmaz'ın²²¹, Recep Yaşa'nın²²², Ahmet Kütük'ün²²³ çalışmaları vardır. Moğol bozkır yaşamına dair Mahmut Arslan'ın 1977'de bir doktora tezi olarak sunduğu *Göçebelerde Sosyal ve Siyasi Kuruluş* başlıklı araştırması²²⁴ dikkat çekicidir. Bu çalışması daha sonra bir kitap olarak da neşredilmiştir²²⁵. Altansukh Ganbat'ın *XII. Yüzyıl Moğolistan Coğrafyasındaki Konar-Göçerlerin İktimai Yapısı*²²⁶ başlıklı tezi de bu konuya katkı sunmuştur. Ayrıca İbrahim Güneş'in²²⁷ ve Kaan Akar ve Özlem Özanlı'nın²²⁸ çalışmaları da bu alana katkı sunmuştur.

Türk araştırmacıları ayrıca Moğol tarihinin bazı meseleleri üzerinde de incelemeler yaptılar. A. İnan'ın²²⁹, Osman Turan'ın²³⁰, Çetin Kaya'nın²³¹, Saadetin Gömeç'in²³², Fatih Yüksel'in²³³, Murat Tural'ın²³⁴ bu kapsamda değerlendirilebilecek çalışmaları bulunmaktadır. Moğol tarihine ilişkin çeşitli başlıklar Millî Eğitim Bakanlığı İslam Ansiklopedisi ile Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi'nde bulunmaktadır. Moğollar²³⁵, Tatarlar²³⁶, Karahıtaylar²³⁷,

-
- 220 “Kırgızlarda ve Moğollarda On İki Hayvanlı Takvim (VI-XV. Yüzyıllar Arası)”, *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, III/6 (2013), s. 161-172.
- 221 “Moğolların İnanç Sistemindeki Dişil Özellikler ve Kadına Dair Bazı Tespitler”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, CXXVII/250 (2021), s. 67-82.
- 222 “Moğollarda Kemik (İskelet) Yakmanın İnanç Boyutu ve Etkileri”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, CXXVIII/253 (2021), s. 309-322.
- 223 “Türk/ Moğol Devlet ve Toplum Töresinde Levirat Evlilikler ve Uygulama Esasları”, *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, IV/7 (2022), s. 43-56.
- 224 İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İstanbul 1977.
- 225 *Step İmparatorluklarında Sosyal ve Siyasi Yapı*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1984.
- 226 Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 2019.
- 227 “13. Yüzyıl Moğol Yaşamında At ve Atçılık”, *Dünya İnsan Bilimleri Dergisi*, sayı 1 (2022), s. 62-75.
- 228 “Moğol Sosyal Hayatındaki Bazı Terimler Hakkında bir İnceleme: Obog-Bogol-Tarhan-Küriyen-agil-Noyan-Nöker”, *Dünya İnsan Bilimleri Dergisi*, sayı 2 (2023), s. 112-126.
- 229 “Doğu Türk ve Moğol Folklorunda Erdene Kelimesine Dair”, *Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, I/5 (1943), s. 133-135.
- 230 “Çingiz Adı Hakkında”, *Bellekten*, V/19 (1941), s. 267-276.
- 231 “Büyük Moğol Ulusu'nda İlk Velihaht Tayini Hususuna Dair Bir İnceleme”, *Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, sayı 14 (2021), s. 23-34; “Moğol Tarihinde Temüğe Otçigin'e Dair Notlar”, *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları*, sayı 37 (2022), s. 299-312.
- 232 “Cengiz Han'ın Topraklarında Bölünme”, *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, I/2 (2019), s. 203-208.
- 233 “Moğol İstilasında Halife Nâsir li-Dinillah'ın Rolü”, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, IV/1 (2015), s. 142-158.
- 234 “Hülegü Han'ın Bağdat'ı İstilas ve Tahribe Teşvik Meselesi”, *Tarih Okulu*, XXX (2017), s. 21-50.
- 235 Osman Gazi Özgüdenli, *DİA*, XXX, s. 225-229.
- 236 Bahaeddin Ögel-Ahmet Temir-Faruk Sümer, *İA*, XII/I, s. 50-61; Faruk Sümer, *DİA*, XL, s. 168-170.
- 237 Ahmet Taşağul, *DİA*, XXIV, s. 415-416.

Cengiz Han²³⁸, Ögedey²³⁹, Kubilay Kağan²⁴⁰, Kurultay²⁴¹, İncü²⁴², Yarlık²⁴³, Daruga²⁴⁴, Yasa²⁴⁵, Nöker²⁴⁶, Tümen²⁴⁷, Moğolistan²⁴⁸, Karakorum²⁴⁹, Hanbalık²⁵⁰ gibi maddeler bunlardır.

Altın Orda Hanlığı Üzerine Araştırmalar

Türkiye’de Altın Orda Hanlığı ilk dikkati çeken devletlerden birisi oldu. Akdes Nimet Kurat’ın “Batu Han ve Fütuhâtı”²⁵¹, Abdullah Zihni Soysal’ın “Altın Ordu İmparatorluğunda Kırım” başlıklı *Yeni Türkiye* dergisinde 1940-1941 yılları arasında yedi sayıda tefrika edilen çalışması veya A. Z. Hızaloğlu’nun “Altınordu Devleti Zamanında (1225-1481) Türk Moskof Münasebetlerine Kısa Bir Bakış” başlıklı 1948’de *Davran Türkçü* dergisinde dört sayıda tefrika edilen çalışması ilk incelemeler olarak kendisini göstermektedir. Yeri geldiğinde ifade edileceği üzere A. Yalkın’ın Altın Orda kentlerini ele aldığı makalesi, Fevzi Kurtoğlu’nun Altın Orda’dan Osmanlılara gönderilen bir mektubu konu ettiği incelemesi, Abdülkadir İnan’ın çeşitli tetkikleri ile Fuad Köprülü’nün “Altın Ordu’ya Ait Yeni Araştırmalar” başlıklı makalesi de yine 1930-1940’lı yıllara ait araştırmalarındandır.

Türkiye’de 1970’li yılların başlarının Altın Orda çalışmalarının Türk tarihçiliğinin gözlerini Deşt-i Kıpçak’a çevirmelerine neden olduğu söylenebilir. Yeri geldiğinde ifade edildiği üzere 1965’te Ötemiş Hacı tarafından kaleme alınan Cengiznâme’yi merkeze alarak Türkiye’de Altın Orda Hanlığı üzerine yazılan ilk doktora tezinin sahibi olan Mustafa Kafalı 1970’lerin başında birbiri peşine makalelerini neşretti. Türkiye’de Altın Orda tarihine ilişkin bilinenlerin oldukça yüzeysel kaldığı yıllarda Mustafa Kafalı’nın çalışmalarının çığır açan bir nitelik arz ettiğini vurgulamak gerekiyor. “Cuci Ulusu ve Şubeler”²⁵², “Cuci Ulusu ve Ak Orda (Altın Orda), Gök Orda Hanlıkları”²⁵³, “Cuci Ulusu’ndaki İl ve Kabilelerin Siyasî Roller ve Ehemmiyeti”²⁵⁴; “Deşt-i Kıpçak ve Cuci Ulusu”²⁵⁵ başlıklı makalelerinden sonra

238 Fuad Köprülü, *İA*, III, s. 91-100; Mustafa Kafalı, *DİA*, VII, s. 367-369.

239 Osman Gazi Özgüdenli, *DİA*, XXXIV, s. 21-22.

240 R.R. Arat, *İA*, VI, s. 948-949; Osman Gazi Özgüdenli-Roxann Prazniak, *DİA*, Ek 2, s. 88-89.

241 Ahmet Taşağul, *DİA*, Ek 2, s. 94-95.

242 Osman Gazi Özgüdenli, *DİA*, XXII, s. 281.

243 İlyas Kemaloğlu, *DİA*, XLIII, s. 334-335.

244 Fuat Köprülü, *İA*, III, s. 486-489; Abdülkadir Yuvalı, *DİA*, VIII, s. 505-506.

245 Fethi Gedikli, *DİA*, XLIII, s. 336-340.

246 Zerrin Günel, *DİA*, XXXIII, s. 216-217.

247 Osman Gazi Özgüdenli, *DİA*, XLI, s. 461-462.

248 Osman Gazi Özgüdenli, *DİA*, Ek 2, s. 278-280.

249 Osman Gazi Özgüdenli, *DİA*, Ek 2, s. 22-23.

250 Ahmet Taşağul, *DİA*, XV, s. 524-525.

251 *Yeni Türkiye*, I/32 (1935), s. 2033-2042.

252 *Tarih Enstitüsü Dergisi*, sayı 1 (1970), s. 103-120.

253 *Tarih Dergisi*, sayı 24 (1970), s. 59-68.

254 *Tarih Enstitüsü Dergisi*, sayı 2 (1971), s. 99-110.

255 *Tarih Dergisi*, sayı 25 (1971), s. 179-188.

Mustafa Kafalı, *Altın Orda Hanlığında Sayın Han Sülalesi* başlıklı doçentlik tezini²⁵⁶ kaleme aldı ve bunu, birkaç yıl sonra *Altın Orda Hanlığının Kuruluş ve Yükseliş Devirleri*²⁵⁷ başlıklı kitabı takip etti. 1969'da Türkkaya Ataöv "Rusya'da Moğol İstilas ve Etkileri"²⁵⁸ konulu makalesini neşrederken aynı sırada Ankara'da Altın Orda üzerine mesai sarf eden bir başka kişi daha bulunuyordu.

Akdes Nimet Kurat (1903-1971), Altın Orda Hanlığı tarihine önemli bir yer ayırdığı *IV-XVIII. Yüzyıllarda Karadeniz'in Kuzeyindeki Türk Kavimleri ve Devletleri Tarihi*²⁵⁹ başlıklı eseri ile Hanlığın tarihini çok genel bir şekilde ele alan "Altın Orda Hanlığı" başlıklı bir kitap bölümü²⁶⁰ kaleme aldı. Ancak her ikisi de ölümünden sonra neşredilebildi. Bunlardan ilki, Altın Orda Hanlığı'na ayrılmış hacimli bir kısma sahip olmaktan başka bu devleti alakadar eden bazı metinlerin tercümelerine de sahiptir. 1972'de ise Özalp Gökbilgin, "1313-1357 Yılları Arasında Altınordu Devleti" başlıklı hacimli makalesini yayımladı²⁶¹. 1970 yılı bu incelemelerle ve yeri geldiğinde ifade edilecek siyasi tarih dışında kalan diğer incelemelerle Türkiye'de Altın Orda incelemelerinin belirli bir seviye bulmakta olduğunu gösteriyordu. Bununla birlikte Akdes Nimet Kurat'ın zamansız ölümü, Mustafa Kafalı ve Özalp Gökbilgin'in ise çalışmalarını derinleştirmeyerek yoğunluklarını Türk tarihinin daha başka meselelerine yöneltmeleri, bir fırsatın kaçmasına neden oldu.

1980 ve 1990'lı yıllarda Altın Orda Hanlığı siyasi tarihine ilişkin incelemeler devletin tarihinin genel olarak değerlendirildiği çalışmalardan öteye gitmedi²⁶². Bununla birlikte 2000'li yıllarla birlikte bu alan yeniden dikkatleri üzerine çeken bir inceleme sahası hâline geldi. Bu yeni dönemde ilk inceleme İlyas Kemaloğlu'nun 2003'te bir yüksek lisans tezi olarak kaleme aldığı ve sonrasında *Moğolların Kafkasya Politikası* başlığı altında bir kitap olarak neşrettiği çalışmaydı²⁶³. Yazar aynı yıl "Altın Orda-Bizans Münasebetleri (1261-

256 Basılmamış Doçentlik Tezi, İstanbul 1972.

257 İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1976.

258 *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, XXIV/2 (1969), s. 1-8.

259 Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara 1972 (Bu kitap 2015'te Rusçaya tercüme edilmiştir: *Sobranie Soçineniy. Kniga II, Tyurskie Plemena i Gosudartsva v Polvolje i Severnom Priçernomora v IV-XVIII vv.*, Perevod s Turetskogo Yu.N. Karimova, L.B. Baltaeva, M.R. İsmagilova, İnstitut İstorii Akademi Nauk RT, Kazan 2015).

260 "Altın Orda Devleti", *Türk Dünyası El Kitabı*, Türk Kültürünün Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1976, s. 926-932.

261 *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi*, sayı 4 (1972), s. 1-52. Bu çalışmanın yazarın 1959'da lisans bitirme tezi olarak hazırladığı *Altın Ordu Devleti (Özbek ve Canibek Han Devirleri)*, başlıklı 3432 numaralı tezin aynısı mı yoksa geliştirilmiş hâli mi olduğu tetkike muhtaçtır.

262 N. Binark, "Altın Ordu Kağanlığı", *Kazan*, XXIII (1980), s. 27-52; N. Devlet, "Altın Ordu", *Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi*, IX, Çağ Yayınları, İstanbul 1992, s. 103-123.

263 *Moğolların Kafkasya Politikası*, Kaknüs Yayınları, İstanbul 2003. Bu kitap 2007'de Rusça olarak da neşredilmiştir: *Otnoşeniya Zolotoy Ordı s Hulagidami*, Kazan 2007.

1453)"²⁶⁴, 2007'de "Osmanlı Öncesi Avrupa'daki Türk Hâkimiyeti: Altın Orda"²⁶⁵, 2008'de ise İlnur Mirgaleev ile birlikte "Altın Orda-Osmanlı Münasebetleri"²⁶⁶ ile "Altın Orda Bulgar Knezliği Münasebetleri"²⁶⁷ başlıklı makalelerini yayımladı. 2010'da ise Altay Tayfun Özcan, *Moğol-Rus İlişkileri (1223-1341)* başlıklı doktora tezini tamamladı. Altın Orda Hanlığı siyasi tarihine yönelik şu zamana kadarki en detaylı araştırma olan bu çalışma 2017'de kitap olarak neşredildi²⁶⁸ ve 2018'de Türkiye Bilimler Akademisi tarafından *Telif Eser Ödülü* ile taltif edildi. 2010'da Dinçer Koç tarafından hazırlanan *Rus Kaynaklarına Göre İlk Müslüman Türk Devleti: İtil Bulgar Devleti* başlıklı tez de her ne kadar İtil Bulgar Hanlığı'nı konu edinse de siyasi tarihinin son kısmında Moğolların Bulgar topraklarına düzenledikleri saldırıyı ele almasıyla Altın Orda siyasi tarihini alakadar eden bir çalışmadır²⁶⁹. 2011'de ise İlyas Kemaloğlu Altın Orda Hanlığı'nın Bulgar Knezliği ile ilişkilerini ele aldı²⁷⁰.

2010'dan itibaren Altın Orda Hanlığı siyasi tarihi konusunda yapılan çalışmaların sayısının ciddi bir şekilde arttığı görülmektedir. Bunun en temel nedeni şüphesiz ki Altın Orda Hanlığı üzerinde çalışan araştırmacıların sayısındaki artışı. Diğer taraftan daha başka konularda uzmanlık sahibi olan bilim insanları da Altın Orda Hanlığı siyasi tarihi konusunda değerli araştırmalar ortaya koydular. Bunlar arasında Altın Orda Hanlığı ile Memluk Sultanlığı arasındaki ilişkilere dair Fatma Akkuş Yiğit'in "İktidar ve İzdivaç: Memlûk-Altın Orda-İlhanlı Üçgeninde Siyasi Evlilikler"²⁷¹, Kazım Uzun'un "Başlangıcından Sultan En-Nâsır Muhammed'in Üçüncü Saltanatına Kadar Memlûk-Altın Orda Siyasi ve Diplomatik İlişkileri"²⁷² ve "Sultan en-Nâsır Muhammed'in Üçüncü Cülûsundan Sonra Memlûk-Altın Orda Siyasi ve Diplomatik İlişkileri" başlıklı makaleleri²⁷³ dikkat çekicidir. Kazım Uzun'un "Memlûk-Çağataylı İlişkilerine Dair Bazı Tespit ve Değerlendirmeler" başlıklı makalesi²⁷⁴ de yine Altın Orda Hanlığı tarihini alakadar eden bir incelemedir. Altın Orda Hanlığı'nın

264 "Altın Orda-Bizans Münasebetleri (1261-1453)", *Karadeniz Araştırmaları*, IV/4 (2005), s. 3-20. Ayrıca şurada: "Otnoşeniya Zolotoy Ordu s Vizantıtey (1261-1453)", *Zolotoordinskoe Nasledie: Materialı Vtoroy Mejdunarodnoy Nauçnoy Konferentsii*, Kazan 2011, s. 33-38.

265 *Avrasya Fatihî Tatarlar*, Kaknüs Yayınları, İstanbul 2007, s. 79-100.

266 "Altın Orda-Osmanlı Münasebetleri", *Gazi Akademik Bakış*, II/3 (2008), s. 187-198. Bu çalışma aynı yıl şurada da yayımlanmıştır: İ. Kamalov-İ. Mirgaleev, "K Voprosu o Vzaimootnoşeniya Zolotoj Ordı s Osmanskoj İmperıey", *Zolotoordinskaya Tsivilizatsiya*, I/1 (2008), s. 87-94. Ayrıca: D. İshakov-İ. Mirgaleev-İ. Kemaloğlu, "Vzaimootnoşeniya Zolotoy Ordı i Osmanskoj İmperii", *Osmanskoe Gosudarstvo: İstoriya, İnstituti i Vıdayuşiesya Liçnosti*, ed. A. Zabirov, Kazan 2021, s. 684-714.

267 *Rumeli Kültürü*, sayı 19 (2008), s. 36-43.

268 *Moğol-Rus İlişkileri (1223-1341)*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2017. Bu eserin güncel baskısı: *Moğol-Rus İlişkileri (1223-1341)*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2022.

269 Bu tez daha sonra neşredilmiştir: D. Koç, *İdil Bulgarları*, Selenge Yayınları, İstanbul 2021.

270 "Otnoşeniya Zolotoy Ordu s Bolgarskim Knyajestvom", *Zolotoordinskaya Tsivilizatsiya, Sbornik Statey*, No. 4, Kazan 2011, s. 35-39.

271 *Karadeniz Araştırmaları*, sayı 49 (2016), s. 103-120.

272 *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XXXVI/2 (2021), s. 735-765.

273 *Tarih Dergisi*, sayı 77 (2022), s. 15-52.

274 *Türk Dünyası İncelemesi Dergisi*, XXIII/1 (2023), s. 41-57.

İlhanlılarla münasebetleri ile ilgili olarak ise Ahmet Özturhan²⁷⁵, İbrahim Güneş²⁷⁶, Suat Bal²⁷⁷ ve Mustafa Akkuş²⁷⁸ da çeşitli incelemelerde bulundular. Bu bağlamda zikredilmesi gereken bir çalışma da 2013'te Ahmad Hesamipour Khelejani tarafından tamamlanan doktora tezidir²⁷⁹. Altın Orda Hanlığı siyasi tarihi ile ilgili olarak, bu çalışmaların yanında daha başka araştırmalar da vardır²⁸⁰.

Altın Orda Hanlığı'nın siyasi tarihini alakadar eden bir diğer araştırma sahası da biyografi çalışmaları oldu. Bu konuda iki yüksek lisans tezi dikkat çekicidir. Bunlardan ilki Selim Çolak'ın titiz bir incelemenin eseri olan *Emir Nogay ve Deşt-i Kıpçak'ta Hâkimiyet Mücadelesi* başlıklı yüksek lisans tezidir²⁸¹. Diğer bir çalışma ise Fatih Bostancı tarafından 2020'de kaleme alınan *Gelenekten Değişime Altın Orda Devleti'nde Berke Han Dönemi (Siyaset-Kültür-Din)* başlıklı yüksek lisans tezidir ki bu çalışma daha sonra bir kitap olarak neşredilmiştir²⁸². Altay Tayfun Özcan'ın Sartak üzerine yazdığı makalesi²⁸³ yanında Moskova knezlerinden Daniil'i konu edindiği çalışması²⁸⁴ da Altın Orda egemenliği altındaki bir knezin faaliyetlerini konu edinmesiyle Altın Orda incelemeleri içerisinde değerlendirilebilir. .

Altın Orda Hanlığı'nın çözülmesi sonrasındaki vaziyet ile ilgili İsenbike Togan'ın "Altın Orda Çözülürken Kırım'a Giderken Yol"²⁸⁵ ve Serkan Acar'ın "XV. Yüzyılda Deşt-i Kıpçak'ta İktidar Mücadelesi"²⁸⁶ ile İlyas Kemaloğlu'nun "Toktamış Han ve Altın Orda'nın

275 "Özbek Han Dönemi Altın Orda-İlhanlı Münasebetleri", *Ortaçağ Araştırmaları Dergisi*, V/2 (2022), s. 430-439.

276 "İlk Dönem İlhanlı-Altın Orda Düşmanlığının Sebepleri Hakkında bir Değerlendirme", *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, IV/7 (2022), s. 69-78.

277 "Türkiye Selçukluları, Mısır Memlûkleri ve Altın Orda Devleti'nin İlhanlılara Karşı Kurduğu İttifak", *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, sayı 17 (2005), s. 295-310.

278 "Altın Orda-İlhanlı İlişkilerinde Dinin Rolü", *Turkish Studies*, XI/21 (2016), s. 1-12.

279 *İlhanlılar ile Altın Orda Devleti'nin Siyasi ve Sosyal İlişkileri*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, İzmir 2013.

280 Mesela: N. Durak, "Moğolların İtil ve Çevresindeki Faaliyetleri", *Turkish Studies*, IX/4 (2014), s. 401-411; U. Yolsever-K. Özcan, "Moğollar Tarafından 1237-1240 Yılları Arasında İtaat Altına Alınan Rus Knezlikleri", *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, VII/5 (2018), s. 84-100; Ö. Güler, "Osmanlı Öncesinde Altın Orda Devleti Dış İlişkileri Üzerine Bir Değerlendirme", *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, sayı 37 (2018), s. 99-111; S. Gül, "Kalka Muharebesi", *İnsan ve Sosyal Bilimler Dergisi*, II/1 (2019), s. 242-251.

281 İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2021. Nogay ile ilgili oldukça genel bir çerçeve çizen bir çalışma da Merve Sürücü tarafından yapılmıştır: M. Sürücü, "Altın Orda Devleti'nde Bir Dönüm Noktası: Emir Nogay", *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, sayı 69 (2022), s. 1-8.

282 *Berke Han Dönemi Altın Orda Devleti Tarihi (1256-1266)*, Efe Akademi Yayınları, Ankara 2021.

283 "Sartak Han", *Tarihin ve Tarihçinin İzinden Kazım Yaşar Koprıman Armağanı*, TKAE Yayınları, Ankara 2014, s. 172-190.

284 "Altın Orda Egemenliği Altında Bir Knez: Moskova Knezi Daniil Aleksandroviç ve Zamani (1261-1303)", *Türkiye Rusya Araştırmaları Dergisi*, sayı 3 (2020), s. 1-22.

285 *Türk Rus İlişkilerinde 500 Yıl (1491-1992)*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1992, s. 291-324 (Yeni baskısı: İ. Togan, *Tarih ve Kurgu*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2022, s. 77-98).

286 *Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, II/2 (2017), s. 22-34.

Parçalanmasındaki İlk Adımlar²⁸⁷ başlıklı incelemeleri bulunmaktadır. Hayrunnisa Alan ise Timur'un seferinin Altın Orda'nın yıkılışına neden olduğuna ilişkin iddiaları ele alan bir makale kaleme almıştır²⁸⁸. Siyasi tarih çalışmalarının yanında Altın Orda Hanlığı'na ilişkin genel bilgi veren yazılar da yazılmıştır ki Mustafa Kafalı²⁸⁹ ve İlyas Kemaloğlu'nun çalışmaları²⁹⁰ zikredilebilir.

Türk bilim insanlarının Altın Orda Hanlığı'na dair bir diğer araştırma sahası ise devlet teşkilatına yönelik olmuştur. Abdülkadir İnan²⁹¹, Mustafa Kafalı²⁹², Hayrunnisa Alan²⁹³, Derya Derin Paşaoğlu²⁹⁴, Melek Özyetgin²⁹⁵ bu konuda çalışmaları bulunan bilim insanlarıdır. İlyas Kemaloğlu ise Altın Orda Hanlığı'nın Rusya üzerindeki tesirleri konusunda 2008'de tamamladığı *Altın Orda-Rus İlişkileri ve Altın Orda'nın Rusya'ya Etkileri* başlıklı bir doktora tezi kaleme almış ve bunu 2009'da bir kitap olarak neşretmiştir²⁹⁶. 2011'de Türk Tarih Kurumu tarafından Teşvik Ödülü ile 2019'da İlim Yayma Sosyal Bilimler Ödülü ile taltif edilen bu eser ayrıca 2016'da *Zolotaya Orda i Russkiy Ulus (Tatarskoye Vliyaniye na Rossiyu)* başlığı ile Rusça olarak da yayımlanmıştır²⁹⁷. İlyas Kemaloğlu'nun bu hususta iki makalesi daha bulunmaktadır²⁹⁸.

Altın Orda ekonomisi ayrıca iki doktora tezine konu olmuştur. Bunlardan ilki Ekrem Kalan tarafından kaleme alınan *Ulus Cuçi (Zolotoya Orda) i Stranı Vostoka: Torgovo-Ekonomičeskie Vzaimootnoşeniya vo Vtoroy Polovine XIII–XIV vv.* başlıklı çalışmadır²⁹⁹ ki 2012'de neşredilmiştir. Altın Orda Hanlığı'nın Doğu ülkeleriyle ticaretini konu edinen bu

287 *Avrasya Fatihi Tatarlar*, Kaknüs Yayınları, İstanbul 2007, s. 101-116.

288 "Timur'un Toktamış Üzerine Seferleri ve Altın Orda'nın Yıkılması Meselesi", *Bilig*, sayı 27 (2003), s. 117-156.

289 "Altın Orda Hanlığı", *Türkler*, VIII, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 397-411.

290 "Altın Orda Devleti", *Doğu Avrupa Türk Tarihi*, ed. O. Karatay-S. Acar, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2018, s. 577-624; "Altın Orda Devleti", *Avrasya'nın Sekiz Asrı Çengizoğulları*, haz. Hayrunnisa Alan-İlyas Kemaloğlu, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2016, s. 98-149; "Altın Orda Devleti", *Ötüken'den Kırım'a Türk Dünyası Tarihi*, haz. A. Kanlıdere-İ. Kemaloğlu, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2020, s. 273-291.

291 "Cuci Ulusunda Kullanılan Bayza ve Baysa Kelimeleri Hakkında", *Türkiyat Mecmuası*, IV (1934), s. 305-306.

292 "Cuci Ulusu'ndaki İl ve Kabilelerin Siyasi Roller ve Ehemmiyetleri", *Tarih Enstitüsü Dergisi*, sayı 2 (1971), s. 99-110.

293 "Altın Orda Hanlığı'nda Hâkimiyet Anlayışı ve Karaçi Beylerinin Ortaya Çıkışı", *Tarih Dergisi*, sayı 54 (2012), s. 1-20.

294 "Altın Orda ve Kırım Sahasında Bozkır Aristokrasisinin Güçlü Temsilcileri: Emir Rektemür ve Şirin Mirzalar", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, XXXIII/56 (2014), s. 147-190.

295 "Altın Orda Hanlığı'nın Resmî Yazışma Geleneği", *Orta Zaman Türk Dili ve Kültürü Üzerine*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2005, s. 11-36; "Altın Orda Devlet Teşkilatında Elçilik Terminolojisi", *Orta Zaman Türk Dili ve Kültürü Üzerine*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2005; "Altın Orda Devlet Geleneğinde Uygur İzleri", *International Journal of Central Asian Studies*, XIII (2009), s. 441-458.

296 *Altın Orda ve Rusya: Rusya Üzerindeki Türk-Tatar Etkisi*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2009.

297 Kazan 2016.

298 "Türk ve Rus Devlet İnşa Süreçlerinde Bizans ve Altın Orda Devletlerinin Çok Boyutlu Etkileri ve Tarihsel Miras", *Türkiye Cumhuriyeti Rusya Federasyonu İlişkileri*, ed. H. Çakmak-M.S. Erol, Barış Kitap Yayınları, Ankara 2013, s. 11-21; "Altın Orda'nın Rusya'ya Etkileri", *Yeni Türkiye Dergisi*, sayı 53 (2013), s. 334-335.

299 İntitüt İstorii im. Ş. Marcani AN RT, Kazan 2012.

araştırmayı ise Emel Kılıç'ın 2017'deki doktora tezi tamamlamıştır. *Altın Orda Devletinin İktisadî Tarihi (XIII-XV. Yüzyıllar)*³⁰⁰ başlıklı bu tez İtalyanca ve Latince belgeleri de ihtiva eden bir incelemedir, ancak henüz basılmamıştır. Altın Orda ekonomisi ayrıca Mehmet Tezcan³⁰¹, Ekrem Kalan³⁰², İlyas Kemalöğlü³⁰³, Altay Tayfun Özcan³⁰⁴, Meltem Akıncı³⁰⁵. Melek Özyetgin³⁰⁶ tarafından çeşitli yönleri ile ele alınmıştır. Altın Orda nüvizmatığı ile ilgili çalışmaların oldukça eksik olduğu görülmektedir. Bu noktada yegâne inceleme N. Ağat'ın *Altınordu (Cuçioğulları) Paraları Katoloğu (1250-1502)*³⁰⁷ başlıklı kitabıdır.

Altın Orda Hanlığı'nda İslamiyet başta olmak üzere dinlerle münasebetleri de araştırmalara konu olmuştur. İsenbike Togan'ın “Second Wave of Islam and Özbek Khan: Strategies for Conflict Resolution”³⁰⁸ başlıklı makalesinin yanında Altın Orda Hanlığı'nda İslamlaşma Abdullah Gündoğdu tarafından da ele alınmıştır. Araştırmacının bu konuda iki ayrı çalışma yaptığı görülmektedir³⁰⁹. Telli Akhun Korkmaz da Altın Orda'da İslamlaşma meselesinin üzerine eğilerek bir kitap ve bir makale yazmıştır³¹⁰. Münteha Arabalı Tatar ve Nuran Kara Pilehvarian'ın kaleme aldıkları “İdil-Ural'da Altın Orda Dönemi Camileri”³¹¹ başlıklı makale de mimarlık tarihi yanında Altın Orda'da İslamiyet'in vaziyetini konu eden bir incelemedir. Coşkun Erdoğan ve Merve Sürücü'nün yazdıkları “Altın Orda-İlhanlı-Memlûk Devletleri İlişkilerinde Dini-Siyasi Münasebetler”³¹² başlıklı çalışma da bu bağlamda değerlendirilebilir. Mustafa Uyar'ın “Moğol Hanlarının Müslümanlaşması” başlıklı incelemesi de kısmen

300 Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 2017.

301 “Türk-Moğol Hâkimiyeti Döneminde Karadeniz'de Ticaret”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XXIV/1 (2009), s. 151-194.

302 “XIII-XIV. Yüzyıllarda Kuzey İpek Yolu ve Altın Orda Hanlarının Ticaret Politikaları”, *Avrasya Etüdleri*, XLV/1 (2014), s. 43-62; “Vliyanie Torgovo-Ekonomičeskih Svyazey na Politiki Mejdu Zolotoy Ordoj i Gosudarstvom İl'hanov”, *Türk Moğol Araştırmaları Prof. Dr. Tuncer Gülensoy Armağanı*, ed. B. Gül, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 2012.

303 “Karadeniz'in Kuzeyinde İpek Yolu ile Bağlantılı Ticaret Yolları”, *İpek*, ed. Ahmet Taşağıl, Türk Kültürüne Hizmet Vakfı, İstanbul 2015, s. 363-377.

304 “Altın Orda Hanlığı Zamanında Karadeniz'in Kafkasya Sahillerinde Cenovalı Tüccarlar, Kolonileri ve Ticari Yaşam”, *Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, VII/1 (2020), s. 91-105.

305 “Altın Orda'nın Ticari-Ekonomik İlişkileri ve Kent Kültürü (Yeni Saray ve Saray el Cedid Örneğiyle)”, çev. M. Akıncı, *Ortaçağ Araştırmaları Dergisi*, III/2 (2020), s. 459-473.

306 *Eski Türk Vergi Terimleri*, Köksav Yayınları, Ankara 2004.

307 Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1976.

308 *Proceedings of the International Symposium on Islamic Civilization in the Volga-Ural Region*, İstanbul 2004, s. 15-33.

309 “Altın Orda Sahasında İslamlaşma ve Sonuçları”, *Proceeding of the Second International Symposium on Islamic Civilisation in Volga-Ural Region*, Ircica, Kazan 2005, s. 233-248; “Altın Orda ve Osmanlı Devleti'nin Yükselişinde Türk Tasavvufu ve Yeseviliğin Rolü Üzerine Bazı Düşünceler”, *Geçmişten Geleceğe Hoca Ahmed Yesevî Uluslararası Sempozyumu*, İstanbul 2016, s. 31-48.

310 *Altın Orda Devleti'nde Din*, Berikan Yayınevi, Ankara 2018; “Altın Orda Devleti'nin İslamlaşmasında Bilinmeyen Bir Şahsiyet: Ebu Bekir Aksarayî ve Kalendernâme Adlı Eseri”, *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, sayı 16 (2018), s. 205-219.

311 *Yeni Türkiye*, XXIX/131 (2023), s. 33-56.

312 *IVth International Piri Reis Language, History, Geography Congress*, Proceeding Book, Ankara 2021, s. 1-14.

Altın Orda Hanlığı'nı alakadar etmektedir³¹³. Alihan Büyükçolak'ın "Altın Orda Tarihi Çalışmalarında Bir Kaynak Olarak Ordalı Petro Hagiografyası (Tahlil-Tercüme)"si³¹⁴ ise Altın Orda'da ve hanedanda Hıristiyanlığın konumunu ele alan bir çalışmadır.

Altın Orda Hanlığı'nın kültür tarihinin çeşitli cepheleri Ekrem Kalan'ın³¹⁵, İlyas Kemaloğlu'nun³¹⁶, Ergin Ayan'ın³¹⁷, Derya Derin Paşaoğlu'nun³¹⁸, Fatih Bostancı'nın³¹⁹ çalışmalarına konu oldu. Altın Orda şehirciliğine ilişkin ise araştırmaların azlığı dikkat çekicidir. Türkiye'de 1935 gibi erken bir tarihte A. Yalkın "Altın Ordunun Payitahtı Saray Şehirleri"³²⁰ başlıklı bir makale kaleme alınmışsa da Türk araştırmacılar uzun yıllar bu konuda bir inceleme ortaya koymadılar. Bu konuda Ekrem Kalan³²¹ ve Fatih Bostancı'nın³²² makaleleri vardır; ancak daha ayrıntılı incelemelerin yapılması ihtiyacı kendisini göstermektedir. Altın Orda mimarisine ilişkin ise değerli çalışmalar yapılmıştır. Nicole Ferrari Kançal'ın "Kırım'daki Türk-İslam Mimari Mirasına Kısa Bir Bakış"³²³, "Contextualising the Decorum of Golden Horde Period Mosques in Crimea Artistic Interactions as Reflected in Patronage and Material Culture"³²⁴, Bozkurt Ersoy ile Aygül Uçar'ın "Eski Kırım (Solhat) Camisi ve Medresesi"³²⁵, Münteha Arabalı Tatar ve Nuran Kara Pilehvarian'ın "İdil-Ural'da Altın Orda Dönemi Camileri"³²⁶ başlıklı makaleler mühim incelemelerdir. Türk araştırmacılar Altın Orda kentlerinde yapılmış bilimsel araştırmalar üzerine çalışmalar da yaptılar. Cevat İzgi'nin (1955-1995) "Canıbek Devrinde (1342-1357) Altınordu hanlığında Bilim Hayatı"³²⁷ ile İhsan Fazlıoğlu'nun "Altın Orda Ülkesi'nde İlk Matematik Kitabı: Hesap Biliminde Şaheser (et-Tuhfe fi ilmil hisab)"³²⁸ başlıklı makaleleri önemlidir.

-
- 313 *Cengiz Han ve Mirası*, ed. C. Korkut-M. Doğrul, Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları, Ankara 2021, s. 132-148.
- 314 "Altın Orda Tarihi Çalışmalarında Bir Kaynak Olarak Ordalı Petro Hagiografyası (Tahlil-Tercüme)", *Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, VII/1 (2022), s. 154-171.
- 315 "Moğolların Gizli Tarihiçesi'ne Göre Moğollarda Kız İsteme ve Evliliğe Dair Bazı Deyimler ve Gelenekler", *Yalım Kaya Bitig Osman Fikri Serikaya Armağanı*, ed. Hatice Şirin User-Bülent Gül, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara 2013, s. 373-382.
- 316 "Altın Orda Hanlığında Hanedan Kadınlar", *Ortaçağda Kadın*, haz. Ç. Altan, Lotus Yayınları, Ankara 2011, s. 593-604.
- 317 "Altın Orda ve Ardılı Devletlerde Hatunlar", *Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, VII/2 (2022), s. 1-11.
- 318 "Altın Orda Hanlığı'nda Kadın (Ailede, Toplumda ve Yönetimde)", *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, sayı 23 (2023), s. 371-400.
- 319 "Altın Orda Devleti'nde Yerleşik Hayatın İlk İzleri: Saray Şehri", *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, III/6 (2021), s. 229-240.
- 320 *Yeni Türk Mecmuası*, I/30 (1975), s. 1880-1888.
- 321 "Altın Orda'nın Ticari-Ekonomik İlişkileri ve Kent Kültürü (Yeni Saray ve Saray el-Cedid Örneğiyle)", *Ortaçağ Araştırmaları Dergisi*, III/2 (2020), s. 469-473.
- 322 "Altın Orda Devleti'nde Yerleşik Hayatın İlk İzleri: Saray Şehri", *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, III/6 (2021), s. 229-240.
- 323 *Doğu Avrupa Türk Mirasının Son Kalesi, Kırım*, ed. Ö. Yücel, Çamlıca Basım Yayın, İstanbul 2015, s. 217-238.
- 324 *Revue des Mondes Musulmans et de la mediterranee*, sayı 143 (2018), s. 191-214.
- 325 *Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi*, sayı 10 (2012), s. 61-79.
- 326 *Yeni Türkiye*, XXIX/131 (2023), s. 33-56.
- 327 *Divan*, sayı 2 (1996), s. 147-172.
- 328 *Teoman Duralı'ya Armağan*, İstanbul 2008, s. 224-259.

Altın Orda Hanlığı tarihinin bazı meseleleri üzerine Hayrunnisa Alan'ın³²⁹, Özkan İzgi'nin³³⁰, Osman Gazi Özgüdenli'nin Göksel Öztürk ve Aylin Koç ile birlikte kaleme aldıkları makale³³¹ ile Ekrem Kalan'ın³³², İlyas Kemaloğlu'nun³³³, Kazım Paydaş ve Fatih Bostancı'nın³³⁴ incelemeleri bulunmaktadır³³⁵. Altın Orda'nın mirası konusunda ise Rauf Mustafaoğlu'nun makalesi³³⁶, Mustafa Can Teziç'in *Boyunduruk, Rus Kimliğinin İnşasında Moğol Tatar Boyunduruğu ve Tarih Ders Kitaplarında Konar Göçer Ötekinin İnşası*³³⁷ başlıklı eseri dikkat çekicidir.

Altın Orda Hanlığı tarihine ilişkin çeşitli başlıklar Milli Eğitim Bakanlığı İslam Ansiklopedisi ile Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi'nde bulunmaktadır. Altın Orda Hanlığı³³⁸, Gök Orda Hanlığı³³⁹, Cuci Han³⁴⁰, Batu Han³⁴¹, Berke Han³⁴², Özbek Han³⁴³, Toktamış³⁴⁴, Saray³⁴⁵, Özbek Han Camii³⁴⁶ bunlardır.

Kaynak Çalışmaları

Türkiye'deki Moğol tarihi araştırmalarının bir diğer yönü kaynak metin tercümelemleri ile ilgilidir. Moğol tarihinin kaynaklarına ilişkin bilgiler, bu konuda kaleme alınmış çeşitli eserler içerisinde zikredilmektedir. Ancak özel olarak yapılan bazı çalışmalar da vardır. İlyas Kemaloğlu'nun İnur Mirgaleev ile birlikte hazırladıkları bir kitap bölümü³⁴⁷ ile Altay Tayfun Özcan'ın Moğol tarihinin Latince kaynaklarını tanıttığı makalesi öne çıkmaktadır³⁴⁸.

-
- 329 “Timur’un Toktamış Üzerine Seferleri ve Altın Orda’nın Yıkılması Meselesi”, *Bilig*, sayı 27 (2003), s. 117-156.
- 330 “Tatar Adı Hakkında”, *Emel*, sayı 147 (1985), s. 11-20.
- 331 “Toktamış Adı Hakkında”, *Osmanlı Araştırmaları*, XXIV (2004), s. 321-332.
- 332 “Tarihi Kaynaklara Göre Cüci Adının Kökeni ve Cengiz Kağan’a Oğul Olma Sorunsalı”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XXVII/1 (2012), s. 119-130.
- 333 “Altın Ordu Devleti’nin Adı Üzerine”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, sayı 141 (2002), s. 115-120.
- 334 “Han Sultan’ın Berke Han’ın Annesi Olup Olmadığı Hususunda Mütalalar”, *Tarih ve Gelecek Dergisi*, VI/4 (2020), s. 1344-1355.
- 335 Derya Derin Paşaoğlu'nun Altın Orda Hanlığı'nın Harezm Egemenliğini konu ettiği bir incelemesi bulunmaktadır: “Altın Orda Hanlığı’nda Harezm’in Yeri”, *Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, IX/18 (2023), s. 135-148.
- 336 “Rus Atasözlerinde Tatar İmgesi”, *Türkiyat Mecmuası*, XXX/1 (2020), s. 195-210.
- 337 Grafiker Yayınları, Ankara 2022.
- 338 Mehmet Saray, *DİA*, II, s. 538-540.
- 339 Muzaffer Ürekli, *DİA*, XIV, s. 123-124.
- 340 Mustafa Kafalı, *DİA*, VIII, s. 78-79.
- 341 Mustafa Kafalı, *DİA*, V, s. 208-210.
- 342 Enver Konukçu, *DİA*, V, s. 506-507.
- 343 Mustafa Kafalı, *DİA*, XXXIV, 107-109.
- 344 Mustafa Kafalı, *İA*, XII, s. 412-420.
- 345 İlyas Kamalov, *DİA*, XXXVI, s. 121-122.
- 346 Nicole Ferrari Kançal, *DİA*, XXXIV, s. 109-110.
- 347 “Altın Orda Devleti Tarihi Kaynakları”, *Ortaçağ Türk Tarihi Ana Kaynakları*, ed. Altan Çetin, Kriter Yayınları, İstanbul 2008, s. 24-29.
- 348 “Moğol Tarihinin Temel Latince Kaynakları Üzerine”, *İran ve Turan Tarihi Araştırmaları Dergisi*, III/4 (2020), s. 42-62.

Moğol kaynakları arasında şüphesiz ki en özel eser Cengiz'in yaşamını bizzat Moğol tanıklıklarına dayalı olarak anlatan *Moğolların Gizli Tarihi*'dir. Bu eser önce Ahmet Temir tarafından, ardından da bizzat Moğolca orijinalinden Levent Kaya tarafından tercüme edildi³⁴⁹. Bir diğer Moğol kaynağı, XVII. yüzyıl kaynak yazarlarından Sagan Seçen'in eseri ise önce Tuncer Gülensoy tarafından üç ayrı makalede ele alınmış³⁵⁰, ardından Gandjidmaa Chimeddorj tarafından bir tez kapsamında tercüme edilmiştir³⁵¹. Altın Orda Hanlığı'ndan kalan bazı belgeler, ardıllarından kalanlarla birlikte Akdes Nimet Kurat tarafından *Topkapı Sarayı Müzesi Arşivindeki Altın Ordu, Kırım ve Türkistan Hanlarına Ait Yarlık ve Bitikler*³⁵² başlıklı eserinde neşredilmiştir. A. Melek Özyetgin ve İlyas Kemaloğlu ise *Altın Orda Hanlığına Ait Resmi Yazışmalar* başlığı altında yayımladıkları eserde Altın Orda merkezinde hazırlanmış çeşitli yarlık ve namerleri Türkçeye kazandırdılar³⁵³. Ötemiş Hacı'nın Cengiznamesi ise iki farklı nüsha üzerinden Mustafa Kafalı, İlyas Kemaloğlu ve Tuncer Gülensoy tarafından ele alınmıştır³⁵⁴.

Moğol tarihinin Farsça kaynaklarından Alaaddin Ata Melik Cüveyni'nin *Tarih-i Cihangüşa* adlı eseri Mürsel Öztürk tarafından³⁵⁵, Minhâc-ı Sirâc el-Cûzcânî'nin *Tabakât-ı Nâsirî* adlı eserinin Moğol tarihini alakadar eden kısımları Mustafa Uyar³⁵⁶ tarafından tercüme edilmiştir. Daha geç döneme ait olmakla birlikte içerisinde Moğolların Büyük Hanlığı'nı ve Altın Orda Hanlığı'nı alakadar eden bilgiler bulunan Mu'ineddîn Natanzî'nin *Müntehabü't-Tevârih-i Mu'înî* adlı eseri de Ahmet Özturhan, Ahmet Korkmaz ve Fatih Bostancı'dan müteşekkil bir kadro ile Türkçeye çevrilmiştir³⁵⁷. Arapça kaynaklardan İbnü'l Esir'in eserinin

349 *Moğolların Gizli Tarihi*, çev. A. Temir, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1995; *Moğolların Gizli Tarihiçesi*, çev. M. L. Kaya, Kabalci Yayınları, İstanbul 2011.

350 "Altan Topçı", *Bellekten*, XXXVIII/152 (1974), s. 597-634; "Altan Topçı II.", *Bellekten*, L/196 (1986), s. 9-72; "Altan Topçı III.", *Bellekten*, LI/199 (1987), s. 19-66.

351 *17. Yüzyıl Moğol Müverrihi Sagan Seçen'in Haad-un Ündüsün-ü Erdeni-yin Tobçı (Hanların Menşei Hakkında Hazinelelerin Tarihi)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2017.

352 DTCF Yayınları, Ankara 1940 (Bu eser 2014'te Rusçaya tercüme edilmiştir: *Sobranie Soçineniy Kniga I: Yarlıki i Bitiki Hanov Zolotoy Ordı, Krıma i Turkestana v Arhive Muzeye Dvortsa Topkapı*, Perevod s Turetskogo R.R. Galeeva, İnstitut İstorii Akademii Nauk RT, Kazan 2014).

353 Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2018.

354 M. Kafalı, *Ötemiş Hacı'ya Göre Cuci Ulusu'nun Tarihi*, İstanbul Üniversitesi, Doktora Tezi, İstanbul 1965 (Bu çalışma daha sonra aynı adla neşredilmiştir: M. Kafalı, *Ötemiş Hacı'ya Göre Cuci Ulusu'nun Tarihi*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 2009); Ötemiş Hacı, *Cengizname*, haz. İ. Kamalov, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2009; Ötemiş Hacı, *Çengiz-Nâme*, Çağatay Türkçesinden Aktaran ve yayıma hazırlayan Tuncer Gülensoy, Kültür Ajans Yayınları, Ankara 2009.

355 Cüveynî, Alaaddin Ata Melik, *Tarih-i Cihangüşa*, çev. Mürsel Öztürk, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1988. Tercümenin son baskısı Türk Tarih Kurumu tarafından neşredilmiştir.

356 Minhâc-ı Sirâc el-Cûzcânî, *Tabakât-ı Nâsirî, Moğol İstilasına Dair Kayıtlar*, çeviri ve notlar M. Uyar, Ötügen Neşriyat, İstanbul 2016.

357 Bilge Oğuz Yayınları, İstanbul 2023.

Moğol tarihini alakadar eden kısmı Abdülkerim Özaydın tarafından³⁵⁸, el Ömeri'nin eseri³⁵⁹ ile İbn Tagrıberdi'nin eseri³⁶⁰ ise Ahsen Batur tarafından Türkçeye çevrilmiştir. İbn Battuta seyahatnamesi ise A. S. Aykut tarafından tercüme edilmiştir³⁶¹.

Moğol tarihinin Latince kaynaklarından Saint Quentinli Simon'un eseri Erendiz Özbayoğlu³⁶², Korykoslu Hayton'un ve Plano Carpinili Johannes'in eserleri Altay Tayfun Özcan tarafından tercüme edilmiştir³⁶³. Yine Macar Papaz Julian'ın seyahati ile ilgili raporlar³⁶⁴, Splitli Toma'nın eserinde Moğollarla ilgili kısımlar³⁶⁵ ve Roger'in *Carmen Miserabile* adlı eseri³⁶⁶ Altay Tayfun Özcan'ın çevirisi ile Moğollar Avrupa'da başlıklı kitap çatası altında toplanmıştır. Parisli Matthew'in Büyük Yıllığı'nda Moğol bahisleri de yine Altay Tayfun Özcan'ın gayretleri ile Türkçeye çevrilmiştir³⁶⁷. Monte Crucisli Riccoldus'un eseri Ahmet Deniz Altunbaş tarafından tercüme edilirken³⁶⁸ Latin kaynaklarından biri olan Marco Polo'nun eseri ise I. Ergüden ve Z.Z. İlkelen'in gayretleri ile dilimize kazandırılmıştır³⁶⁹. Bu çevirilerin yanında doğrudan ana dilinden yapılmayan daha başka tercümelemler de bulunmaktadır³⁷⁰.

Türk araştırmacılar Moğol tarihi ile ilgili Rusça kaynakların tercümelemleri üzerine de eğilmişlerdir. Akdes Nimet Kurat, *IV-XVIII. Yüzyıllarda Karadeniz'in Kuzeyindeki Türk Kavimleri ve Devletleri Tarihi*³⁷¹ başlıklı eserinin ekler kısmında Moğolların 1238'deki Rusya

358 İbnü'l-Esir, *İslam Tarihi* (El Kâmil fi't-Tarih Tercümesi), çev. A. Ağırakça-A. Özaydın, XII, İstanbul 1987.

359 El-Ömeri, *Mesâlikü'l-İbsâr fî Memâlikü'l-emsâr (Türkler Hakkında Gördüklerim ve Duyduklarım)*, çev. Ahsen Batur, Selenge Yayınları, İstanbul 2014.

360 İbni Tagrıberdi, *En-Nücümü'z-Zâhire (Parlayan Yıldızlar)*, Arapçadan çeviri D.A. Batur, Selenge Yayınları, İstanbul 2013.

361 İbn Battuta, *İbn Battuta Seyahatnamesi*, I, çev. A.S. Aykut, YKY Yayınları, İstanbul 2004.

362 Simon de Saint Quentin, *Bir Keşifin Anılarında Tatarlar ve Anadolu 1245-1248*, çev. E. Özbayoğlu, Dakta Yayınları, Antalya 2006.

363 Korykoslu Hayton, *Doğu Ülkeleri Tarihinin Altın Çağı*, Latinceden çeviren ve notlandıran A. T. Özcan, Selenge Yayınları, İstanbul 2015 (Güncel baskısı: Korykoslu Hayton, *Doğu Ülkeleri Tarihinin Altın Çağı*, Latinceden çeviren ve notlandıran A. T. Özcan, Kronik Kitap Yayınları, İstanbul 2023); Plano Carpinili Johannes, *Tatarlar Olarak Andığımız Moğolların Tarihi*, Latince aslından çeviren ve notlandıran A. T. Özcan, Ötügen Neşriyat, İstanbul 2022.

364 "Dominiken Misyoner Julian'ın Seyahati ile İlgili Metinler", *Moğollar Avrupa'da*, haz. çev. ve notlandıran A.T. Özcan, Kronik Kitap, İstanbul 2020, s. 51-85.

365 Splitli Toma, "Salona ve Split Piskoposlarının Tarihi", *aynı eser*, s. 89-131.

366 Torre Maggioreli Üstat Roger, "Macaristan Krallığının Tatarlar Tarafından Yıkımı Üzerine Ağıt", *aynı eser*, s. 135-218.

367 A.T. Özcan, "Chronica Maiora'da Moğollara Dair Kayıtlar", *Tarih Okulu*, XVI (2013), s. 23-77.

368 Ricoldus de Monte Crucis, *Doğu Seyahatnamesi*, Latince aslından çev. A.D. Altunbaş, Kronik Kitap, İstanbul 2018.

369 Marco Polo, *Dünyanın Hikaye Edilişi*, I, çev. I. Ergüden, II, çev. Z.Z. İlkelen, İthaki Yayınları, İstanbul 2003.

370 Plano Carpini, *Moğolistan Seyahatnamesi*, tercüme ve notlar E. Ayan, Kronik Kitap, İstanbul 2018; Wilhelm Von Rubruk, *Moğolların Büyük Hanı'na Seyahat*, tercüme ve notlar E. Ayan, Kronik Kitap, İstanbul 2019.

371 Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara 1972 (Bu kitap 2015'te Rusçaya tercüme edilmiştir: *Sobranie Soçineniy, Kniga II, Tyurskie Plemena i Gosudartsva v Polvolje i Severnom Priçernomere v IV-XVIII vv.*, Pervod s Turetskogo Yu.N. Karimova, L.B. Baltaeva, M.R. İsmagilova, İnstitut İstorii Akademii Nauk RT, Kazan 2015).

seferini alakadar eden bir kısmı Nikon kroniğindeki metni esas alarak tercüme etmiş, Mualla Uydu Yücel de *İlk Rus Yıllıklarına Göre Türkler* başlıklı eserinde Moğolların 1223'te Kalka muharebesiyle neticelenen seferlerini alakadar eden Rusça metinleri Türkçeye çevirmiştir³⁷². A. Aykut³⁷³ “Batu Han’ın Rusya Seferi ile İlgili ‘Ryazan’ın Batu Han Tarafından Yakılıp Yıkılması Hikâyesi” başlıklı makalesinde Ryazan’ın Mahvı Hikayesi başlıklı Rusça anlatıyı Türkçeye kazandırırken Mualla Uydu Yücel³⁷⁴, İlyas Kemaloğlu³⁷⁵ ve Alihan Büyükçolak³⁷⁶ da daha başka anlatıları ele almışlardır. Rus kaynaklarında Moğollarla ilgili anlatılar İlyas Kemaloğlu’nun bir tebliğine de konu olmuştur³⁷⁷.

Moğol tarihinin çok önemli kaynaklarını ihtiva etmesine karşın Ermenice ve Çince olarak kaleme alınmış kaynakların tercümelerinin henüz yeteri seviyede bulunmadığı görülmektedir. Ermeniceden Türkçeye iki eser, Aknerli Grigor³⁷⁸ ile Vardan’ın³⁷⁹ eserleri tercüme edilirken diğer kaynakların daha başka dillere yapılan çevirilerin tercümesi üzerinden takip edildiği görülmektedir³⁸⁰. Çin kaynaklarından ise sadece bir eser orijinal dilinden Türkçeye tercüme edilmiştir. Anıl Yasin Oğuz tarafından çevrilen eser *Çinli Zhang Dehui’in Prens Kubilay’ın Yaz Kampına Yolculuğu (1247-1248)* başlığını taşımaktadır³⁸¹. Ch’i Tang ise Zeki Velidi Togan’ın danışmanlığında kaleme aldığı doktora tezi *Moğol Sülalesi Devrinde Türk ve İslam Dünyası ile Temasta Bulunan Şahsiyetler*’de³⁸², Yuan hanedanı yıllığı Yuan shi’de ve (aslında bir kaynak değeri bulunmayan) Xin Yuan Shi’de bulunan bazı biyografilerin tercümelerini vermiştir. Bu çalışmaların yanında doğrudan Çince den yapılmayan tercüme

372 Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2007.

373 *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, XXXI/1-2 (1987), s. 1-23.

374 “1224 Kalka Meydan Muharebesinin Rövanşı: 1380 Kulikovo Meydan Muharebesi ve bu Muharebenin Rus Tarihi Açısından Önemi”, *İslam Öncesinden Çağdaş Türk Dünyasına Prof. Dr. Gülçin Çandarlıoğlu’na Armağan*, ed. H. Alan-A. Kara-O. Yorulmaz, Doğu Kütüphanesi, İstanbul 2008, s. 219-251; (Ainagul Saginaveya ile birlikte) “Altın Orda-Rus Mücadelesinin Edebiyata Yansması: Zadoşına Destanı”, *Bilig*, sayı 93 (2020), s. 149-179.

375 “Pyana Nehri Savaşı Hakkında Hikâye (Giriş, Tercüme ve Değerlendirme)”, *Bozkırın Oğlu Ahmet Taşağıl’a Armağan*, ed. T. Eray Biber, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2019, s. 357-364.

376 “Altın Orda Tarihi Çalışmalarında Bir Kaynak Olarak Ordalı Petro Hagiografyası (Tahlil-Tercüme)”, *Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, VII/1 (2022), s. 154-171.

377 “Rus Yıllıklarındaki Tarihî Hikayelerde Altın Orda”, *Cengiz Han ve Mirası*, ed. C. Korkut-M. Doğrul, Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları, Ankara 2021, s. 194-204.

378 Aknerli Grigor, *Okçu Milletin Tarihi*, çev. Hrand D. Andreasyan, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2007.

379 Müverrih Vardan, *Türk Fetihleri Tarihi*, çev. H. Andreasyan, haz. İ. Aslan, Post Yayınevi, İstanbul 2017.

380 Bu kaynakların yanında Ermeniceden yapılmayıp, Ermeniceden daha başka dillere yapılan tercümelemlerden aktarımlar da vardır. Bu konuda kapsamlı bir kaynak çeşitliliği sunan bir çalışma: H. Oktay, *Ermeni Kaynaklarında Türkler ve Moğollar*, Selenge Yayınları, İstanbul 2007. Diğer kaynaklar: Müverrih Kiragos, *Ermeni Müverrihlerine Göre Moğollar*, çev. Edvar Dulaurier, haz. G. Solmaz, Elips Kitap, Ankara 2009. Türk bir bilim insanı tarafından hazırlanmadığı için bu çalışmanın dışında kalsa da şu tercüme, pek çok Ermenice kaynağını içermesinden ötürü Ermenice kaynakları takip etmek isteyen araştırmacıların sıklıkla başvurduğu bir eserdir: A.G. Galstyan, *Ermeni Kaynaklarına Göre Moğollar*, haz. ve çev. İ. Kamalov, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2005.

381 Kitabevi Yayınları, İstanbul 2022.

382 İstanbul 1970.

de bulunmaktadır³⁸³. Yine Moğol tarihini alakadar eden, ancak orijinal dilinden tercüme edilmeyen daha başka kaynak çevirileri de vardır³⁸⁴.

Moğol tarihi ile ilgili kaynak incelemelerinin bir diğer yönü ise bu kaynakların içerikleri, tarihi değeri gibi konularla ilgilidir. Moğol tarihinin yerel kaynakları ile ilgili araştırmalar arasında Abdülkadir İnan'ın, “Destan-ı Nesl-i Çengiz Han Kitabı Hakkında I”³⁸⁵, Saadettin Yağmur Gömeç'in “Çingiz-Nâmeler Üzerine Bir İnceleme: Çingiz Han'ın Soyu ve Mogol Tarihinin İlk Devirleri”³⁸⁶, Tuncer Gülensoy'un “Moğolların Gizli Tarihi'ne ve Altan Topçı'ye Göre Çinggis-Han'ın Şeceresi”³⁸⁷ ile “Moğolların Gizli Tarihi ve Altan Topçı'nin Türk Dili ve Kültür Tarihi Açısından Değerlendirilmesi”³⁸⁸, Zühal Ölmez'in “Şecere-i Türk'e Göre Moğol Boyları”³⁸⁹, Abdül Melik Çelikkbilek'in *Çingiz-nâmelere Göre Moğol Toplum Yapısı* başlıklı doktora tezi³⁹⁰ zikredilebilir. F. Türkmen'in “Yeni Bir Oğuzname Yazmasındaki Cengiz Han'la İlgili Rivayetler”³⁹¹, F. Kurtoğlu'nun “Son Altın Ordu Hükümdarının Osmanlı Hükümdarı Mehmet II'ye Bir Mektubu”³⁹², A. Melek Özyetgin'in “Altın Orda Hanı Toktamış'ın Bik Hâcî Adlı Kişiye Verdiği 1381 Tarihli Tarhanlık Yarlığı”³⁹³ bu konuda dikkat çekicidir. Melek Özyetgin *Altın Ordu, Kırım ve Kazan Sahasına Ait Yarlık ve Bitiklerin Dil ve Uslup İncelemesi* başlıklı çalışması ile değerli bir katkı sunmuştur³⁹⁴. Aysu Ata ise *Çağatay Türkçesinin İlk Devresi: Harezmi-Altın Ordu Türkçesi* başlıklı eseri³⁹⁵ ile, Yaşar Şimşek ise “Altın Ordu Sahasında Yazılan Türkçe Eserler” makalesi ile bu konudaki araştırmalara destek vermiştir³⁹⁶. N. Yıldız ise Nogay Türklerinin Kahramanlık Destanı: Edige başlıklı çalışmasını 2016'da neşretti³⁹⁷. Tuncer Gülensoy'un “Anadolu'da Moğollar ve Samager Noyan Hakkında Yeni bir Efsane” başlıklı tebliği de ilgi çekicidir³⁹⁸. Bu husus, Emel Esin'in Anadolu menşeli kaynakları ele alan “Descriptions of Turks and Tatars of the

383 Peng Da Ya- Xiu Ting, “Hei Ta Shi Lu”, *Cengiz İmparatorluğu Hakkında İlk Tarih Kayıtları: Meng Ta Pei Lu ve Hei Ta Shi Lu*, çev. A. Danuu, yay. haz. M. Uyar, Ötüken Yayınları, İstanbul 2012, s. 97-165; Shao Hung, “Meng Ta Pei Lu” (Moğol Tatarlarının Umumi Tarihi), *aynı eser*, s. 39-93. Ch'ang Ch'un, *Cengiz Han'ın Ölümsüzlük Arayışı*, Tercüme ve Notlar G. Hasgüçmen, Kronik kitap yayınları, İstanbul 2019

384 Gregory Abul Farac (Bar Habraeus), *Abul Farac Tarihi*, II, İngilizceye çev. E.A.W. Budge, Türkçeye çev. Ömer Rıza Doğrul, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1999.

385 *Azerbaycan Yurt Bilgisi*, III, İstanbul 1934, s. 9-14, 131-135.

386 *Belleten*, LXXXII/294 (2018), s. 407-481.

387 *Tarih Araştırmaları Dergisi*, V/8 (1967), s. 189-191.

388 *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, sayı 34 (1986), s. 25-30.

389 *Kebikeç Yayınları*, Ankara 2003.

390 Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Konya 2022.

391 *Türk Kültürü Araştırmaları*, XXXII/1-2 (1994), s. 343-362.

392 *Belleten*, II/5-6 (1938), s. 247-250.

393 *Türkoloji Dergisi*, XIII/1 (2000), s. 167-192.

394 *Türk Dil Kurumu Yayınları*, Ankara 1996.

395 *Kitap Matbaası*, İstanbul 2002 (Yeni baskısı: Ankara Üniversitesi Yayınevi, Ankara 2014).

396 *Yeni Türkiye*, XXIX/131 (2023), s. 16-32.

397 (Giriş, Metin-Aktarma-Grammatikal Dizin), Kömen Yayınları, Konya 2016.

398 *Uluslararası Türk Dili Kongresi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1992, s. 661-666.

Thirteenth Century in Some Anatolian Sources"³⁹⁹, Duger Ochirpurev'in *Tevârih-i Güzide-Nusret nâme'nin Türk Moğol Tarihi Açısından Değerlendirilmesi* başlıklı doktora tezi⁴⁰⁰, Hayrunnisa Alan'ın "Nesebname-i Mülük (Moğol Kısmı) ve Muizzü'l-Ensab'ın Biçim ve İçerik Açısından Mükayesesi"⁴⁰¹ başlıklı çalışmaları için de geçerlidir. Öte yandan Altay Tayfun Özcan⁴⁰², Murat Çaylı⁴⁰³, Kubilay Atık⁴⁰⁴, Mehmet Emin Şen⁴⁰⁵, Galip Güner⁴⁰⁶, Eyyüp Yılmaz⁴⁰⁷, B. Yılmaz⁴⁰⁸, Metehan Aydın⁴⁰⁹, Kürşat Yıldırım⁴¹⁰, Rakkuş Karaduman⁴¹¹ ve Ö. Türker (R. Karaduman ile birlikte)⁴¹² de bu konuda çalışmalar yapmışlardır.

Sempozyumlar

Türkiye'de 2000'li yıllarla birlikte Moğol tarihi araştırmalarının aldığı olumlu ivme bu konuda gerçekleştirilen bilimsel çalışmalara da yansdı. 22-24 Nisan 2005'te Ayaz Tahir Türkistan İdil-Ural Vakfı, *Altın Orda ve Varisleri İkinci Uluslararası Konferansı*'nı⁴¹³ tertip etti ve bunu, bir yıl sonra 11-12 Kasım 2006'da Kütahya Belediyesi'nin ev sahipliğinde Kültür Araştırmaları Derneği ve Dünya Tatarlar Birliği tarafından *İdil Ural Araştırmaları Sempozyumu*'nun düzenlenmesi takip etti. 7 Aralık 2006'da Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı ile Moğolistan Eğitim, Kültür ve Bilim Bakanlığı'nın himayelerinde Moğol

- 399 *Documenta Barbarorum Festschrift für Walther Heissig zum 70. Geburtstag*, ed. K. Sagaster-M. Weiers, Weisbaden 1983, s. 81-87. H. Ahmet Özdemir'in bu konuda kaleme aldığı bir inceleme vardır; ancak kullanması gereken pek çok kaynağı görmemiş olması gibi hususlar dikkate alındığında katkısı sınırlıdır. Bk. "Osmanlı Devleti'nin Kuruluş ve Yükseliş Dönemi'nde Anadolu'da Moğol Algısı", *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sayı 30 (2010), s. 21-35.
- 400 Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 2021.
- 401 *Cengiz Han ve Mirası*, ed. C. Korkut-M. Doğrul, Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları, Ankara 2021, s. 234-260.
- 402 "Macar Papaz Julian'ın 1237 Tarihli Moğol Raporu", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, XXIX/48 (2010), s. 90-99; "Korykoslu Hayton'un Flos Historiarum Terre Orientis Adlı Eserinde Altın Orda Hanlığı ile İlgili Bilgiler Üzerine", *The Legends Journal of European History Studies*, sayı 1 (2020), s. 11-19.
- 403 "XIV. Yüzyıl Sonlarında Fransa Sarayı'nda Moğollara Dair Kısa Bir Anlatı", *Bellefen*, LXXXVII/309 (2023), s. 473-487.
- 404 "Çin Kaynaklarında Altın Orda Hanlığı ve Cuçi Ulusu", *Crimean Historical Review*, Vol. 1 (2016), s. 8-14.
- 405 "Bilim Tarihçisi Sübki'ye Göre Cengiz Han", *Akademik Bakış*, VI/1 (2012), s. 237-265.
- 406 "Codex Cumanicus'ta Moğolca Alıntı Kelimeler Üzerine Yeni Bir Yaklaşım", *Gazi Türkiyat Dergisi*, sayı 20 (2017), s. 9-24.
- 407 "Moğol İstilasına Dair İki Farklı Aktarım Biçimi: Tarihi Kaynaklar ve Menakıpnameler", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, sayı 98 (2021), s. 41-64.
- 408 "Uygur Sivil Belgelerinin Moğol Tarihi Araştırmalarındaki Önemi", *Türkbilgi*, sayı 40 (2020), s. 251-260.
- 409 Hatıralarda Kalan Soydaşları Aramak: Macar Rahip Julianus'un Büyük Macaristan Yolculuğu", *İdil Ural Araştırmaları Dergisi*, III/1 (2021), s. 1-26.
- 410 "Altın Orda Tarihine Dair Çin Kaynakları Üzerine Bazı Değerlendirmeler", *Türk Dünyası Araştırmaları*, CXXVI/248 (2020), s. 115-120.
- 411 "Neseb-nâme-i Mülük (Şuâb-ı Pencgane) ve Muizzü'l-ensâb Adlı Eserlere Göre Ögedey Han ve Çağatay Han'ın Hatunları", *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, IV/8 (2022), s. 565-576.
- 412 "XIII. Yüzyılda Moğol-Avrupa Diplomatik İlişkilerinde Yaşanan Dönüşümler ve Rabban Sauma'nın Elçilik Misyonu", *Selçuklu Tarihçiliğinin Zamansız Kaybı Feda Şamil Arık'a Armağan, Türk Tarihine Dair Yazılar III*, ed. Alparslan Demir vd., Gece Kitaplığı Yayınları, Ankara 2018, s. 723-743.
- 413 Bu Konferansın ilkinin nerede ve ne zaman gerçekleştirildiğini tespit edemedim.

İmparatorluğu'nun kuruluşunun 800. yıldönümü vesilesi ile *Cengiz Han ve Mirasçıları* başlıklı bir sergi gerçekleştirildi. Bir sonraki gün ise program, İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü ile Sakıp Sabancı Müzesi işbirliği ile gerçekleştirilen *Cengiz Han ve Oğulları: Türk Dünyasındaki Akisler* başlıklı sempozyum ile devam etti⁴¹⁴. 2015'ten sonra bu konuda çok daha dikkat çekici toplantıların gerçekleştirildiği görülmektedir. Bunlar: Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü'nün 11 Kasım 2014'te tertip ettiği *Tarihsel Süreçte Türk Moğol İlişkileri Uluslararası Çalıştayı*, 14-15 Haziran 2017'de İstanbul Üniversitesi Moğol Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi ile Moğol Milli Üniversitesi Moğol Araştırmaları Enstitüsü'nün düzenlediği *I. Moğol Çalışmaları Çalıştayı*⁴¹⁵, 16-17 Mayıs 2018'de İstanbul Üniversitesi Moğol Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi ile Moğol Milli Üniversitesi Moğol Araştırmaları Enstitüsü'nün tertip ettiği *II. Türk-Moğol Tarih Çalıştayı*, 12-16 Haziran 2019'da Türk Tarih Kurumu ve Tataristan Bilimler Akademisi tarafından düzenlenen *I. Uluslararası Altın Orda ve Tarihi ve Kültürü Sempozyumu*, Katip Çelebi Üniversitesi ev sahipliğinde 4-6 Ekim 2019'da düzenlenen *Geçmişten Günümüze Türk Moğol İlişkileri Uluslararası Çalıştayı*⁴¹⁶, 25-26 Kasım 2019'da İstanbul Üniversitesi'nin ev sahipliğinde gerçekleştirilen *Uluslararası Altın Orda ve Mirası Sempozyumu*, 15 Eylül 2020'de ise Türkiye Bilimler Akademisi tarafından düzenlenen *Cengiz Han ve Mirası Çalıştayı*, 6-7 Temmuz 2021'de Türk Dünyası Belediyeler Birliği tarafından düzenlenen *Uluslararası Orhon Yazıtları ve Türk-Moğol İlişkileri Sempozyumu*, 28-29 Kasım 2022'de İstanbul Üniversitesi Moğol Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin tertip ettiği *Türkçe ve Moğolca Çalışmaları Sempozyumu*'dur.

Tanıtlar ve Tenkitler

Türk araştırmacılar, Moğol tarihine ilişkin yeni eserlerin tanıtımına yönelik de yayımlar yaptılar. Fuat Köprülü'nün “Altın Orda'ya Ait Yeni Araştırmalar”⁴¹⁷, Mustafa Kafalı'nın “Altın Orda Tarihi Hakkında Bibliyografya Tenkidi”⁴¹⁸, Tüten Özkaya'nın “Sovyetler Birliği'nde Altın Ordu ile İlgili Yeni Araştırmalar”⁴¹⁹ başlıklı makaleleri bu hususta genel bilgiler veren ve aynı zamanda konuya ilişkin yurt dışında yapılan incelemelere ilişkin bilgi edinilebilecek çalışmalardı. İlyas Kemaloğlu'nun “Sovyet Tarih Yazımında Altın Orda”⁴²⁰ başlıklı yazısı da bu konuda zikredilebilir. Yine yabancı dilde kaleme alınmış bazı çalışmalar da tanıtılmıştır. Altay Tayfun Özcan'ın, Ekrem Kalan'ın *Cuçi Ulus ve Doğu Ülkeleri*:

414 Neşredilmiştir: *Cengiz Han ve Mirasçıları Büyük Moğol İmparatorluğu*, Sakıp Sabancı Müzesi Yayınları, İstanbul 2006.

415 Neşredilmiştir: *Türk Moğol Tarihi*, ed. K. Yıldırım, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2021.

416 Neşredilmiştir: *Türk Moğol Dil Tarih Kültür Araştırmaları*, ed. Ş. Doğan, Kesit Yayınları, İstanbul 2020.

417 *Bellekten*, V/19 (1941), s. 397-436.

418 *Türk Kültürü*, sayı 11 (1962).

419 *Bellekten*, LIV/209 (1990), s. 497-532.

420 *Sovyet Tarih Yazımı ve Kazakistan Tarihinin Meseleleri*, ed. Abdülvahap Kara, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2016, s. 181-187.

XIII. Yüzyılın İkinci Yarısı-XIV. Yüzyıllarda Ticari Ekonomik İlişkiler (Rusça)⁴²¹, Osman Yurdakal'ın R.Yu. Poçekaev'in *Altın Orda Hukuku* (Rusça)⁴²², Seher Karadağ'ın A.C.S. Peacock'un *Moğol Anadolusu'nda İslam, Edebiyat ve Toplum* (İngilizce)⁴²³ hakkında kaleme aldıkları tanıtımlar ve diğerleri bu hususta örnek olarak verilebilir.

Diğer taraftan Türk araştırmacılar, Moğol tarihi ile ilgili çeşitli çalışmalara yönelik olumsuz eleştiri yazıları da yayımlamışlardır. Bu konuda Sadri Maksudi Arsal'ın *Türk Yurdu*'nun Nisan 1925 tarihli sayısında neşredilen “Çinliler ve Moğolların Hüvey-Hu ve Uyurlarıyla Orhun Türk Kitabelerindeki Oğuzların Ayniyeti” başlıklı makalesi⁴²⁴, Fuad Köprülü tarafından kısa süre içerisinde ağır bir eleştiri ile karşılandı. Ağustos 1925'te yayımlanan bu yazı “Sadri Maksudof -Çinlilerle Moğolların Houei-Houları ve Orhun Türk Kitabelerinin Oğuzları” başlığını taşıyordu⁴²⁵. Sadri Maksudi de buna cevap olarak bir makale kaleme almış ve aynı yıl neşretmiştir⁴²⁶. Ancak bu konudaki en meşhur tenkit, Zeki Velidi Togan'ın “Moğollar, Cengiz ve Türklük”⁴²⁷ başlıklı yazısı, *Moğollar, Çingiz ve Türkler*⁴²⁸ ile *Umumî Türk Tarihine Giriş* kitaplarında ele aldığı Cengiz'in Türk soylu olduğuna ilişkin değerlendirmeleri münasebetiyle İbrahim Kafesoğlu'ndan geldi⁴²⁹. Zeki Velidi Togan bu eleştiriye cevap yazısı mahiyetinde bir çalışma yapmışsa da bu, yayımlanmadan kaldı. Ancak bu yazı bir şekilde İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ndeki pek çok kişinin eline ulaştı⁴³⁰. Bu kimselerden birisi olan ve aynı zamanda Zeki Velidi Togan'ın doktora talebesi olan Celaleddin Wang-zin-şan, İbrahim Kafesoğlu'nun eleştirilerine altı yıl sonra bir cevap yazısı kaleme aldı⁴³¹. İbrahim Kafesoğlu'nun bu çalışmaya yönelik bir karşı cevap vermediği ve böylece bu ilmi tartışmanın kapandığı görülmektedir. Moğol tarihi ile ilgili diğer tenkitler arasında Nejat Kaymaz'ın, Faruk Sümer'in “Anadolu'da Moğollar” başlıklı makalesi hakkında yazdığı yazı⁴³² ile Altay Tayfun Özcan'ın Mustafa Alican'ın *Tarihin Kara Yazısı Moğollar* kitabına yönelik değerlendirmesi⁴³³ dikkat çekmektedir.

421 *Bellekten*, LXXXI/290 (2017), s. 281-283.

422 *Ortaçağ Araştırmaları Dergisi*, IV/2 (2021), s. 297-299.

423 *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, V/10 (2023), s. 887-890.

424 *Türk Yurdu*, II/10 (1925), s. 42-47.

425 *Türkiyat Mecmuası*, sayı 1 (1925), s. 24-28.

426 “Çinlilerin Hüvey-Hu Dedikleri Halkın Orhun Kitabelerindeki Doğuz Oğuzların Aynı Olduğuna Dair İzahat (Köprülüzade Mehmed Fuad Bey'in Tenkitlerine Cevap)”, *Türk Yurdu*, III/14 (1925), s. 218-231. Bu tartışma ile ilgili olarak ayrıca bk. A. Birinci, “Türk Hukuk Tarihçisi Sadri Maksudi'nin Hayat Hikayesi ve Eserleri”, *İstanbul Hukuk Mecmuası*, LXXV (2017), s. 101, 95. dn.

427 *Bozkurt*, sayı 6 (1940), s. 130-131.

428 Bozkurt Yayınları, İstanbul 1941.

429 “Türk Tarihinde Moğollar ve Cengiz Meselesi”, *Tarih Dergisi*, V/8 (1953), s. 105-136.

430 Bu yazı ile ilgili bilgilerim hocalarım Prof. Dr. Gülçin Çandarlıoğlu ve Prof. Dr. Tuncer Baykara'ya dayanmaktadır.

431 “İbrahim Kafesoğlu, Türk Tarihinde Moğollar ve Cengiz Meselesi”, *İslam Tedkikleri Enstitüsü Dergisi*, II/2-4 (1960), s. 263-268.

432 “Anadolu'da Moğollar Adlı bir Yazı Dolayısıyla”, *DTCF Dergisi*, XXVI/3-4 (1968), s. 135-155.

433 *Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, III/1 (2018), s. 167-180.

Moğolların Büyük Hanlığı ve Altın Orda Hanlığı Tarihi Üzerine Türkiye’de Yapılan Araştırmalar

Acar, S., “XV. Yüzyılda Deşt-i Kıpçak’ta İktidar Mücadelesi”, *Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, II/2 (2017), s. 22-34.

Ağaldağ, S., “Moğol Devleti”, *Türkler*, VIII, Yeni Türkiye Yay., Ankara 2002, s. 265-277.

Ağat, N., *Altınordu (Cuçioğulları) Paraları Katoloğu (1250-1502)*, Edebiyat Fakültesi yay., İstanbul 1976.

Ağca, F.-B. Gül, “Uygur Harfli Oğuz Kağan Destanının Geçen Moğolca Sözcükler”, *Türkbilgi*, sayı 36 (2018), s. 47-62.

Akar, K.-Ö. Özanlı, “Moğol Sosyal Hayatındaki Bazı Terimler Hakkında Bir İnceleme: Obog-Bogol-Tarhan-Küriyen-agil-Noyan-Nöker”, *Dünya İnsan Bilimleri Dergisi*, sayı 2 (2023), s. 112-126.

Akkuş, M., “Altın Orda-İlhanlı İlişkilerinde Dinin Rolü”, *Turkish Studies*, C. XI/11, 2016, s.1-12.

Akkuş Yiğit, F., “İktidar ve İzdivaç: Memlûk-Altın Orda-İlhanlı Üçgeninde Siyasi Evlilikler”, *Karadeniz Araştırmaları*, sayı 49 (2016), s. 103-120.

Alan, H., “Altın Orda Hanlığı’nda Hâkimiyet Anlayışı ve Karaçi Beylerinin Ortaya Çıkışı”, *Tarih Dergisi*, sayı 54 (2012), s. 1-20.

_____, “Çağatay Hanlığı”, *Avrasya’nın Sekiz Asrı Çengizogulları*, haz. Hayrunnisa Alan-İlyas Kemaloğlu, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2016, s. 68-97.

_____, “İlhanlılar”, *Avrasya’nın Sekiz Asrı Çengizogulları*, haz. Hayrunnisa Alan-İlyas Kemaloğlu, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2016, s. 150-179.

_____, “Nesebname-i Müluk (Moğol Kısmı) ve Muizzü’l-Ensab’ın Biçim ve İçerik Açısından Mükayesesi”, *Cengiz Han ve Mirası*, ed. C. Korkut-M. Doğrul, Türkiye Bilimler Akademisi Yay., Ankara 2021, s. 234-260.

_____, “Timur’un Toktamış Üzerine Seferleri ve Altın Orda’nın Yıkılması Meselesi”, *Bilgi*, sayı 27 (2003), s. 117-156.

Aliyazıcıoğlu, Z. İ., “Orta Çağ Avrupası’nda Çizilen Dünya Haritalarında Ye’cüc ve Me’cüc (Gog ve Mogog) Halkının/Ülkesinin Tasviri”, *Cihannüma Tarih ve Coğrafya Araştırmaları Dergisi*, VII/1 (2021), s. 1-44.

Arat, R. R., “Kubilay Kağan”, *İA*, VI, s. 948-949.

Arayancan, A. A., “Moğol Sarayında İlk Naibe: Töregene Hatun”, *Türklerde Kadın*, ed. A. Demir-T. Tombuloğlu-O. Polatel, Konya 2020, s. 9-19.

Arslan, M., *Göçebelerde Sosyal ve Siyasi Kuruluş*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul 1977.

_____, *Step İmparatorluklarında Sosyal ve Siyasî Yapı*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul 1984.

Ata, A., *Çağatay Türkçesinin İlk Devresi: Harezm-Altın Ordu Türkçesi*, Kitap Matbaası, İstanbul 2002.

Ataöv, T., “Rusya’da Moğol İstilas ve Etkileri”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, XXIV/2 (1969), s. 1-8.

Atik, K., “Court Politics in the Mongol Empire from Ögedei until Möngke”, *Social Sciences Studies in Turkey*, Trafford Publishing, Bloomington 2018, s. 14-28.

_____, “Çin Kaynaklarında Altın Ordu Hanlığı ve Cuçi Ulusu”, *Crimean Historical Review*, I (2016), s. 8-14.

_____, “Erken Dönem Moğol Tarihi’nin Çince Kaynakları”, *Şarkiyat Mecmuası*, sayı 40 (2022), s. 101-115.

_____, “Moğolların Güneydoğu Asya Devletleri ile Siyaseti”, *Doğu Asya Araştırmaları Dergisi*, IV/7 (2021), s. 20-34.

Avirmed, E., “Juan-juanların Çöküşü ve Dağılışı”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi*, XVIII/2 (2011), s. 240-245.

_____, “Kök Türk Çağındaki Shih-weiler”, *Türk Moğol Araştırmaları Prof. Dr. Tuncer Gülensoy Armağanı*, ed. B. Gül, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yay., Ankara 2012, s. 81-92.

_____, *Kök Türk ve Uygur Çağındaki Moğol Asıllı Halkların Siyasi ve Kültürel Durumları: 6ve9. Yüzyıllarda*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2011.

Ay, Z., “Orta Asya’da Cengizli Hanedanların Devletleşme Sürecinde Eski İnanç Unsurlarının Rolü”, *Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, sayı 10 (2019), s. 269-286.

Ayan, E., “Altın Orda ve Ardılı Devletlerde Hatunlar”, *Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*,

VII/2 (2022), s. 1-11.

_____, “Moğolların Ortadoğu’daki İlk Noyanı Curmagun”, *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, XIII/2 (2018), s. 179-196.

Aydın, M., “Hatıralarda Kalan Soydaşları Aramak: Macar Rahip Julianus’un Büyük Macaristan Yolculuğu”, *İdil Ural Araştırmaları Dergisi*, III/1 (2021), s. 1-26.

Aykut, A., “Batu Han’ın Rusya Seferi ile İlgili ‘Ryazan’ın Batu Han Tarafından Yakılıp Yıkılması Hikâyesi”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, XXXI/1-2 (1987), s. 1-23.

Aykut, T.-Ş. Aydın, *Ak Akçe: Moğol ve İlhanlı Sikkeleri*, Yapı Kredi Yay., İstanbul 1992.

Aziz, Ş., “Moğol İmparatorluğu’nda Ortak Tüccarlar Uygulaması ve Ortak Tüccar Uygulamasının Ming Hanedanı Döneminde Sona Erişi”, *Medeniyet Kültürel Araştırmalar Belleteni*, II/2 (2022), s. 54-73.

Bal, S., “Türkiye Selçukluları, Mısır Memlûkleri ve Altın Orda Devleti’nin İlhanlılara Karşı Kurduğu İttifak”, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, sayı 17 (2005), s. 295-310.

Berber, O., “XIII. Yüzyılda Moğolların Diploması Anlayışı Üzerine Bazı Notlar”, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, XIX/2 (2018), s. 83-102.

Binark, N., “Altın Ordu Kağanlığı”, *Kazan*, XXIII (1980), s. 27-52.

Bostancı, F., “Altın Orda Devleti’nde Yerleşik Hayatın İlk İzleri: Saray Şehri”, *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, III/6 (2021), s. 229-240.

_____, *Berke Han Dönemi Altın Orda Devleti Tarihi (1256-1266)*, Efe Akademi Yay., Ankara 2021.

Büyükcınar, A. B., “Gürcü-Moğol İlişkilerinin İlk Evresi: 1220-1247”, *Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, IV/6 (2018), s. 267-282.

Büyüçolak, A., “Altın Orda Tarihi Çalışmalarında Bir Kaynak Olarak Ordalı Petro Hagiografyası (Tahlil-Tercüme)”, *Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, VII/1 (2022), s. 154-171.

Caferoğlu, A., “Azerbaycan ve Anadolu Ağızlarındaki Moğolca Unsurlar”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, sayı 2 (1954), s. 1-10.

Ch’i Tang, *Moğol Sülalesi Devrinde Türk ve İslam Dünyası ile Temasta Bulunan Şahsiyetler*, İstanbul 1970.

Chimeddorj, G., *17. Yüzyıl Moğol Müverrihi Sagan Seçen'in Haad-un Ündüsün-ü Erdeni-yin Tobçı (Hanların Menşei Hakkında Hazinelerin Tarihi)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2017.

Cihan, C., “Türkler ile Moğolların İrkî Münasebetleri”, *Türkler*, VIII, Yeni Türkiye Yay., Ankara 2002, s. 278-286.

Coşkun, D.-A. Y. Oğuz, “Moğol İmparatorluğu’nda İpeğin Kullanım Alanları Hakkında”, *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, IV/8 (2022), s. 533-546.

Coşkun, D.-A. Y. Oğuz, “Moğol İmparatorluğunda Tekstil Üretim Merkezleri”, *Orta Çağ Araştırmaları Dergisi*, V/2 (2022), s. 317-326.

Çakan, V., “Uygur Türklerinin Moğol İmparatorluğundaki Rolü”, *Asya Araştırmaları Dergisi*, III/1 (2019), s. 19-28.

Çakmak, M. A., “Moğol İstilas ve Harezmsahlar İmparatorluğu’nun Yıkılışı”, *Türkler*, IV, Yeni Türkiye Yay., Ankara 2002, s. 904-916.

Çalen, M. K., “Yusuf Akçura’nın Cengiz Han’ı yahut II. Meşrutiyet Döneminde İki Farklı Cengiz Han Tasavvuru”, *Modern Türk Düşüncesine Bir Derkenar, Yusuf Akçura ve Ziya Gökalp*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2018, s. 117-150.

_____, *II. Meşrutiyet Döneminde Türk Tarih Düşüncesi*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2013.

Çaylı, M., “XIV. Yüzyıl Sonlarında Fransa Sarayı’nda Moğollara Dair Kısa bir Anlatı”, *Bellekten*, LXXXVII/309 (2023), s. 473-487.

Çelik, B., “Cengiz Han Oğlu Toluy I: Ailesi”, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, sayı 50 (2020), s. 375-393.

_____, “Cengiz Han Oğlu Toluy II: Askeri Yaşamı”, *Selçuklu Medeniyeti Araştırmaları Dergisi*, sayı 5 (2020), s. 77-96.

_____, “Cengiz Han Oğlu Toluy III: Otçiginlik ve İktidar Hakkı”, *Medeniyet ve Toplum Dergisi*, IV/2 (2020), s. 176-185.

_____, “Esirlikten Aristokrasiye Şigi Kutuku Noyan’ın Hayatı ve Faaliyetleri”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XXXVII/2 (2022), s. 457-471.

_____, “Moğolların Rus Knezlikleri ile Doğu ve Orta Avrupa Topraklarını İstilas”, *Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, sayı 16 (2022), s. 125-144.

_____, “Yuan Hanedanı’nın Annesi: Çabi Hatun”, *Belleten*, LXXXVI/307 (2022), s. 843-860.

Çelik, Z., *Moğol İstilası ve Türkiye Selçuklu Devleti*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Konya 2014.

Çelikbilek, A. M., “Çingiz Kagan’a Karşı İlk İsyân: 1216 Hoyin İrgen (Ormanlı Boylar) İsyanı”, *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, V/10 (2023), s. 465-474.

_____, *Çingiz-nâmelere Göre Moğol Toplum Yapısı*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Konya 2022.

Çetin, O., “Sultan I. Alâaddin Keykubâd ve Selçuklu-Moğol Münasebetleri”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, IV/4 (1992), s. 109-115.

Çınar, B., “Moğolların İkinci Japonya Seferi: Kyushu 1281”, *Türkiyat Araştırmaları*, X (2009), s. 37-55.

Çiçek, S. E., “Kıpçak Sözlüklerindeki Moğolca Unsurlar”, *Türk Dili Araştırmaları-Belleten*, LXIII/1 (2015), s. 49-98.

Çolak, S., *Emir Nogay ve Deşt-i Kıpçak’ta Hâkimiyet Mücadelesi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2021.

Dalkesen, N., “Alan-Goa Kültü ve Moğol Hanedanlıklarında Kadının Özgün Konumu”, *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, V/10 (2017), s. 191-201.

_____, “İslam Öncesi Devirlerde Orta Asya’da Değişen Kadın Erkek İlişkilerinde Töre”, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, VII/2 (2008), s. 441-449.

_____, “Moğol İmparatorluk Mirasının Önemli Bir Unsuru Olarak Alangua Kültü”, *Cengiz Han ve Mirası*, ed. C. Korkut-M Doğrul, Türkiye Bilimler Akademisi Yay., Ankara 2021, s. 275-292.

_____, “New Interpretation of Alan-gho’a in Akbar-name”, *Türk İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi*, XIV/27 (2019), s. 165-180.

Dayı, Ö., “Camiü’t-Tevarih’te Kubilay Han’ın Çin’deki İdari Teşkilatı ve Bayındırlık Faaliyetleri”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, sayı 55 (2015), s. 239-255.

_____, “Mahmut Yalavac’ın Moğol İmparatorluğundaki Faaliyetleri”, *Current Research in Social Sciences*, I/3 (2015), s. 63-68.

_____, *Moğolların Teşkilat ve İdari Tarihi, İran Moğolları 1220-1295*, Altınordu

Yay., Ankara 2020.

_____-Ö. Tokan, “Moğol Dönemi İran’ında Uygur Kökenli bir Vali: Körgöz”, *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, XIII/1 (2020), s. 110-121.

Delibalta, Y., “Moğollarda İstihbarat Faaliyetleri”, *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, XIII/25 (2021), s. 788-800.

_____, *XIII. Yüzyılda Moğol Ordularının Harp Teknikleri*, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum 2022.

Devlet, N., “Altın Ordu”, *Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi*, IX, Çağ Yay., İstanbul 1992, s. 103-123.

_____, *Avrasya Fatihisi Cengiz Han*, Başlık Yayın Grubu Yay., İstanbul 2010.

Doğrul, M., “Japon Siyasi Tarihinde Cengiz Han ve Moğollar”, *Cengiz Han ve Mirası*, ed. C. Korkut-M. Doğrul, Türkiye Bilimler Akademisi Yay., Ankara 2021, s. 206-232.

Donuk, A., “Türklerde ve Moğollarda Meclis Geleneği”, *Tarih Dergisi*, sayı 52 (2010), s. 1-12.

Doygun, M., “Hocend Müdafaası ve bir Direniş Örneği: Timur Melik”, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, XL (2021), s. 170-189.

_____, *Harezmsahlar-Moğol Münasebetleri ve Harezmsahlar Devletinin İnkırazı*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 2019.

_____, *Moğollarda Ceza ve İşkence (Büyük Moğol İmparatorluğu ve İlhanlılar)*, Nobel Akademi Yay., İstanbul 2022.

Durak, N., “Afganistan’da Çingizli Hâkimiyetinin Tesisi”, *İslam Öncesinden Çağdaş Türk Dünyasına Prof. Dr. Gülçin Çandarlıoğlu’na Armağan*, ed. H. Alan-A. Kara-O. Yorulmaz, Doğu Kütüphanesi, İstanbul 2008, s. 253-273.

_____, “Çingiz Han’ın Başveziri Ye-liu Çu-tsay (1189-1243)”, *Prof. Dr. Enver Konukçu Armağanı “Tarih Uğrunda Bir Ömür”*, ed. İ.E. Atnur, Berikan Yay., Ankara 2012, s. 273-290.

_____, “Çingizli Hatunları I: Sorgaktani Beki”, *Turkish Studies*, III/1 (2008), s. 251-258.

_____, “Çingizli Hatunları II: Töregene Hatun”, *Hindistan Türk Tarihi Araştırmaları*, I/2 (2001), s. 117-126.

_____, “Çingizli Hatunları III: Dokuz Hatun”, *Hindistan Türk Tarihi Araştırmaları*, II/1 (2002), s. 125-137.

_____, “Moğolların İtil ve Çevresindeki Faaliyetleri”, *Turkish Studies*, IX/4 (2014), s. 401-411.

_____, “Otağdan Saraya Karakurum”, *Türkistan'dan Anadolu'ya Tarihin İzinde: Prof. Dr. Mehmet Alpagu'ya Armağan*, I, ed. Z. İskefiyeli-M.B. Çelik, Nobel Kitap, Ankara 2020, s. 125-132.

Durmuşoğlu, K., “Moğol Sivil Valileri Döneminde Horasan (1233-1256)”, *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, V/10 (2023), s. 475-492.

_____, “Moğol Tarihini Etkileyen Önemli bir Kadın: Naibe Töregene'nin Musâhibesi Fatıma Hatun”, *Uluslararası Sosyal Bilimlerde Kadın Çalışmaları Sempozyum Bildiri Kitabı*, ed. Ö. Subaşı, Erzurum 2022, s. 106-114.

Eberhard, W., “Kaylar Kabilesi Hakkında Sinolojik Mülahazalar”, *Belleten*, VIII/32 (1944), s. 567-588.

_____, “Tobalar Etnik Bakımdan Hangi Zümreye Girer? İlk Araştırmalar”, *Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, sayı 2 (1943), s. 19-30.

_____, *Çin Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 1947.

_____, *Çin'in Şimal Komşuları*, çev. N. Uluğtuğ, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 1942.

_____, *En Eski Devirlerden Zamanımıza Kadar Uzak Doğu Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 1957.

Ercan, A. B., “Moğol Tahakkümü Altında Gürcü Krallığı'nda Çıkan İsyân Hareketleri”, *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, V/9 (2023), s. 129-144.

_____, “Yuan Hanedanlığı'nda Bilim ve Kültür”, *Alinteri Sosyal Bilimler Dergisi*, V/2 (2021), s. 97-110.

Erdem, İ., “İlk Dönem Selçuklu-Moğol İlişkilerinin İktisadî Boyutu (1243-1258)”, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, XXIV/38 (2005), s. 1-10.

Erdoğan, C., “Hârezşâh Devleti ve İsmâîliler Arasındaki İlişkiler”, *Türkiyat Mecmuası*, XXX/1 (2020), s. 97-128.

_____, “Moğollarda Kullanılan Beki/ Begi Unvanı Üzerine Notlar”, *Mavi Atlas*,

VII/1 (2019), s. 255-273.

_____ -M. Sürücü, “Altın Orda-İlhanlı-Memlûk Devletleri İlişkilerinde Dini-Siyasi Münasebetler”, *IVth International Piri Reis Language, History, Geography Congress, Proceeding Book*, Ankara 2021, s. 1-14.

Eren, H., “Sibirya Türk Dillerinde Moğol Unsurları”, *Türk Dili Belleten*, sayı 14-15 (1944), s. 35-44.

Erkoç, H. İ., “Anadolu’da Moğol Etkileri (13-15. Yüzyıllar)”, *Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı*, XIII/19 (2015).

Ersoy, B.-A. Uçar, “Eski Kırım (Solhat) Camisi ve Medresesi”, *Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi*, sayı 10 (2012), s. 61-79.

Esin, E., “Descriptions of Turks and Tatars of the Thirteenth Century in Some Anatolian Sources”, *Documenta Barbarorum Festschrift für Walther Heissig zum 70. Geburtstag*, ed. K. Sagaster-M. Weiers, Weisbaden 1983, s. 81-87.

Fazlıoğlu, İ., “Altın Orda Ülkesi’nde İlk Matematik Kitabı: Hesap Biliminde Şaheser (et-Tuhfe fi ilmil hisab)”, *Teoman Durulu’ya Armağan*, İstanbul 2008, s. 224-259.

Ganbat, A., *XII. Yüzyıl Moğolistan Coğrafyasındaki Konar-Göçerlerin İçtimai Yapısı*, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 2019.

Gedikli, F., “Yasa”, *DİA*, XLIII, s. 336-340.

Gökalp, C., “Çin Kaynaklarına Göre Moğolların Anayurdu”, *Töre*, IV/17 (1972), s. 36-42.

_____, *Çin Kaynaklarına Göre Shi-wei Kabileleri (Proto Moğollar Üzerine bir Etüd İncelemesi)*, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., Ankara 1973.

_____, *Göktürk Devletinin Kuruluşundan Cengiz’in Zuhuruna Kadar Altaylardaki ve İç Moğolistan’daki Kabileler*, Ankara Üniversitesi, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 1964.

Gökbilgin, Ö., “1313-1357 Yılları Arasında Altınordu Devleti”, *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi*, sayı 4 (1972), s. 1-52.

Göksu, E., “Erzurum’un Sonbaharı”, *Turkish Studies*, IV/8 (2009), s. 1286-1297.

_____, “Kösedağ Savaşı (1243)”, *Tarihin Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, sayı 2 (2019), s. 1-14.

Gömeç, S. Y., “Türklerin ve Moğolların Tarihi İki Boyu”, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, XXVI/42 (2007), s. 1-7.

_____, “Bazı Çingiz Yasalarının Tarihi ve Sosyal Dayanakları”, *Türk Kültürü*, XLIV/521-522 (2006), s. 15-26.

_____, “Cengiz Han’ın Topraklarında Bölünme”, *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, I/2 (2019), s. 203-208.

_____, “Çingiz Han ve Ortaya Çıktığı Çağın Özellikleri”, *Cengiz Han ve Mirası*, ed. C. Korkut-M. Doğrul, Türkiye Bilimler Akademisi Yay., Ankara 2021, s. 23-42.

_____, “Çingiz-Nâmeler Üzerine Bir İnceleme: Çingiz Han’ın Soyu ve Moğol Tarihinin İlk Devirleri”, *Belleten*, LXXXII/294 (2018), s. 407-481.

_____, “Çingizli Devletinin Büyümesinde Rol Oynayan Türklerden Çelme ve Subutay”, *Turkish Studies*, II/2 (2007), s. 230-238.

_____, *Türk Tarihinde Çingizliler*, Berikan Yay., Ankara 2017.

Gül, B., “Orta Asya’dan Anadolu’ya Moğol Yayılmının Dilsel Sonuçları”, *Türkbilig*, sayı 30 (2015), s. 187-200.

_____, “Türkçe ve Moğolca İlişkisi Üzerine”, *Geçmişten Günümüze Türkler ve Moğollar*, yay. haz. K. Yıldırım, Türk Ocakları İstanbul Şubesi Yayını, İstanbul 2020, s. 119-134.

_____, “Uygurlarda ve Moğollarda Evlatlık Uygulamaları”, *Ayagka Tegimlig Bahşı: Festschrift in Honor of Marcel Erdal*, ed. C. Kafadar-G. A. Tekin, *Journal of Turkish Studies*, Special Edition, I (2021), s. 129-140.

_____-U. Şahin, “Arap Harfli Çok Dilli Sözlüklerde Moğolca Askerî Terminoloji”, *Turkologia*, IV/122 (2022), s. 30-41.

Gül, M., “Anadolu’da Moğol Nüfusu ve Türkiye Mirası Üzerine Katkılar”, *Tarih Okulu Dergisi*, IX/25 (2016), s. 455-473.

_____, *Orta Çağlarda Doğu ve Güneydoğu Anadolu, Tarihi Arka Plan ve XIII-XIV. Yüzyıl Moğol Hâkimiyeti*, Yeditepe Yay., İstanbul 2005.

Gül, S., “Kalka Muharebesi”, *İnsan ve Sosyal Bilimler Dergisi*, II/1 (2019), s. 242-251.

Gülensoy, T., “Altan Topçı”, *Belleten*, XXXVIII/152 (1974), s. 597-634.

- _____, “Altan Topçü II.”, *Belleten*, L/196 (1986), s. 9-72.
- _____, “Altan Topçü III.”, *Belleten*, LI/199 (1987), s. 19-66.
- _____, “Anadolu’da Moğolca Yer Adları ve Rumeli’deki İzleri”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, XI/2 (1981), s. 126-131.
- _____, “Anadolu’da Moğollar ve Samager Noyan Hakkında Yeni Bir Efsane”, *Uluslararası Türk Dili Kongresi*, Türk Dil Kurumu Yay., Ankara 1992, s. 661-666.
- _____, “Divanü Lügati-t Türk ve Kutadgu Bilig’deki Moğolca Kelimeler Üzerine”, *Türk Kültürü Araştırmaları*, sayı 22 (1984), s. 90-103.
- _____, “Eski ve Orta Türkçede Moğolca Kelimeler ve Moğolca-Türkçe Müşterek Kelimeler Üzerine Notlar”, *Türkoloji Dergisi*, VI (1974), s. 235-259.
- _____, “Moğolların Gizli Tarihi ve Altan Topçü’nün Türk Dili ve Kültür Tarihi Açısından Değerlendirilmesi”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, XXXIV (1986), s. 25-30.
- _____, “Moğolların Gizli Tarihi’ne ve Altan Topçü’ye Göre Çinggis-Han’ın Şeceresi”, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, V/8 (1967), s. 189-191.
- _____, “Moğolların Gizli Tarihindeki Türkçe Kelimeler Üzerine Bir Deneme”, *Türkoloji Dergisi*, V/1 (1973), s. 93-135.
- Güler, N., “Cengiz Han’ın Mâverâünnehir’i Zaptı (1220)”, *Anasay*, I/1 (2017), s. 15-36.
- Güler, Ö., “Osmanlı Öncesinde Altın Orda Devleti Dış İlişkileri Üzerine bir Değerlendirme”, *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, sayı 37 (2018), s. 99-111.
- Gülten, S., “XVI. Yüzyıl Anadolu’sunda Moğol Bakiyeleri: Çungarlar”, *History Studies*, IX/4 (2017), s. 53-61.
- Günel, Z., “Nöker”, *DİA*, XXXIII, s. 216-217.
- Gündoğdu, A., “Altın Orda Sahasında İslamlaşma ve Sonuçları”, *Proceeding of the Second International Symposium on Islamic Civilisation in Volga-Ural Region*, İrcica, Kazan 2005, s. 233-248.
- _____, “Altın Orda ve Osmanlı Devleti’nin Yükselişinde Türk Tasavvufu ve Yeseviliğin Rolü Üzerine Bazı Düşünceler”, *Geçmişten Geleceğe Hoca Ahmed Yesevî Uluslararası Sempozyumu*, İstanbul 2016, s. 31-48.

_____, “Türkiye ve Türk Dünyası Tarih Bilincinde Cengiz ve Halefleri Algısı”, *Cengiz Han ve Mirası*, ed. C. Korkut-M. Doğrul, Türkiye Bilimler Akademisi Yay., Ankara 2021, s. 78-110.

Güner, G., “Codex Cumanicus’ta Moğolca Alıntı Kelimeler Üzerine Yeni Bir Yaklaşım”, *Gazi Türkiyat Dergisi*, sayı 20 (2017), s. 9-24.

Güneş, İ., “13. Yüzyıl Moğol Yaşamında At ve Atçılık”, *Dünya İnsan Bilimleri Dergisi*, sayı 1 (2022), s. 62-75.

_____, “İlk Dönem İlhanlı-Altın Orda Düşmanlığının Sebepleri Hakkında Bir Değerlendirme”, *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, IV/7 (2022), s. 69-78.

Hilmi Ziya, “Türkler ve Moğollar”, *Anadolu Mecmuası*, I/5 (1924), s. 169-175.

Hizmetli, S., “Çağatay Devleti”, *Türkler*, VIII, Yeni Türkiye Yay., Ankara 2002, s. 355-358.

İnan, A., “Cuci Ulusunda Kullanılan Bayza ve Baysa Kelimeleri Hakkında”, *Türkiyat Mecmuası*, IV (1934), s. 305-306.

_____, “Destan-ı Nesl-i Çengiz Han Kitabı Hakkında I”, *Azerbaycan Yurt Bilgisi*, III, sayı 25 (İstanbul 1934), s. 9-14; sayı 28 (İstanbul 1934), s. 131-133.

_____, “Doğu Türk ve Moğol Folklorunda Erdene Kelimesine Dair”, *Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, I/5 (1943), s. 133-135.

_____, “Nayman Boyunun Menşei Meselesi”, *Belleten*, XXIV/96 (1960), s. 539-565.

_____, “Ongutların Menşei Meselesi”, *Belleten*, VIII/31 (1944), s. 453-456.

İsakov, A., “Kırgızlarda ve Moğollarda On İki Hayvanlı Takvim (VI-XV. Yüzyıllar Arası)”, *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, III/6 (2013), s. 161-172.

_____, *Kırgız-Moğol İlişkileri (IX-XV. Yüzyıl)*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 2017.

İzgi, C., “Canıbek Devrinde (1342-1357) Altınordu Hanlığında Bilim Hayatı”, *Divan*, sayı 2 (1996), s. 147-172.

İzgi, Ö., “Central Asia after the Mongol Invasion-Islam and Sedentary Life as a Consequence”, *Hacettepe Bulletin of Social Sciences and Humanities*, V/1 (1973), s. 43-56.

_____, “Harezmsah ve Moğolların İlk Karşılaşmaları ve Otrar Hadisesi”, *Türk Kültür Dergisi*, sayı 170 (1976), s. 92-99.

_____, “Kuruluş Devirlerinde Uygurların Kıtanlara Tesirleri ve Uygur, Gazne, Kıtanlar Arasındaki Münasebetler”, *Tarih Enstitüsü Dergisi*, sayı 7-8 (1977), s. 7-16.

_____, “Moğollarda Evlenme Adeti”, *II. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildiriler*, IV, Ankara 1982, s. 255-262.

_____, “Moğolların Batı İstilasası ve Türk Tarihi Açısından Önemi”, *Türk Kültür Araştırmaları*, XXIII/1-2 (1985), s. 323-339.

_____, “Tatar Adı Hakkında”, *Emel*, sayı 147 (1985), s. 11-20.

Kafalı, M., “Altın Orda Hanlığı”, *Türkler*, VIII, Yeni Türkiye Yay., Ankara 2002, s. 397-411.

_____, “Altın Orda Tarihi Hakkında Bibliyografya Tenkidi”, *Türk Kültürü*, sayı 11 (1962).

_____, “Batu Han”, *DİA*, V, s. 208-210.

_____, “Cengiz Han”, *DİA*, VII, s. 367-369.

_____, “Cuci Han”, *DİA*, VIII, s. 78-79.

_____, “Cuci Ulusu ve Ak Orda (Altın Orda), Gök Orda Hanlıkları”, *Tarih Dergisi*, sayı 24 (1970), s. 59-68.

_____, “Cuci Ulusu ve Şubeler”, *Tarih Enstitüsü Dergisi*, sayı 1 (1970), s. 103-120.

_____, “Cuci Ulusu’ndaki İl ve Kabilelerin Siyasi Roller ve Ehemmiyetleri”, *Tarih Enstitüsü Dergisi*, sayı 2 (1971), s. 99-110.

_____, “Cuci Ulusu’ndaki İl ve Kabilelerin Siyasî Roller ve Ehemmiyeti”, *Tarih Enstitüsü Dergisi*, sayı 2 (1971), s. 99-110.

_____, “Deşt-i Kıpçak ve Cuci Ulusu”, *Tarih Dergisi*, sayı 25 (1971), s. 179-188.

_____, “Özbek Han”, *DİA*, XXXIV, s. 107-109.

_____, “The Chagatay Khanate”, *The Mongols History and Culture*, ed. Bülent Arı-Selim Aslantaş, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 2006, s. 85-116.

_____, “Toktamış”, *İA*, XII, s. 412-420.

_____, *Altın Orda Hanlığında Sayın Han Sülalesi*, Basılmamış Doçentlik Tezi, İstanbul 1972.

_____, *Altın Orda Hanlığının Kuruluş ve Yükseliş Devirleri*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi yay., İstanbul 1976.

_____, *Ötemiş Hacı'ya Göre Cuci Ulusu'nun Tarihi*, İstanbul Üniversitesi, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul 1965.

_____, *Ötemiş Hacı'ya Göre Cuci Ulusu'nun Tarihi*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yay., Ankara 2009.

Kafesoğlu, İ., “Türk Tarihinde Moğollar ve Cengiz Meselesi”, *Tarih Dergisi*, V/8 (1953), s. 105-136.

_____, *Harzemşahlar Devleti*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 2000.

Kalan, E., “Altın Orda'nın Ticari- Ekonomik İlişkileri ve Kent Kültürü (Yeni Saray ve Saray el Cedid Örneğiyle)”, çev. M. Akıncı, *Ortaçağ Araştırmaları Dergisi*, III/2 (2020), s. 459-473.

Kalan, E., “Nüvizmatik Materyallere Göre İslamlaşma Sürecinde Altın Orda Hanlarının Kullandığı İsim ve Unvanlar (1227–1357)”, *Karadeniz Araştırmaları*, S.33/2012, s.23-34.

_____, “Cengiz Han ve Bütüncül Dünya Tasavvuru”, *Cengiz Han ve Mirası*, ed. C. Korkut-M. Doğrul, Türkiye Bilimler Akademisi Yay., Ankara 2021, s. 44-62.

_____, “Moğollar Devrinde İpek Yolu”, *İpek Yolu*, ed. A. Taşağıl, Türk Kültürüne Hizmet Vakfı, İstanbul 2015, s. 93-108.

_____, “Moğollarda Yazılı Geleneğin Kökenleri ve Cengiz Taşı”, *Türkbilgi*, sayı 35 (2018), s. 1-16.

_____, “Moğolların Gizli Tarihçesi'ne Göre Moğollarda Kız İsteme ve Evliliğe Dair Bazı Deyimler ve Gelenekler”, *Yalın Kaya Bitig Osman Fikri Sertkaya Armağanı*, ed. Hatice Şirin User-Bülent Gül, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara 2013, s. 373-382.

_____, “Ortaçağ'ın Büyük İpek Yolu: Doğu Avrupa'yı Asya'ya Bağlayan Ana Ticaret Yolu”, *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, XVIII/1 (2018), s. 143-152.

_____, “Tarihi Kaynaklara Göre Cüçi Adının Kökeni ve Cengiz Kağan'a Oğul Olma Sorunsalı”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XXVII/1 (2012), s. 119-130.

_____, “Vliyanie Torgovo-Ekonomičeskih Svyazey na Politiki Mejdu Zolotoy Ordoy i Gosudarstvom İl'hanov”, *Türk Moğol Araştırmaları Prof. Dr. Tuncer Gülensoy Armağanı*, ed. B. Gül, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yay., Ankara 2012.

_____, “XIII-XIV. Yüzyıllarda Kuzey İpek Yolu ve Altın Orda Hanlarının Ticaret Politikaları”, *Avrasya Etüdüleri*, XLV/1 (2014), s. 43-62.

_____, *Ulus Cuçi (Zolotoya Orda) i Stranı Vostoka: Torgovo-Ekonomiçeskie Vzaimootnoşeniya vo Vtoroy Polovine XIII-XIV vv.*, İstitut İstorii im. Ş. Marcani AN RT, Kazan 2012.

Kalkan, M., “Türk-Moğol Kavimleri arasında Kırgızların Demografik-etnik Erime Seyirleri”, *Bilgi*, sayı 57 (2011), s. 83-114.

Kamalov, İ., “Altın Orda Devleti”, *Doğu Avrupa Türk Tarihi*, ed. O. Karatay-S. Acar, Kitabevi Yay., İstanbul 2018, s. 577-624.

_____, “Altın Orda Hanlığında Hanedan Kadınlar”, *Ortaçağda Kadın*, haz. Ç. Altan, Lotus Yay., Ankara 2011, s. 593-604.

_____, “Altın Orda-Bizans Münasebetleri (1261-1453)”, *Karadeniz Araştırmaları*, IV/4 (2005), s. 3-20.

_____, “Altın Orda'nın Rusya'ya Etkileri”, *Yeni Türkiye Dergisi*, sayı 53 (2013), s. 334-335.

_____, “Altın Ordu Devleti'nin Adı Üzerine”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, sayı 141 (2002), s. 115-120.

_____, “İssledovaniya o Zolotoy Orde v Turtsii”, *Zolotoordinskoe Nasledie: Materialı Mejdunarodnoy Nauçnoy Konferentsii*, Kazan 2009, s. 295-304.

_____, “Moğol İstilas ve Anadolu Kültürüne Tesirleri”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, sayı 140 (2001), s. 167-180.

_____, “Osmanlı Öncesi Avrupa'daki Türk Hâkimiyeti: Altın Orda”, *Avrasya Fatih Tatarlar*, Kaknüs Yay., İstanbul 2007, s. 79-100.

_____, “Otnoşeniya Zolotoy Ordu s Bolgarskim Knyajestvom”, *Zolotoordinskaya Tsvivilizatsiya, Sbornik Statey*, No. 4, Kazan 2011, s. 35-39.

_____, “Otnoşeniya Zolotoy Ordu s Vizantitey (1261-1453)”, *Zolotoordinskoe Nasledie: Materialı Vtoroy Mejdunarodnoy Nauçnoy Konferentsii*, Kazan 2011, s. 33-38.

_____, “Saray”, *DİA*, XXXVI, s. 121-122.

_____, “Toktamış Han ve Altın Orda'nın Parçalanmasındaki İlk Adımlar”, *Avrasya Fatih Tatarlar*, Kaknüs Yay., İstanbul 2007, s. 101-116.

_____, “Türk ve Rus Devlet İnşa Süreçlerinde Bizans ve Altın Orda Devletlerinin Çok Boyutlu Etkileri ve Tarihsel Miras”, *Türkiye Cumhuriyeti Rusya Federasyonu İlişkileri*, ed. H. Çakmak-M.S. Erol, Barış Kitap Yay., Ankara 2013, s. 11-21.

_____, *Altın Orda ve Rusya: Rusya Üzerindeki Türk-Tatar Etkisi*, Ötügen Neşriyat, İstanbul 2009 (Ruşça tercümesi: *Zolotaya Orda i Russkiy Ulus (Tatarskoye Vliyaniye na Rossiya)*, Kazan 2016).

_____, *Moğolların Kafkasya Politikası*, Kaknüs Yay., İstanbul 2003.

_____, *Omoşeniya Zolotoy Ordı s Hulagidami*, Kazan 2007.

_____-İ. Mirgaleev, “K Voprosu o Vzaimootnoşeniya Zolotoy Ordı s Osmanskoy İmperiyey”, *Zolotoordinskaya Tsiviliatsiya*, I/1 (2008), s. 87-94.

_____-İ. Mirgaleev, “Altın Orda Bulgar Knezliği Münasebetleri”, *Rumeli Kültürü*, sayı 19 (2008), s. 36-43.

_____-İ. Mirgaleev, “Altın Orda Devleti Tarihi Kaynakları”, *Ortaçağ Türk Tarihi Ana Kaynakları*, ed. Altan Çetin, Kriter Yay., İstanbul 2008, s. 24-29.

_____-İ. Mirgaleev, “Altın Orda-Osmanlı Münasebetleri”, *Gazi Akademik Bakış*, II/3 (2008), s. 187-198.

Kançal, N. F., “Contextualising the Decorum of Golden Horde Period Mosques in Crimea Artistic Interactions as Reflected in Patronage and Material Culture”, *Revue des Mondes Musulmans et de la mediterranee*, CXLIII (2018), s. 191-214.

_____, “Kırım’daki Türk-İslam Mimari Mirasına Kısa Bir Bakış”, *Doğu Avrupa Türk Mirasının Son Kalesi, Kırım*, ed. Ö. Yücel, Çamlıca Basım Yayın, İstanbul 2015, s. 217-238.

_____, “Özbek Han Camii”, *DİA*, XXXIV, s. 109-110.

Karaaslan, B., *Perception of Chinggis Khan: A Comparison of Medieval Mongolian, Persian and Chinese Historical Sources*, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2022.

Karadağ, S., “A.C.S. Peacock Moğol Anadolu’sunda İslam, Edebiyat ve Toplum”, *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, V/10 (2023), s. 887-890.

Karadavut, A., “Eski Uygur Hukuk Belgelerinde Geçen Onluk Yüzlük Sözcükleri Üzerine”, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, sayı 47 (2019), s. 115-126.

Karaduman, R., “Neseb-nâme-i Mülük (Şuâb-ı Pencgane) ve Muizü’l-ensâb adlı Eserlere

Göre Ögedey Han ve Çağatay Han'ın Hatunları”, *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, IV/8 (2022), s. 565-576.

Kaya, Ç., “Büyük Moğol Ulusu’nda Hanedan Değişim Süreci ve Siyasi Etkileri”, *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, IX/27 (2021), s. 37-54.

_____, “Büyük Moğol Ulusu’nda İlk Veliht Tayini Hususuna Dair bir İnceleme”, *Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, sayı 14 (2021), s. 23-34.

_____, “Cengiz Han’ın Kızları ve Yapmış Oldukları Evlilikler”, *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, XI/22 (2021), s. 189-199.

_____, “Moğol Tarihinde Temüğe Otçigin’e Dair Notlar”, *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları*, sayı 37 (2022), s. 299-312.

_____, “Sönid Boyu Noyanlarından Çağatay (Sönitey)”, *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, XV/2 (2020), s. 374-379.

_____, “XIII. Yüzyıl Büyük Moğol Ulusu’na Kağan Tayininde Akalığın Yeri”, *Ortaçağ Araştırmaları Dergisi*, V/2 (2022), s. 254-261.

_____, “XIII. Yüzyıl Büyük Moğol Ulusunda Kağan ve Han Unvanının Kullanımına Dair Bir İnceleme”, *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, VIII/21 (2020), s. 290-297.

_____, *Çağatay Hanlığı ile Büyük Moğol Kağanlığı Arasındaki Siyasi İlişkiler (1227-1318)*, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Antalya 2020.

Kaymaz, N., “Anadolu’da Moğollar Adlı bir Yazı Dolayısıyla”, *DTCF Dergisi*, XXVI/3-4 (1968), s. 135-155.

Keleş, E., “Avrupa ile Yapılan İttifakın İlhanlı Hükümdarlarının Dinî Tercihi ve Dâhili Siyaseti Üzerindeki Tesiri”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, CXXI/239 (2019), s. 345-364.

_____, “Moğol Dönemi Ticaretin Gelişmesinde Doğu Anadolu Kervan Yollarının Yeri”, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, XLI/72 (2022), s. 139-161.

_____, “Moğol İşgali Sırasında Van Gölü Havzası’na Gelen Türk-Moğol Boyları”, *Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, III/1 (2018), s. 186-211.

Kemaloğlu, İ., “Altın Orda Devleti”, *Avrasya’nın Sekiz Asrı Çengizoğulları*, haz. Hayrunnisa Alan-İlyas Kemaloğlu, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2016, s. 98-149.

_____, “Altın Orda Devleti”, *Ötüken’den Kırım’a Türk Dünyası Tarihi*, haz. A.

Kanlıdere-İ. Kemalöglü, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2020, s. 273-291.

_____, “Büyük Moğol İmparatorluğu”, *Avrasya'nın Sekiz Asrı Çengizoğulları*, haz. Hayrunnisa Alan-İlyas Kemalöglü, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2016, s. 29-66.

_____, “Karadeniz'in Kuzeyinde İpek Yolu ile Bağlantılı Ticaret Yolları”, *İpek*, ed. Ahmet Taşağıl, Türk Kültürüne Hizmet Vakfı, İstanbul 2015, s. 363-377.

_____, “Pyana Nehri Savaşı Hakkında Hikâye (Giriş, Tercüme ve Değerlendirme)”, *Bozkırın Oğlu Ahmet Taşağıl'a Armağan*, ed. T. Eray Biber, Yeditepe Yay., İstanbul 2019, s. 357-364.

_____, “Rus Yıllıklarındaki Tarihî Hikayelerde Altın Orda”, *Cengiz Han ve Mirası*, ed. C. Korkut-M. Doğrul, Türkiye Bilimler Akademisi Yay., Ankara 2021, s. 194-204.

_____, “Sovyet Tarih Yazımında Altın Orda”, *Sovyet Tarih Yazımı ve Kazakistan Tarihinin Meseleleri*, ed. Abdülvahap Kara, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Yay., İstanbul 2016, s. 181-187.

_____, “Yarlık”, *DİA*, XLIII, s. 334-335.

Khelejani, A. H., *İlhanlılar ile Altın Orda Devleti'nin Siyasi ve Sosyal İlişkileri*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, İzmir 2013.

Kılıç, E., *Altın Orda Devletinin İktisadî Tarihi (XIII-XV. Yüzyıllar)*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 2017.

Kirişoğlu, A.-K. Ekici, “Avrupa'da Bir İlhanlı Elçisi: Rabban Bar Sauma, Marko Polo'nun İzinde Doğu'dan Batı'ya Seyahat”, *Tarih ve Gelecek Dergisi*, VIII/2 (2022), s. 323-381.

Kirişoğlu, A., *İlhanlı-Avrupa İlişkileri*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta 2018.

Koca, S., “Moğol İstilasına Karşı Sultan I. Alaeddin Keykubad'ın Güvenlik Politikası”, *Gazi Üniversitesi Türkiyat Dergisi*, sayı 5 (2009), s. 187-216.

_____, “Türkiye Selçuklu Tarihinin Akışını Değiştiren ve Anadolu'nun Kaderini Belirleyen Savaş: Köseadağ Bozgunu”, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, sayı 37 (2015), s. 35-84.

Koç, D., “Cengiz Han Sonrasında Moğollar”, *Türk Moğol Tarihi*, ed. K. Yıldırım, Yeditepe Yay., İstanbul 2018, s. 151-167.

_____, *İdil Bulgarları*, Selenge Yay., İstanbul 2021.

Konukçu, E., “Berke Han”, *DİA*, V, s. 506-507.

_____, “Moğol Sünit Boyundan Ötegedai’li Çormahan: Cengiz, Ögedey ve Töregene Hatun Döneminin (1206-1246) Büyük Noyanı”, *İslam Öncesinden Çağdaş Türk Dünyasına Prof. Dr. Gülçin Çandarlıoğlu’na Armağan*, ed. H. Alan-A. Kara-O. Yorulmaz, Doğu Kütüphanesi, İstanbul 2008, s. 275-287.

Korkmaz, T. A., “Altın Orda Devleti’nin İslamlaşmasında Bilinmeyen Bir Şahsiyet: Ebu Bekir Aksarayî ve Kalendernâme Adlı Eseri”, *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, XVI (2018), s. 205-219.

_____, *Altın Orda Devleti’nde Din*, Berikan Yay., Ankara 2018.

Korkmaz, Z., “Türkçe ile Moğolca Arasında Ortaklaşan Unsurlar ve Moğolcanın Türk Dili Araştırmalarındaki Yeri”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, sayı 34 (1986), s. 43-52.

Köklünar, O., *Moğollarda Psikolojik Harp ve İşkençe Teknikleri*, Kabalcı Yay., İstanbul 2023.

Köksal, M., “Harezmsahları Yıkıma Götüren Olay: Otrar Faciası (1218)”, *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, XI/1 (2021), s. 171-188.

Köprülü, F., “Altın Orda’ya Ait Yeni Araştırmalar”, *Belleten*, V/19 (1941), s. 397-436.

_____, “Cengiz Han”, *İA*, III, s. 91-100.

_____, “Daruga”, *İA*, III, s. 486-489.

_____, “Sadri Maksudof -Çinlilerle Moğolların Houei-Houları ve Orhun Türk Kitabelerinin Oğuzları”, *Türkiyat Mecmuası*, I (1925), s. 24-28.

Kurat, A. N., “Altın Orda Devleti”, *Türk Dünyası El Kitabı*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü yay., Ankara 1976, s. 926-932.

_____, “Batu Han ve Fütuhata”, *Yeni Türkiye*, I/32 (1935), s. 2033-2042.

_____, *IV-XVIII. Yüzyıllarda Karadeniz’in Kuzeyindeki Türk Kavimleri ve Devletleri Tarihi*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yay., Ankara 1972 (Rusça tercümesi: *Sobranie Soçineniy, Kniga II, Tyurskie Plemena i Gosudartsva v Polvolje i Severnom Priçernomore v IV-XVIII vv.*, Pervod s Turetskogo Yu.N. Karimova, L.B. Baltaeva, M.R. İsmagilova, İstitut İstorii Akademi Nauk RT, Kazan 2015).

_____, *Topkapı Sarayı Müzesi Arşivindeki Altın Ordu, Kırım ve Türkistan Hanlarına*

Ait Yarlık ve Bitikler, DTCF Yay., Ankara 1940 (Rusça tercümesi: *Sobranie Soçineniy Kniga I: Yarlık i Bitiki Hanov Zolotoy Ordı, Krıma i Turkestana v Arhive Muzeje Dvortsa Topkapı*, Pervod s Turetskogo R.R. Galeeva, İnstitut İstorii Akademii Nauk RT, Kazan 2014).

Kurtoğlu, F., “Son Altın Ordu Hükümdarının Osmanlı Hükümdarı Mehmet II’ye bir Mektubu”, *Bellekten*, II/5-6 (1938), s. 247-250.

Kushenova, G., “Cengiz Han’ın İki Valisi, Mahmut Yalavaç ve Yeh-Lu Ch’u-Tsai: Devlet Anlayışları ve Uygulamaları”, *Bilgi*, sayı 42 (2007), s. 229-242.

_____, “Ögedey Kaan Devrinde Türkistan’da Teşkilat Yapısı”, *Bilgi*, sayı 38 (2006), s. 185-194.

_____, *Ögedey Kaan Devrinde Türkistan ve Maverâünnehir (1229-1241)*, IQ Yay., İstanbul 2013.

Kütük, A., “Türk/ Moğol Devlet ve Toplum Töresinde Levirat Evlilikler ve Uygulama Esasları”, *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, IV/7 (2022), s. 43-56.

Mehmed Hilmi, “Türkler ve Moğollar I-II”, *Dergah*, II/21 (1922), s. 138-139; II/ 22 (1922), s. 154-155.

Mehmed Şerefeddin, “Cengiz Han İb, Arab Şah’dan Mütercim”, *Darülfünun Edebiyat Fakültesi Mecmuası*, IV/1 (1925), s. 12-44.

Mirzaoğlu-Sıvacı, F. G., “Dede Korkut Kitabı ve Manghol-un Niuça Tobça’an (İki Metnin Benzerlikleri Üzerine Bir İnceleme)”, *Türkbilgi*, sayı 11 (2006), s. 149-163.

Mustafaoğlu, R., “Rus Atasözlerinde Tatar İmgesi”, *Türkiyat Mecmuası*, XXX/1 (2020), s. 195-210.

Ochirpurev, D., *Tevârih-i Güzide-Nusret nâme’nin Türk Moğol Tarihi Açısından Değerlendirilmesi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 2021.

Oğuz, A. Y., *Moğol İmparatorluğu’nda Barut: Tedariki, Kullanımı ve Avrasya Halklarına Tesiri*, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa 2023.

Oktay, H., *Ermeni Kaynaklarında Türkler ve Moğollar*, Selenge Yay., İstanbul 2007.

_____, *Moğollar Ermeniler Papalık*, Hitabevi Yay., Ankara 2022.

Ögel, B., “Alaaddin Keykubad Çağında Batı İran’da Çormahan Noyan’ın Durumu ve

Statüsü”, *Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, sayı 3 (1988), s. 13-17.

_____, *Büyük Hun İmparatorluğu Tarihi I-II*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1981.

_____, *Sino-Turcica: Çingiz Han ve Çin'deki Hanedanın Türk Müşavirleri*, Taipei 1964.

_____, *Sino-Turcica: Çingiz Han ve Çin'deki Hanedanın Türk Müşavirleri*, IQ Yay., İstanbul 2002.

_____, *Türk Mitolojisi*, Milli Eğitim Basımevi, Ankara 1971.

_____-A. Temir-F. Sümer, “Tatarlar”, *İA*, XII/1, s. 50-61.

Ölmez, Z., *Şecere-i Türk'e Göre Moğol Boyları*, Kebikeç Yay., Ankara 2003.

Özbayraktar, A., “Mahmut Tarabi İsyanı (1238)”, *Türk Kültürü ve Hacı Bektaşî Veli Araştırma Dergisi*, sayı 84 (2017), s. 211-227.

Özbek, S., “Türkiye Selçuklularının Çöküşünde Sebep Sonuç İlişkisi Yassıçemen'den Köseadağ'a”, *Çeşm-i Cihan: Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, V/1 (2018), s. 2-17.

Özcan, A. T., “Altın Orda Egemenliği Altında Bir Knez: Moskova Knezi Daniil Aleksandroviç ve Zamanı (1261-1303)”, *Türkiye Rusya Araştırmaları Dergisi*, sayı 3 (2020), s. 1-22.

_____, “Altın Orda Hanlığı Zamanında Karadeniz'in Kafkasya Sahillerinde Cenovalı Tüccarlar, Kolonileri ve Ticari Yaşam”, *Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, VII/1 (2020), s. 91-105.

_____, “Chronica Maiora'da Moğol İmajı”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XXVII/2 (2012), s. 427-458.

_____, “Ekrem Kalan, Cuçi Ulus ve Doğu Ülkeleri: XIII. Yüzyılın İkinci Yarısı-XIV. Yüzyıllarda Ticari Ekonomik İlişkiler”, *Bellekten*, LXXXI/290 (2017), s. 281-283.

_____, “Hülegü'nün Ortadoğu Seferinde Kudüs ve Kentin Moğol-Haçlı İlişkilerinin Dönüşümündeki Yeri”, *Filistin Araştırmaları Dergisi*, IX (2021), s. 1-19.

_____, “Korykoslu Hayton'un Flos Historiarum Terre Orientis Adlı Eserinde Altın Orda Hanlığı ile İlgili Bilgiler Üzerine”, *The Legends Journal of European History Studies*, sayı 1 (2020), s. 11-19.

_____, “Macar Papaz Julian'ın 1237 Tarihli Moğol Raporu”, *Tarih Araştırmaları*

Dergisi, XXIX/48 (2010), s. 90-99.

_____, “Moğol Tarihine İlişkin Latince Kaynaklarda Uygurlar”, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, sayı 34 (2013), s. 147-163.

_____, “Moğol Tarihinin Temel Latince Kaynakları Üzerine”, *İran ve Turan Tarihi Araştırmaları Dergisi*, III/4 (2020), s. 42-62.

_____, “Moğolistan’dan Avrupa’ya bir Moğol Komutanı: Burulday Noyan”, *Türkistan’dan Anadolu’ya Tarihin İzinde: Prof. Dr. Mehmet Alpargu’ya Armağan*, ed. Z. İskefiyeli-M.B. Çelik, Nobel Kitap, Ankara 2020, s. 133-145.

_____, “Mustafa Alican, Tarihin Kara Yazısı Moğollar, Timaş Yay., İstanbul 2016”, *Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, III/1 (2018), s. 167-180.

_____, “Sartak Han”, *Tarihin ve Tarihinin İzinden Kazım Yaşar Kopraman Armağanı*, TKAE Yay., Ankara 2014, s. 172-190.

_____, “Türk Devlet Teşkilatının Moğol Hanlığı ve Şube Devletleri Üzerindeki Tesirlerine Dair Bazı Tespitler”, *Birinci Ermenek Tarih-Toplum-Devlet Çalıştayı*, Keskin Color Matbaası, İstanbul 2019, s. 139-153.

_____, *Moğol-Rus İlişkileri (1223-1341)*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 2017 (Bu eserin güncel baskısı: *Moğol-Rus İlişkileri (1223-1341)*, Ötügen Neşriyat, İstanbul 2022).

_____, “Chronica Maiora’da Moğollara Dair Kayıtlar”, *Tarih Okulu*, XVI (2013), s. 23-77.

Özdemir, A., “Moğol İstilasının Sebepleri”, *Türkler*, VIII, Yeni Türkiye Yay., Ankara 2002, s. 489-520.

_____, *Moğol İstilas ve Abbasi Devleti’nin Yıkılışı (Cengiz ve Hülegü Dönemleri) (616-656/ 1219-1258)*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1997.

_____, *Moğol İstilas ve Cengiz ve Hülagu Dönemleri*, İz Yay., İstanbul 2011.

_____, *Son Abbasi Halifesi Müsta’sım Billâh ve Dönemi (640-656/ 1242-1258)*, Hacegan Akademi Kitaplığı Yay., İstanbul 2005.

_____, “Osmanlı Devleti’nin Kuruluş ve Yükseliş Dönemi’nde Anadolu’da Moğol Algısı”, *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XXX (2010), s. 21-35.

Özel, H., “Kimek-Kıpçak Etnik Oluşumunda Moğol Kökenli Unsurlar”, *Karadeniz Araştırmaları*, XIX/76 (2022), s. 1097-1108.

Özgüdenli, O. G., “Cengiz Han ve Moğol İmparatorluğu”, *Orta Asya Türk Tarihi*, ed. A. Ahmetbeyoğlu, Anadolu Üniversitesi Yay., Eskişehir 2016, s. 72-93.

_____, “İncü”, *DİA*, XXII, s. 281.

_____, “Karakorum”, *DİA*, Ek 2, s. 22-23.

_____, “Moğolistan”, *DİA*, Ek 2, s. 278-280.

_____, “Moğollar”, *DİA*, XXX, s. 225-229.

_____, “Ögedey”, *DİA*, XXXIV, s. 21-22.

_____, “Tümen”, *DİA*, XLI, s. 461-462.

_____, *Ortaçağ'da Türkler, Moğollar, İranlılar (Kaynaklar ve Araştırmalar)*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2020, s. 221-244.

_____-R.Prazniak, “Kubilay Kağan”, *DİA*, Ek 2, s. 88-89.

_____-G. Öztürk-A. Koç, “Toktamış Adı Hakkında”, *Osmanlı Araştırmaları*, XXIV (2004), s. 321-332.

Özkaya, T., “Sovyetler Birliği'nde Altın Ordu ile İlgili Yeni Araştırmalar”, *Belleten*, LIV/209 (1990), s. 497-532.

Özturhan, A., “Özbek Han Dönemi Altın Orda-İlhanlı Münasebetleri”, *Ortaçağ Araştırmaları Dergisi*, V/2 (2022), s. 430-439.

Özyetgin, A. M., “Altın Orda Hanı Toktamış'ın Bik Hâcî Adlı Kişiyeye Verdiği 1381 Tarihli Tarhanlık Yarığı”, *Türkoloji Dergisi*, XIII/1 (2000), s. 167-192.

_____, *Altın Ordu, Kırım ve Kazan Sahasına Ait Yarlık ve Bitiklerin Dil ve Uslup İncelemesi*, Türk Dil Kurumu Yay., Ankara 1996.

_____, “Altın Orda Devlet Geleneğinde Uygur İzleri”, *International Journal of Central Asian Studies*, XIII (2009), s.441-458.

_____, “Altın Orda Devlet Teşkilatında Elçilik Terminolojisi”, *Orta Zaman Türk Dili ve Kültürü Üzerine*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2005, s. 193-208.

_____, “Altın Orda Hanlığı'nın Resmi Yazışma Geleneği”, *Orta Zaman Türk Dili ve Kültürü Üzerine*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2005, s. 11-36.

_____, *Eski Türk Vergi Terimleri*, Köksav Yay., Ankara 2004.

_____, -İ. Kemalöglu, *Altın Orda Hanlığına Ait Resmi Yazışmalar*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 2018.

Paşaoğlu, D. D., “Altın Orda Hanlığı’nda Harezmi’nin Yeri”, *Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, IX/18 (2023), s. 135-148.

_____, “Altın Orda Hanlığı’nda Kadın (Ailede, Toplumda ve Yönetimde)”, *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, sayı 23 (2023), s. 371-400.

_____, “Altın Orda ve Kırım Sahasında Bozkır Aristokrasisinin Güçlü Temsilcileri: Emir Rektemür ve Şirin Mirzalar”, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, XXXIII/56 (2014), s. 147-190.

Paydaş, K.-F. Bostancı, “Han Sultan’ın Berke Han’ın Annesi Olup Olmadığı Hususunda Mütalalar”, *Tarih ve Gelecek Dergisi*, VI/4 (2020), s. 1344-1355.

Sadak, N., “Cengiz Han’ın Yasası”, *Tarihten Sesler*, I/4 (1944), s. 27-37.

Sadri Maksudi, “Çinliler ve Moğolların Hüvey-Hu ve Uygurlarıyla Orhun Türk Kitabelerindeki Oğuzların Ayniyeti”, *Türk Yurdu*, sayı 1 (1925), s. 42-47.

_____, “Çinlilerin Hüvey-Hu Dedikleri Halkın Orhun Kitabelerindeki Doğuz Oğuzların Aynı Olduğuna Dair İzahat (Köprülüzade Mehmed Fuad Bey’in Tenkitlerine Cevap)”, *Türk Yurdu*, III/14 (1925), s. 218-231.

_____, “Moğollarla Oğuzlar”, *Türk Yurdu*, sayı 2 (1927), s. 37-38.

Saray, M., “Altın Orda Hanlığı”, *DİA*, II, s. 538-540.

Serdar, M.-M. Hanar, “Kösedağ Savaşı’nın Anadolu’nun Demografik Yapısına Etkisi”, *Türk’ün Anadolu Tarihinde Bir Dönüm Noktası 1243 Köseadağ Savaşı ve Anadolu’nun Moğollar Tarafından İşgali*, ed. A. Kaya, Cumhuriyet Üniversitesi Yay., Sivas 2018, s. 349-363.

Söyüt, Y., “Moğol İmparatorluğu’nun Kadın Naibesi: Töregene Hatun”, *Journal of Universal History Studies*, IV/2 (2021), s. 212-228.

Subaşı, Ö., “Siyasi Evlilikler Bağlamında Moğol Dış Politikası ve Kadın”, *Anasay*, sayı 21 (2022), s. 3-49.

_____, *Gürcü-Moğol İlişkisi (Güney Kafkasya 1220-1346)*, Kitabevi Yay., İstanbul 2015.

_____, *Moğollarda Kadın, Evlilik ve Dış Siyaset*, Selenge Yay., İstanbul 2021.

Sümer, F., “Anadolu’da Moğollar”, *Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, sayı 1 (1970), s. 1-147.

_____, “Tatarlar”, *DİA*, XL, s. 168-170.

_____, *Anadolu’da Moğollar*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 2022.

Sürücü, M., “Altın Orda Devleti’nde Bir Dönüm Noktası: Emir Nogay”, *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, sayı 69 (2022), s. 1-8.

Şahin, K., “Cend Şehri ve Moğol Hâkimiyeti”, *Anasay*, sayı 8 (2019), s. 43-72.

Şahin, M., “Moğol Döneminin Yöneticilerinden Melik Mecneddîn-i Kalyonî ve Oğlu Şemseddîn Muhammed-i Kalyonî”, *Tarih Okulu*, VII/17 (2014), s. 155-163.

_____, “Ögedey Kağan’ın Herât Emîri Uygur Türk’ü Harlığı”, *Bilig*, sayı 84 (2018), s. 23-43.

_____-M. Demir, “Moğolların Meyyâfârikîn Kuşatması”, *Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, VI/1 (2021), s. 381-406.

Şen, H., “Kubilay Han’ın Güney Song Seferi”, *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, IX/27 (2021), s. 67-79.

_____, “Kubilay Han’ın Ordusu Karşısında Shikken (Naip) Hojo Tokimune”, *Tarih ve Gelecek Dergisi*, VIII/4 (2022), s. 983-995.

_____, “Moğol Hakimiyetinde Koryo (Kore)”, *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, VII/3 (2020), s. 1519-1541.

_____, *Kubilay Döneminde Yuan Hanedanı-Japon İlişkileri*, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Manisa 2019.

Şen, M. E., “Bilim Tarihçisi Sübki’ye Göre Cengiz Han”, *Akademik Bakış*, VI/11 (2012), s. 237-265.

Şimşek, Y., “Altın Ordu Sahasında Yazılan Türkçe Eserler”, *Yeni Türkiye*, XXIX/131 (2023), s. 16-32.

Taneri, A., *Celaleddin Harezşah ve Zamanı*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1977.

_____, *Harezşahlar*, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., Ankara 1993.

Targaç, M. İ., “Koleksiyonumdaki Çok Nadir bir Turakine Hatun Sikkesinin Anımsattıkları”, *Türk Numizmatik Derneği*, Bülten No. 41 (2009), s. 8-12.

Taşagül, A., “6-9. Yüzyıllar Arasında Moğolistan’da Türk ve Moğol Kabilelerin Coğrafi Dağılımı ve Kültürel İlişkileri”, *Central Asian Studies: Past, Present and Future*, ed. H. Komatsu-Ş. Karasar-T. Dadabaev-G. Kurmangaliyeva Ercilasun, Maltepe Üniversitesi Yay., İstanbul 2011, s. 293-308.

_____, “Çengiz Öncesi Türkler ve Moğollar”, *Avrasya’nın Sekiz Asrı Çengizoğulları*, haz. Hayrunnisa Alan-İlyas Kemaloğlu, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2016, s. 11-28.

_____, “Etno-Cultural Distribution of Turkic and Mongolian Tribes between the 6th and 9th Century AD”, *Ulken Altay Elemi*, I/2 (2015), s. 177-190.

_____, “Göktürk Dönemi Türk-Moğol Boy İlişkileri (542-745)”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, LIX/1 (2011), s. 81-104.

_____, “Göktürk Dönemi Türk-Moğol Boy İlişkileri (542-745)”, *Türk-Moğol Tarihi*, ed. K. Yıldırım, Yeditepe Yay., İstanbul 2021, s. 23-48.

_____, “Hanbalık”, *DİA*, XV, s. 524-525.

_____, “Karahıtaylar”, *DİA*, XXIV, s. 415-416.

_____, “Kurultay”, *DİA*, Ek2, s. 94-95.

_____, “Turkish-Mongolian Relations in the Early Period”, *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, VII/13 (2005), s. 67-73.

Tatar, M. A.-N. K. Pilehvarian, “İdil-Ural’da Altın Orda Dönemi Camileri”, *Yeni Türkiye*, XXIX/131 (2023), s. 33-56.

Temir, A., “Die Sozial-militarische Organisation der Mongolen um 1200 n. Chr”, *DTCF Dergisi*, XVIII/3-4 (1960), s. 221-225.

_____, “Moğol (veya Türk-Moğol) Hanlığı”, *Türkler*, VIII, Yeni Türkiye Yay., Ankara 2002, s. 256-264.

_____, “Mongolian (or Turco-Mongolian) Khanate”, *The Mongols History and Culture*, ed. Bülent Arı-Selim Aslantaş, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 2006, s. 59-84.

_____, “Türk Moğol İmparatorluğu Devrinde Sosyal ve Askerî Teşkilat”, *Türk Kültürü*, X/118 (1972), s. 190-207.

_____, “Türk Moğol İmparatorluğu ve Devamı”, *Türk Dünyası El Kitabı*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara 1975, s. 910-925.

_____, “Moğolca ile Türkçe İlişkileri”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, sayı 37 (1989), s. 259-300.

_____, “Türkçe ile Moğolca Arasındaki İlgiler”, *DTCF Dergisi*, XIII/1-2 (1955), s. 1-25.

Temizsu, H., *Yasak, Cengiz Han Yasası ve Moğol Devletleri Tarihinde Yaşadığı Değişim*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2018.

Tezcan, M., “Türk-Moğol Hâkimiyeti Döneminde Karadeniz’de Ticaret”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XXIV/1 (2009), s. 151-194.

Teziç, M. C., *Boyunduruk, Rus Kimliğinin İnşasında Moğol Tatar Boyunduruğu ve Tarih Ders Kitaplarında Konar Göçer Ötekinin İnşası*, Grafiker Yay., Ankara 2022.

Togan, İ., “Altın Orda Çözülürken Kırım’a Giderken Yol”, *Türk Rus İlişkilerinde 500 Yıl (1491-1992)*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 1992, s. 291-324.

_____, “Boy Devlet İlişkileri ve Buluo (Bölük) Meselesi”, *Halil İnalçık Armağanı*, ed. T. Takış, I, Doğu Batı Yay., Ankara 2009, s. 43-86.

_____, “Chinggis Khan and the Mongols”, *The Mongols History and Culture*, ed. Bülent Arı-Selim Aslantaş, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 2006, s. 1-58.

_____, “Çinggis Han Devleti’nin Kuruluş Safhaları ve Devlet Geleneği”, *Tarihte Türk Devletleri*, II, Ankara Üniversitesi Yay., Ankara 1987, s. 529-541.

_____, “Çinggis Han ve Ahvadı Zamanında Moğol Veraset Düzeni”, *Bengü Bitig: Dursun Yıldırım Armağanı*, Ankara 2013, s. 569-579.

_____, “Çinggis Han ve Moğollar”, *Türkler*, VIII, Yeni Türkiye Yay., Ankara 2002, s. 235-255.

_____, “Çinggis Han’ın İç Asya Halklarının Kaderine Getirdiği Değişim”, *Cengiz Han ve Mirası*, ed. C. Korkut-M. Doğrul, Türkiye Bilimler Akademisi Yay., Ankara 2021, s. 2-20.

_____, “Moğollar Devrinde Çin’de Ticaret ve Ortak Tüccarları”, *Toplum ve Bilim*, sayı 25/26 (1984), s. 71-90.

_____, “Second Wave of Islam and Özbek Khan: Strategies for Conflict Resolution”, *Proceedings of the International Symposium on Islamic Civilization in the Volga-Ural Region*, İstanbul 2004, s. 15-33.

_____, *Flexibility and Limitation in Steppe Formations: The Kerait Khanate and Cinggis Khan*, Brill Publishing, Leiden 1998.

Togan, Z. V., Moğollar, Cengiz ve Türklük”, *Bozkurt*, sayı 6 (1940), s. 130-131.

_____, *Moğollar, Çingiz ve Türkler*, Bozkurt Yay., İstanbul 1941.

_____, *Umumî Türk Tarihine Giriş I En Eski Devirlerden XVI. Yüzyıla Kadar*, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1946.

Tuğrul, M.-C. Korkut, “Cengiz Han’ın İktisat Düşüncesi ve Mirası”, *Cengiz Han ve Mirası*, ed. C. Korkut-M. Doğrul, Türkiye Bilimler Akademisi Yay., Ankara 2021, s. 150-168.

Tuğuz, Z., “Oğuz Kağan Destanı ve Moğolların Gizli Tarihi’ndeki Ortak Tip ve Motifler”, *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, X/30 (2022), s. 323-336.

Tuna, O. N., “Osmanlıcada Moğolca Kelimeler”, *Türkiyat Mecmuası*, XVIII (1973-1975), s. 281-314.

_____, “Osmanlıcada Moğolca Ödünç Kelimeler”, *Türkiyat Mecmuası*, XVII (1972), s. 209-250.

Tural, M., “Cengiz Han Tanrı’nın Oğlu mu? Zalim Bir Deccal mi?”, *Cappadocia Journal of History and Social Sciences*, XI (2018), s. 288-305.

_____, “Hülegü Han’ın Bağdat’ı İstilas ve Tahribe Teşvik Meselesi”, *Tarih Okulu*, sayı 30 (2017), s. 21-50.

_____, “Moğol Toplum Hayatında ‘Ölümünden sonra Cengiz Han’”, *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, XII/2 (2018), s. 197-210.

_____, *Asya’ya Yolculuklar Hıristiyan Dünyası ve Moğollar Dini İdealler ve Politik Kaygılar*, Timaş Yay., İstanbul 2021.

Turan, O., “Çingiz Adı Hakkında”, *Belleten*, V/19 (1941), s. 267-276.

_____, *Selçuklular ve Türkiye: Siyasi Tarih, Alp Arslan’dan Osman Gazi’ye (1071-1318)*, Turan Neşriyat Yurdu, İstanbul 1971.

Türker, Ö.-R. Karaduman, “XIII. Yüzyılda Moğol-Avrupa Diplomatik İlişkilerinde Yaşanan Dönüşümler ve Rabban Sauma’nın Elçilik Misyonu”, *Selçuklu Tarihçiliğinin Zamansız Kaybı Feda Şamil Arık’a Armağan, Türk Tarihine Dair Yazılar III*, ed. Alparslan Demir vd., Gece Kitaplığı Yay., Ankara 2018, s. 723-743.

Türker, Ö.-S. S. Ükten, “Haçlılar, Moğollar ve Ortadoğu’da Haçlı-Moğol Münasebetleri”, *DTCF Dergisi*, LIV/1 (2014), s. 319-344.

Türkmen, F., “Yeni bir Oğuzname Yazmasındaki Cengiz Han’la İlgili Rivayetler”, *Türk Kültürü Araştırmaları*, XXXII/1-2 (1994), s. 343-362.

Usul, D., “T’a-Ta Tonga’nın Etnik Kökeni ve Moğol Devlet İdaresindeki Rolü”, *Uluslararası Uygur Araştırmaları Dergisi*, sayı 21 (2023), s. 38-49.

Uyar, M., “Buqa Chingsang: Protagonist of Qubilai Khan’s Unsuccessful Coup Attempt against the Hülegüid Dynasty”, *Belleten*, LXXXI/291 (2017), s. 373-386.

_____, “Kubilay Han’ın Hülegü Hanedanlığı’na Karşı Düzenlediği Başarısız Darbe Girişiminin Ana Karakteri: Buka Chingsang”, çev. E. Ateş, *Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, VII/1 (2020), s. 217-227.

_____, “Moğol Hanlarının Müslümanlaşması”, *Cengiz Han ve Mirası*, ed. C. Korkut-M. Doğrul, Türkiye Bilimler Akademisi Yay., Ankara 2021, s. 132-148.

_____, “Moğol İmparatorluğu Bürokrasisinde ve Ekonomisinde Türkler”, *Moğollar ve Türkler Tarihsel Bağlar*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2020, s. 35-38.

_____, “Moğollar Anadolu’da”, *Moğollar ve Türkler Tarihsel Bağlar*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2020, s. 63-89.

_____, “Mongol Patronage of Trade between China and the Middle East During the Middle Ages”, *The Journal of Middle East and Central Asian Studies*, C. I, 2017, s.43-54.

_____, “Osmanlı İmparatorluğu’nun Kurumları Üzerinde Moğol Etkileri”, *Moğollar ve Türkler Tarihsel Bağlar*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2020, s. 91-95.

_____, “Proto-moğol ve Türk İlişkileri”, *Moğollar ve Türkler Tarihsel Bağlar*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2020, s. 17-24.

_____, “Vahşi Hayvanlar Üzerinde Savaş Pratiği: Ortaçağ Moğol Ordularının Sürek Avları”, *Timurlu Tarihine Adanmış Bir Ömür, 75. Doğum Yılında Prof.Dr. İsmail Aka’ya Armağan*, ed. Musa Şamil Yüksel, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yay., Ankara 2017, s. 77-83.

_____, *İlhanlı (İran Moğolları) Devleti’nin Askerî Teşkilatı (Ortaçağ Moğol Ordularında Gelenek ve Dönüşüm)*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 2020.

Uyumaz, E., *Sultan I. Alâeddin Keykubad Devri Türkiye Selçuklu Devleti Siyasî Tarihi*

(1220-1237), Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 2003.

Uzun, K., “Başlangıcından Sultan En-Nâsır Muhammed’in Üçüncü Saltanatına Kadar Memlûk-Altın Orda Siyasi ve Diplomatik İlişkileri”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XXXVI/2 (2021), s. 735-765.

_____, “Memlûk-Çağataylı İlişkilerine Dair Bazı Tespit ve Değerlendirmeler”, *Türk Dünyası İncelemesi Dergisi*, XXIII/1 (2023), s. 41-57.

_____, “Sultan en-Nâsır Muhammed’in Üçüncü Cülûsundan Sonra Memlûk-Altın Orda Siyasi ve Diplomatik İlişkileri”, *Tarih Dergisi*, sayı 77 (2022), s. 15-52.

Ürekli, M., “Gök Orda Hanlığı”, *DİA*, XIV, s. 123-124.

Wang-zin-şan, C., “İbrahim Kafesoğlu, Türk Tarihinde Moğollar ve Cengiz Meselesi”, *İslam Tedkikleri Enstitüsü Dergisi*, II/2-4 (1960), s. 263-268.

Yağcı, M.-H. Şen, “Moğol İstilasına Karşısında İznik Rum İmparatorluğu: III. İoannes Vatatzes Dönemi”, *Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, VI/1 (2021), s. 94-121.

Yalkın, A., “Altın Ordunun Payitahtı Saray Şehirleri”, *Yeni Türk Mecmuası*, I/30 (1975), s. 1880-1888.

Yaşa, R., “Moğollarda Kemik (İskelet) Yakmanın İnanç Boyutu ve Etkileri”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, CXXVIII/253 (2021), s. 309-322.

Yavuzcan, G., *Kubilay Han, Nesillerin Atası*, Selenge Yay., İstanbul 2021.

Yıldırım, K., “Altın Orda Tarihine Dair Çin Kaynakları Üzerine Bazı Değerlendirmeler”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, CXXVI/248 (2020), s. 115-120.

_____, “Erken Dönem Türk Moğol İlişkileri Üzerine Bir Değerlendirme”, *Türk Moğol Dil Tarih Kültür Araştırmaları*, ed. Ş. Doğan, İstanbul 2019, s. 359-363.

Yıldız, M., *Nogay Türklerinin Kahramanlık Destanı: Edige (Giriş, Metin-Aktarma-Grammatikal Dizin)*, Kömen Yay., Konya 2016.

Yıldız, S. N., *Mongol Rule in Thirteenth Century Seljuk Anatolia: The Politics of Conquest and History Writing 1243-1282*, Ph. D. Dissertation, The University of Chicago 2006 .

Yılmaz, B., “Moğolların İnanç Sistemindeki Dişil Özellikler ve Kadına Dair Bazı Tespitler”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, CXXVII/250 (2021), s. 67-82.

_____, “Uygur Sivil Belgelerinin Moğol Tarihi Araştırmalarındaki Önemi”, *Türkbilgi*,

sayı 40 (2020), s. 251-260.

_____, *Moğolların Türkistan Fethi*, Astana Yay., Ankara 2020.

Yılmaz, E., “Moğol İstilasına Dair İki Farklı Aktarım Biçimi: Tarihi Kaynaklar ve Menakıbnameler”, *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, sayı 98 (2021), s. 41-64.

Yolsever, U., “Moğolların Avrupa Seferi (1241-1242)”, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tarih Dergisi*, I/1 (2018), s. 64-77.

_____-K. Özcan, “Moğollar Tarafından 1237-1240 Yılları Arasında İtaat Altına Alınan Rus Knezlikleri”, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, VII/5 (2018), s. 84-100.

Yorulmaz, O., “Moğol İstilasından Sonrası Kanklılar/Kanklılar”, *Bilgi*, sayı 40 (2007), s. 195-222.

_____, *Geçmişten Günümüze Kanglı Türkleri*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2012.

Yunusoğlu, M. K., “Moğol Döneminde Çeviri ve Uygur Mütercimler”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, sayı 68 (2019), s. 7-21.

Yurdakal, O., “R.Yu. Poçekaev, Altın Orda Hukuku”, *Ortaçağ Araştırmaları Dergisi*, IV/2 (2021), s. 297-299.

Yuvalı, A., “Anadolu'nun Demografik ve Dinî Yapısı Üzerindeki Moğol Tesirleri”, *XIII ve XIV. Yüzyıllarda Kayseri'de Bilim ve Din Sempozyumu*, Ankara 1996, s. 59-64.

_____, “Anadolu'nun Türkleşmesi ve Moğollar”, *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, XXXVIII (1985), s. 90-101.

_____, “Cengiz Han ve Evlatları Dönemindeki Merkezileştirme Faaliyetleri”, *Cengiz Han ve Mirası*, ed. C. Korkut-M. Doğrul, Türkiye Bilimler Akademisi Yay., Ankara 2021, s. 64-76.

_____, “Cengiz Han ve Halefleri Devrinde Horasan'ın İdarî Statüsü (Ögedey, Göyük, Mengü)”, *Fırat Üniversitesi Dergisi*, II/1 (1988), s. 227-236.

_____, “Daruga”, *DİA*, VIII, s. 505-506.

_____, “Moğol Harekatının Anadolu'nun Demografik Ve Dinî Yapısı Üzerindeki Etkileri”, *Erdem*, IX/27 (1997), s. 1287-1294.

_____, “Moğolların Yakındoğu Politikası ve İsmâîlîlerin Akıbeti Üzerine Bazı Bilgiler”, *Erdem*, IV11 (1988), s. 525-540.

_____, “XIII. Yüzyılda Karadeniz Ticareti”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi, II. Tarih Boyunca Karadeniz Kongresi*, Samsun 1990, s. 233-240.

_____, *Cengiz Han*, Atayurt Yay., Ankara 2021.

Yücel, M. U., “1224 Kalka Meydan Muharebesinin Rövanşı: 1380 Kulikovo Meydan Muharebesi ve bu Muharebenin Rus Tarihi Açısından Önemi”, *İslam Öncesinden Çağdaş Türk Dünyasına Prof. Dr. Gülçin Çandarlıoğlu'na Armağan*, ed. H. Alan-A. Kara-O. Yorulmaz, Doğu Kütüphanesi, İstanbul 2008, s. 219-251.

_____, *İlk Rus Yıllıklarına Göre Türkler*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 2007.

_____-A. Saginayeva, “Altın Orda-Rus Mücadelesinin Edebiyata Yansıması: Zadoşına Destanı”, *Bilig*, sayı 93 (2020), s. 149-179.

Yüksel, F., “Moğol İstilasında Halife Nâsir li-Dinillah'ın Rolü”, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, IV/1 (2015), s. 142-158.

Moğolların Büyük Hanlığı ve Altın Orda Hanlığı Tarihi Kaynaklarının Türkiye’de Yapılan Tercümeleri

Aknerli Grigor, *Okçu Milletinin Tarihi*, çev. Hrand D. Andreasyan, Yeditepe Yay., İstanbul 2007.

Alaaddin Ata Melik Cüveynî, *Tarih-i Cihangüşa*, çev. Mürsel Öztürk, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1988.

Ch’ang Ch’un, *Cengiz Han’ın Ölümsüzlük Arayışı*, tercüme ve notlar G. Hasgüçmen, Kronik Kitap, İstanbul 2019.

Çinli Zhang Dehui’in *Prens Kubilay’ın Yaz Kampına Yolculuğu (1247-1248)*, çeviren ve notlandıran A. Y. Oğuz, Kitabevi Yay., İstanbul 2022.

“Dominiken Misyoner Julian’ın Seyahati ile İlgili Metinler”, *Moğollar Avrupa’da*, hazırlayan çeviren ve notlandıran A. T. Özcan, Kronik Kitap, İstanbul 2020, s. 51-85.

el-Cüzcânî, Minhâc-ı Sirâc, *Tabakât-ı Nâsirî, Moğol İstilasına Dair Kayıtlar*, çeviri ve notlar M. Uyar, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2016.

El-Ömerî, *Mesâlikü'l-ebşâr fi Memâlikü'l-emsâr (Türkler Hakkında Gördüklerim ve Duyduklarım)*, çev. A. Batur, Selenge Yay., İstanbul 2014.

Gregory Abul Farac (Bar Habraeus), *Abul Farac Tarihi*, II, İngilizceye çev. E.A.W. Budge, Türkçeye çev. Ö. R. Doğrul, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 1999.

İbn Battuta, *İbn Battuta Seyahatnamesi*, I, çev. A. S. Aykut, YKY Yay., İstanbul 2004.

İbni Tagrıberdi, *En-Nücûmu'z-Zâhire (Parlayan Yıldızlar)*, Arapçadan çeviri D. A. Batur, Selenge Yay., İstanbul 2013.

İbnü'l-Esîr, *İslam Tarihi* (El Kâmil fi't-Tarih Tercümesi), çev. A. Ağırakça-A. Özaydın, XII, İstanbul 1987.

Korykoslu Hayton, *Doğu Ülkeleri Tarihinin Altın Çağı*, Latince'den çeviren ve notlandıran A. T. Özcan, Selenge Yay., İstanbul 2015 (Güncel baskısı: Korykoslu Hayton, *Doğu Ülkeleri Tarihinin Altın Çağı*, Latince'den çeviren ve notlandıran A. T. Özcan, Kronik Kitap Yay., İstanbul 2023).

Marco Polo, *Dünyanın Hikaye Edilişi*, I, çev. I. Ergüden, II, çev. Z.Z. İlkelen, İthaki Yay., İstanbul 2003.

Moğolların Gizli Tarihçesi, çev. M. L. Kaya, Kabalcı Yay., İstanbul 2011.

Moğolların Gizli Tarihi, çev. A. Temir, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 1995.

Müverrih Kiragos, *Ermeni Müverrihlerine Göre Moğollar*, müt. Edvar Dulaurier, haz. G. Solmaz, Elips Kitap, Ankara 2009.

Müverrih Vardan, *Türk Fetihleri Tarihi*, çev. H. Andreasyan, haz. İ. Aslan, Post Yay., İstanbul 2017.

Natanzi, Mu'ineddîn, *Müntehabü't-Tevârih-i Mu'îni*, çev. A. Özturhan-A. Korkmaz-F. Bostancı, Bilge Oğuz Yay., İstanbul 2023.

Ötemiş Hacı, *Cengizname*, haz. İ. Kamalov, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 2009.

_____, *Çengiz-Nâme*, Çağatay Türkçesinden aktaran ve yayıma hazırlayan Tuncer Gülensoy, Kültür Ajans Yay., Ankara 2009.

Peng Da Ya- Xiu Ting, "Hei Ta Shi Lu", *Cengiz İmparatorluğu Hakkında İlk Tarih Kayıtları: Meng Ta Pei Lu ve Hei Ta Shi Lu*, çev. A. Danuu, yay. haz. M. Uyar, Ötüken Yay., İstanbul 2012, s. 97-165.

Plano Carpini, *Moğolistan Seyahatnamesi*, tercüme ve notlar E. Ayan, Kronik Kitap, İstanbul 2018.

Plano Carpinili Johannes, *Tatarlar Olarak Andığımız Moğolların Tarihi*, Latince aslından çeviren ve notlandıran A. T. Özcan, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2022.

Ricoldus de Monte Crucis, *Doğu Seyahatnamesi*, Latince aslından çeviren A. D. Altunbaş, Kronik Kitap, İstanbul 2018.

Shao Hung, “Meng Ta Pei Lu” (Moğol Tatarlarının Umumi Tarihi), *Cengiz İmparatorluğu Hakkında İlk Tarih Kayıtları: Meng Ta Pei Lu ve Hei Ta Shi Lu*, çev. A. Danuu, yay. haz. M. Uyar, Ötüken Yay., İstanbul 2012, s. 39-93.

Simon de Saint Quentin, *Bir Keşişin Anılarında Tatarlar ve Anadolu 1245-1248*, çev. E. Özbayoğlu, Daktav Yay., Antalya 2006.

Splitli Toma, “Salona ve Split Piskoposlarının Tarihi”, *Moğollar Avrupa’da*, hazırlayan, çeviren ve notlandıran A. T. Özcan, Kronik Kitap, İstanbul 2020, s. 89-131.

Torre Maggioreli Üstat Roger, “Macaristan Krallığının Tatarlar Tarafından Yıkımı Üzerine Ağıt”, *Moğollar Avrupa’da*, hazırlayan, çeviren ve notlandıran A. T. Özcan, Kronik Kitap, İstanbul 2020, s. 135-218.

Wilhelm Von Rubruk, *Moğolların Büyük Hanı’na Seyahat*, tercüme ve notlar E. Ayan, Kronik Kitap, İstanbul 2019.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

Kaynakça/References

Birinci, A., “Türk Hukuk Tarihcisi Sadri Maksudî’nin Hayat Hikayesi ve Eserleri”, *İstanbul Hukuk Mecmuası, Ord. Prof. Sadri Maksudî Arsal’a Armağan Özel Sayısı*, LXXV (2017), s. 75-122.

Devlet, N., “Türkiye’de Altın Orda Tarihi Araştırmaları Ne Durumdadır?”, *Türk Kültürü Araştırmaları Dergisi*, XIII/1-2 (1995), s. 47-58.

Göde, K., “Çingizli/Cengizliler ve İlhanlıların Anadolu’da Hâkimiyeti (1239-1318) Bibliyografyası”, *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, I/1 (1983), s. 351-372.

Kemaloğlu, İ., “Türkiye’de Altın Orda Araştırmalarının Tarihi”, *Türkistan’dan Anadolu’ya Tarihin İzinde: Prof. Dr. Mehmet Alpargu’ya Armağan*, I, ed. Z. İskefiyeli-M.B. Çelik, Nobel Kitap, Ankara 2020, s.

685-703.

Özgüdenli, O. G., “Türkiye’de Moğol Tarihi ve Kültürü Araştırmalarının Doğuşu ve Gelişimi (1923-2017)”, *Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, IV/2 (2017), s. 463-512.

Şavk, S., “Bibliography of Mongolian Researches in Turkey”, *The Mongols History and Culture*, ed. Bülent Arı-Selim Aslantaş, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 2006, s. 261-307.